

diyânet

Aylık Dergi | Temmuz 2017 | Sayı: 319

ŞANLI DİRENİŞ 15 TEMMUZ

BUGÜNDEN
15 TEMMUZ'A BAKMAK

15 TEMMUZ:
MİLLETİN ZAFERİ

ŞEREFİMİZ
ŞEHİTLERİMİZDEN GELİR

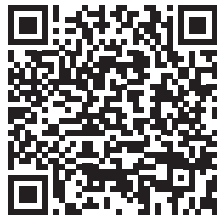
KÜRESEL BİR TEHDİT
OLARAK FETÖ

ŞANLI DİRENİŞİN
KAHRAMANLARI

OKUYUN | PAYLAŞIN | KAYDEDİN

Yenilenen içeriğiyle
dergilerimizi okumak
artık daha keyifli

www.diyanedergi.com

Tarih boyunca din, vatan, millet ve manevi değerler uğrunda savaş meydanlarına, cephelere seve seve koşan ve ölümün kucığına atılan aziz milletimiz; 15 Temmuz 2016 tarihindeki menhus darbe girişimini bir işgal olarak gördü ve FETÖ/PDY teröristlerinin karşısına bu şuurla dikildi. Tankın, topun, uçağın, helikopterin karşısına sadece imanıyla, inancıyla, yüreğiyle çıkan aziz milletimiz, hain darbe girişimini bozguna uğrattı. O gece Türkiye; tüm renklerini, meşreplerini ve farklılıklarını geride bırakarak tek millet, tek bayrak, tek vatan ve tek devlet olmanın şuuruyla birleşti. Milletimiz, hukukuna sahip çıkarak iradesini hiçe sayma girişimine karşı koydu ve kaderini heveslerine göre çizmeye çalışanlara “dur” dedi. O gece milletimizin destansı zaferi yanında, İslam dünyasının duaları, niyazları ve yakarışları da bize güç verdi. Türkiye'nin en uzun gecesinde 249 vatan evladı şehit oldu, 2196 kardeşimiz ise gazi rütbesine erişti.

Çalışarak pek çok rütbe ve unvan kazanılabilir, ancak şehitlik ve gazilik rütbesi hayat karşılığında ve inanç sayesinde elde edilir. Bu bakımdan rütbelerin en üstünü hiç şüphe yok ki şehitlik ve gaziliktir. Şehitlik mertebesine yükselmek Cenab-ı Hak katında yüksek bir mertebe, halk nezdinde de bir madalya gibi taşınacak büyük bir şereftir. İnsan, canını vermekle şehitlik mertebesine yükseldiği halde, Yüce Allah onların ölü değil, bizim anlayamayacağımız bir hayat ile diri olduklarını bildirmektedir. (Bakara, 2/154.) Sevgili Peygamberimiz de şehitliğin derecesiyle ilgili olarak, “Hiç kimse cennete girdikten sonra bütün dünyaya sahip olsa bile tekrar dünyaya dönmek istemez. Yalnız şehitler, erdikleri nimetler sebebiyle dünyaya dönüp on defa şehit olmayı arzu ederler.” buyurmuştur. (Buhari, Cihad, 21, III, 208.)

15 Temmuz, ülke ve toplum tarihimiz açısından bir milattır. Fert, millet, devlet ve medeniyetimiz açısından tarihin önemli bir eşliğinde olduğumuzu göstermektedir. Bu zor zamanda her vatandaşımız ihanet girişimine tepki vermiş ve halkımız ortak idealler çerçevesinde bir araya gelerek bir destan yazmıştır. 15 Temmuz sadece bugün değil, ülke tarihinde de yüce milletimizin şanlı bir zaferi olarak yerini alacaktır.

15 Temmuz hain darbe girişiminin birinci yıl dönümünde, cesur yürekleri ile destan yazan şehit ve gazilerimizin aziz hatırasına sahip çıkmak, bu şuur, bu inancı fert ve millet olarak yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak vatan borcumuzdur.

Bu duygu ve düşüncelerle, “Şanlı Direniş 15 Temmuz ve Şehitlik” konusunu bu ayki gündemimize taşıdık. Doç. Dr. Halil Altuntaş, “Kabre Sığmayanlar” başlıklı çerçeve yazısıyla İslam'ın şehitlik makamına atfettiği payenin büyüklüğünü ve müminin algı dünyasında şehitliği ele aldı. Doç. Dr. Zekiye Demir, “15 Temmuz: Milletın Zaferi” yazısında insanımızın vatan-millet-devlet ortak paydasında buluşarak 15 Temmuz darbe girişimine karşı ortaya koyduğu direniş ve milletin yeniden dirilişini anlattı. Prof. Dr. Fatih Ertugay, “Bugünden 15 Temmuz'a Bakmak” makalesinde, aradan geçen bir yıldan sonra 15 Temmuz'a dönük değerlendirmelerde bulundu. Doç. Dr. Dursun Ali Tökel, “Bir Hilal Uğruna” başlıklı yazısında, bu toprakların vatan olmasında şehitliğin önemini dile getirdi. Ali Aygün, “Türkiye'de Darbeler ve 15 Temmuz” yazısında Türkiye'de yaşanmış darbelerle 15 Temmuz'u karşılaştırdı. Turgay Yerlikaya, “Küresel Bir Tehdit Olarak FETÖ” başlıklı yazısında, darbe girişiminin arkasında yer aldığı bütün boyutlarıyla ortada olan FETÖ'nün, bundan sonraki süreçte sadece Türkiye ile sınırlı kalmayıp nasıl küresel bir tehdite dönüştüğüne dikkat çekti. 15 Temmuz ve Şehitlik dosyasının birbirinden değerli yazılarını ilginize sunarken, gündemle birlikte destansı kahramanlıklarıyla 15 Temmuz'a damgasını vuran ve ülke tarihimize isimlerini altın harflerle yazdıran aziz şehitlerimizin yakınlarıyla gerçekleştirdiğimiz söyleşiyi de ibretle okuyacağınızı düşünüyorum.

Ay yıldızlı bayrağımızın gölgesinde onurlu, yürekli ve huzurlu insanlar olarak geleceğe yürümek istiyorsak; millet olmanın değerini, bizi dipdiri ayakta tutan ezanların, salaların ve inanç değerlerimizin kıymetini, tarih şuur ve vatan sevgisinin önemini, ruh hafızasına kazınmış sahih bir dindarlığın desteğine ihtiyacımız olduğu bilincini hep diri tutmalıyız.

Yüce Rabbimiz bir daha milletimize böyle kötü günler göstermesin. Vatanımıza, bayrağımıza, mukaddesatımıza göz diken iç ve dış düşmanların, ihanet şebekelerinin bütün hile ve tuzaklarını boşa çıkardığı için Yüce Rabbimize sonsuz hamdusenalar olsun. Millet olarak birliğimiz, beraberliğimiz, kardeşliğimiz hep daim olsun. Bütün şehitlerimizin ve gazilerimizin manevi dereceleri yüksek olsun. Yarınlarımız hep aydınlık olsun...

DİN DÜŞÜNCE YORUM

Darbelerin Susturduğu Ezanlardan
Salaların Susturduğu Darbelere

32

GÜNDEM

Kabre Sığmayanlar

6

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT

Mekke-i Mükerrerme'de
Yağan Rahmet

64

2017 TEMMUZ

GÜNDEM

- 6 Kabre Sığmayanlar
Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ
- 10 Bugünden 15 Temmuz'a Bakmak
Yrd. Doç. Dr. Fatih ERTUGAY
- 13 15 Temmuz: Millet'in Zaferi
Doç. Dr. Zekiye DEMİR
- 16 Şerefimiz Şehitlerimizden Gelir
Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL
- 19 Küresel Bir Tehdit Olarak FETÖ
Turgay YERLİKAYA
- 22 Türkiye'de Darbeler ve 15 Temmuz
Ali AYGÜN

SÖYLEŞİ

- 26 Şanlı Direnişin Kahramanları
Ali AYGÜN

DİN DÜŞÜNCE YORUM

- 32 Darbelerin Susturduğu Ezanlardan
Salaların Susturduğu Darbelere
Mustafa ATEŞ
- 34 Erol Güngör'de Vatan Tasavvuru
M. Emin GÜRDAMUR
- 37 Bir Seva İşareti Şehadet
Selva ÖZELBAŞ

VAHYİN AYDINLIĞINDA

- 40 İnsanlığa Karşı En Büyük Günah:
Fitne
Prof. Dr. Muammer ERBAŞ

HADİSLERİN İŞİĞİNDA

- 42 Esmâ-i Hüsnâ
Prof. Dr. Zekeriya GÜLER

AYİNE

- 44 Dostluk Makamı Namaz
Dr. Lamia LEVENT ABUL

EN GÜZEL İSİMLER

- 46 İsteyeni Cevapsız Bırakmayan:
Mucip
Fatma BAYRAM

DÜNYA MÜSLÜMANLARI

- 48 Hint Okyanusu'nda Bir Ada:
Mayot (Mayotte)
Prof. Dr. Ahmet KAVAS

HADEME-İ HAYRAT

- 52 Mahkûmlara Pencere Olmak
M. Emin GÜRDAMUR

İZ BIRAKANLAR

- 54 Lütfi Şentürk Hocamızı Kaybettik
Şükrü ÖZTÜRK

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Yüksel SALMAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Mustafa BAYRAKTAR

Yayın Kurulu
Dr. Yüksel SALMAN
Dr. Faruk GÖRGÜLÜ
Abdülbaki İŞCAN
Dr. Lamia LEVENT ABUL

Yayın Koordinatörleri
Mustafa BEKTAŞOĞLU
Ali AYGÜN
M. Emin GÜRDAMUR

Dijital Medya
Muhammed Kâmil YAYKAN
Ömer GÜÇLÜ

Tashih
Mustafa BEKTAŞOĞLU

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
EVEN Medya

Bardacak Sk. No: 27/16 Çankaya-Ankara
Tel: 0312 437 37 27 Fax: 0312 437 37 04
www.evenmedya.com iletisim@evenmedya.com

Abone İşleri

Tel: 0312 295 71 96-97

Faks : 0312 285 18 54

e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92
www.diyanetdergi.com
diyanetdergi@diyanet.gov.tr

Abone Şartları

Yurtiçi yıllık: 84.00 TL

Yurtdışı yıllık: ABD: 30 ABD Doları

AB Ülkeleri: 30 Euro

Avustralya: 50 Avustralya Doları

İsveç ve Danimarka: 250 Kron

İsviçre: 45 Frank

Baskı

İleri Haber Ajansı Tanıtım İletişim Matbaacılık Yayın-
cılık ve Teknik Hizmetleri A.Ş. Tel: 0212 454 32 90

Yayın Türü: Aylık, Yerel, Süreli Yayın, Diyanet Aylık
Dergi (Türkçe)

Basım Tarihi: 06/07/2017 ISSN-1300-8471

Abone kaydı için, ücretin Döner Sermaye İşletme
Müdürlüğü'nün T.C. Ziraat Bankası, Ankara Kamu
Girişimci Şubesi IBAN: TR08 0001 0025 3305 9943
0850 19 nolu hesabına yatırılması ve makbuzun foto-
kopisi ile abonenin hangi sayıdan başlayacağını bildirir
bir dilekçe, mektup, yazı, faks veya e-mailin Diyanet
İşleri Başkanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü-
ne gönderilmesi gerekmektedir.

Temsilcilikler; Yurtiçi: İl Müftülükleri, İlçe Müftü-
lükleri - Yurtdışı: Din Hizmetleri Müşavirlikleri, Din
Hizmetleri Ataşelikleri.

Yayınlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapıla-
bilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.
Diyanet Aylık Dergi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın
organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf
ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak
gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

GEZİ-YORUM Kosova Notları

76

SÖYLEŞİ Şanlı Direni- şin Kahramanları

26

DİN VE HAYAT Aramızdaki Hukuk, Arabuluculuk

72

HATIRA DEFTERİ

- 56 Bir Çanakkale Hatırası: Hasan
Hilmi Osman
Prof. Dr. Ali Osman KOÇKUZU

BUNU KONUŞALIM

- 58 "Öğrencilerin Yüzlerindeki
Sevinç, Pedal Çevirmenin
Yorgunluğunu Unutturuyor."
Ali AYGÜN

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT

- 60 Birakın Acılarımız
Ortak Kalsın
Ebrar Hale KAYMAZ
- 63 Ömre Bedel Bir Gece...
İbrahim ATEŞ
- 64 Mekke-i Mukerreme'de Yağan
Rahmet
Bedia Belkis BALCILAR

66 1 Kişi = ?

Zehra ECE

GEÇMİŞ ZAMANIN İZİNDE

- 68 Tarih Sandığında Bekleyen Sultan
Hasan Eren ULU

DİN VE HAYAT

- 72 Aramızdaki Hukuk Arabuluculuk
Harun Dünder KARAHAN

- 75 Hz. Peygamber ve Hayata Pozitif
Bakış
Dr. Emine Gümüş BÖKE

GEZİ-YORUM

- 76 Kosova Notları
Dr. Ruhi İNAN

KİTAPLIK

- 80 Ahlak ve Hukuk Ekseninde
Aile Hayatımız
Muhammed Kâmil YAYKAN

Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ
Diyaret İşleri Başkanı

15 TEMMUZ'UN YILDÖNÜMÜNDE

Tarihinin en ağır imtihanlarından birini yaşayan ülkemiz, geçtiğimiz sene 15 Temmuz gecesi hayâsız bir akına maruz kalmış, Allah'ın inayeti, idarecilerimizin dirayeti, aziz milletimizin cesareti ve kahraman silahlı güçlerimizin üstün gayretleriyle bu büyük tehlike bertaraf edilmiştir. Yaşanan hain darbe girişimi, sadece ülkemizi değil, Müslüman dünyayı ve umutlarını barışa, adalete ve itidale bağlamış olan insanlığı da hedef almıştır. Zira bizler biliyoruz ki, aziz milletimiz hem ateşler içinde yanan coğrafyamızın hem de insanlığın umududur. Hakikatsizlik girdabında sürüklenen dünya, İslamofobi ile çalkalanan Batı, mazlum toprakların Müslümanları bizden çok şey beklemektedir. Böyle bir beklentiyi sona erdirmeye, mazlumların hamisi olmuş bu milleti muhafaza buyurduğu için Cenab-ı Hakk'a sonsuz hamd ü senalar olsun.

15 Temmuz, devletimizin bekasını hedef alan, toplumumuzun değerlerini hiçe sayan, müstevli emeller uğruna memleketini ateşe vermekten çekinmeyen bir zihniyetin ürünüdür. Yıllar yılı tezgâhlanan sinsi bir plan 15 Temmuz gecesi sahneye koyulurken, sanki Allah Tealâ'nın asırlar önce beyan buyurduğu bir hakikat yeniden tecrübe edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de bu hakikat şöyle yer alır: "Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani bir topluluk size el uzatmaya kalkışmıştı da, Allah (buna engel olmuş) onların ellerini sizden çekmişti. Allah'a karşı gelmekten sakının. Müminler yalnız Allah'a tevekkül etsinler." (Maide, 5/11.)

Arkasına birçok şer odağının desteğini alarak güçlenen ve sadece darbe değil, aynı zamanda katliam planları ya-

pan FETÖ yapılanmasının karşısında milletimizi muzaffer eyleyen, ilahî kudretten başkası değildir. Bu asi topluluğa karşı göğsünü siper eden halkımızın yegâne istidadı ve imdadı, Allah'a olan imanı ve vatana olan aşkıdır. Hak Teala, bu imanı ve aşkı karşılıksız bırakmamıştır. Bir yıl sonra bugün, O'na olan hamdimizi ve şükürümüzü artırmak öncelikli vazifemiz olmalıdır.

Diğer bir vazifemiz ise şehitlerimizin hakkını vermek, gazilerimizin kıymetini bilmektir. Milletinin onurunu ve hukukunu, evlatlarının geleceğini korumak uğruna bu gecede hayatlarını kaybeden şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anıyorum. Onlar Malazgirt'ten Çanakkale'ye uzanan bir destanın satırları, şüheda ecdadın şüheda torunlarıdır. Bizlere o gece özgürlüğümüzü ve bütünlüğümüzü hediye etmekle kalmayıp, adeta hepimizi uyandırarak bilincimizi harekete geçirdiler. Acıdan ders almanın, zafer coşkusundan bir şuur inşa etmenin yolunu açtılar. Biliyoruz ki onlar için hayat devam etmekte, onlar Rableri katında rızıklandırılmaktadır. Emanetleri ise kurtuluşumuz uğruna can veren bütün şehitlerimizle birlikte bizlerin omzundadır.

Gazilerimiz ise ihanet karşısında acziyete düşmemenin yaşayan şahitleridir. Bir insan için vatanını kaybetmek öyle derin bir hüsrandır ki, gazilerimiz vatanını kaybetmeme uğruna sağlığını, bedeninin farklı uzuvlarını, aile efradını kaybetmeyi göze almanın canlı sembolleridir. Rasul-i Ekrem'in ifadesiyle, Allah yolunda o gece aktıkları kan, kıyamet günü misk kokusuyla üzerlerinde olacaktır. (Buhari, Zebaih, 31.) "Hiç şüphe yok ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever." (Saff, 61/4.) ayet-i

kerimesinin muhatabı olan gazilerimiz, elbette inanç ve cesaretlerinin karşılığını Hak katında alacaktır. Sabırla, ihlasla, kararlılıkla düşmana karşı duranların kul borcu dışındaki tüm günahlarının bağışlanacağı, nebevî bir müjdedir. (Muvatta, Cihad, 14.) Bize düşen ise, onların attığı adımların devamını getirmek, bunu kalıcı bir şuura dönüştürmek, geleceğimizi bu şuurla şekillendirmektir. Gazilerimize ve ailelerine maddi ve manevi anlamda her türlü desteği sunmak hepimizin borcudur.

15 Temmuz bizlere göstermiştir ki, hiçbir güç Allah aşkı ve vatan sevgisiyle dolu yüreklerden daha üstün olamaz. Devletimizin bütün kurumlarını yerle yeksan etmeyi, irademizi çöktürmeyi, milletimizi sindirmeyi ve İslam ümmetinin umudunu toprağa gömmeyi hedefleyenler, rezil ve zelil olmuşlardır. Aklını, idrakini, izanını ve vicdanını ihanet odaklarına kiralayanlar, kendi tuzaklarında boğulmuşlardır. Her kim vatanın, ümmetin, mazlumun, mağdurun ve muhacirin yanındaysa Cenab-ı Hak'ın rahmet ve inayeti onun yanında olmuştur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in beyanı açıktır: "Sakın üzülmeysin ve gevşemeyin, eğer inanıyorsanız üstün olan, en yüce olan sizsiniz." (Âl-i İmran, 3/139.)

Aradan bir yıl geçtikten sonra bugün daha net bir biçimde görmekteyiz ki, kendilerine din-i mübin-i İslam'dan meşruiyet zemini üretmeye çalışan ayrılıkçı ideolojiler, siyasi ve iktisadi emellerine ulaşabilmek adına Allah'ın kelamını kullanmaya yeltenenler ümmete çok büyük zararlar vermektedir. Yaşadıklarımız, sadece din istismarının değil, aynı zamanda dış mihrakların da emperyalist hesaplarına ulaşmak adına dini ve din adamı kimliğini nasıl hunharca harcayabileceğinin acı bir ispatıdır. Ancak "Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayın." denildiğinde "Aksine biz ıslah ediyoruz." diyen ikiyüzlü din bezirgânlarının zihinlerimizde oluşturduğu endişeleri ve gönüllerimizde açtığı yaraları onarmak elimizdedir. İslam'ı istismar edenler, bizi dinden ve dinin yüce değerlerinden uzaklaştırmamalıdır. İnsanların din perdesi arkasına sığınarak yaptıkları, bizim dinin gerçekliğini görmemize engel olmamalıdır.

15 Temmuz'dan sonra birliğimizi ve dirliğimizi muhafaza etme adına ülkemizin dört bir yanında oluşan coşkun, kararlılığa ve istikrara dönüşmesi için her birimizin üzerine düşen sorumluluklar vardır. Güven bunalımını aşmak, önce Allah'a sonra da birbirimize duyduğumuz güveni pekiştirmekle, fitne ve fesat söylemlerine itibar etmemekle mümkün olacaktır. Mekke'nin fethinden sonra Hz. Peygamber'e, "Rabbine hamt ederek O'nu yüceltip anmasını, ayrıca istiğfar etmesini" emreden Allah Teala'nın mesajı (Nasr, 110/1-3.), sarsılmaz düsturumuz olmalıdır. Varlığımızı koruma ve geleceğe taşıma azmini, vatanımızı müdafaa gayretini ve bu zaferi bizlere bahşeden Cenab-ı Hak'tan yarınlarımız için de niyazda bulun-

malıyız. Adaletten, merhametten, itidalden, uhuvvetten zerre miktar ayrılmamalı, yarınlarımıza huzur taşımalıyız.

Katran kararı bir gecede "Bismillah" diyerek abdestini alan, "şehadet getirerek" evinden ayrılan, "Allahü Ekber" diyerek yollara koyulan bu milletin evlatları, huzurun teminatıdır. Ortak bilincimizin ölmediğine, gençlerimizin ulvî emanetin farkında olduğuna, kültürümüzün ve kimliğimizin köklerine bütün dünya şahit olmuştur. Bu bilinci beslemek, gençlerimizi gerçekçi ve mutedil söylemlerle geleceğe hazırlamak, onlara özgüven aşılacak ve insanlığın iyiliği yolunda misyon yüklemek elzemdir. Zira onlar barış tellalı geçinen şiddet tutkunlarına paye vermeyecek, maslahat maskesi takarak toprağımıza mefsedet tohumları ekenlere karşı uyanık olacaktır. Irk, mezhep, meşrep ya da cinsiyet yoluyla ülkemizi fitneye sürüklemek isteyenlere karşı umudumuz onlardır.

Diyanet İşleri Başkanlığımız, 15 Temmuz ve sonrasında sükûnet, denge, güven ve sağduyu üretmek için yoğun gayret sarf etmiştir. Hanelerimize korku salmayı hedefleyen ihanet kalkışmasına karşı en etkili cevap, Rasul-i Ekrem'e salat ve selam gönderen, hâlimizi Rahman'a arz eden sala sesleri olmuştur. Minarelerimizden yükselen ışıkların ve salaların yankısı sınırlarımızı aşmış, Kerkük'ten Saraybosna'ya bütün İslam coğrafyasında dolaşarak Müslüman kardeşlerimizin dualarını bize ulaştırmıştır. Arşivlerinde ihtilallere dair ağır baskıların izlerini saklayan Diyanet İşleri Başkanlığımız bu girişimde sessiz kalmamıştır. Tek yürek olmaya dair davetimiz, taşkınlığa ve şiddete izin vermeme yönündeki çağrımız halkımız nezdinde büyük makes bulmuştur.

Başkanlığımız yıl boyunca toplumumuzun ve İslam dünyasının 15 Temmuz hakkında aklıselim ile düşünmesine ve değerlendirmelerde bulunmasına yardımcı olacak faaliyetlerini sürdürmüştür. İlim ve irfan geleneğimize ait köklü kavramları kullanarak habis adımlar atan paralel devlet yapılanmasının asıl niyetini açığa çıkaran, bu niyetin İslam ile asla bağdaşmadığını ilan eden bu faaliyetler, ilmî, dinî ve sosyal platformlarda devam edecektir. "Ezanları susturan darbelerden, darbeleri susturan salalara" şiarıyla düzenleyeceğimiz bir dizi program, sergi ve etkinlik de bu bilinçlendirme çalışmalarının devamı olacaktır.

"Hâfız" ismiyle bizleri büyük bir fitneden muhafaza buyuran Rabbimize nihayetsiz hamdolsun. Milletimize bu ağır imtihanda cesaretli, metanetli ve iradeli olmayı nasip eden Yüce Rabbimiz, beraberlik ruhumuzu dağıtmaya, ferasetimizi dumura uğratmaya, soğukkanlı duruşumuzu bozmaya kalkışanlara fırsat vermesin. Milletimizin geleceğini aydınlık ve müreffeh eylesin. Eman ve emniyeti, selam ve selameti, huzur ve bereketi bu topraklarda daim eylesin. Cenab-ı Hak, imtihanın peşi sıra gelen nimetinden ibret almayı, zaferden hakkaniyet, merhamet ve hikmet üretmeyi bizlere nasip etsin.

KABRE SİĞMAYANLAR

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ | DİB Başkanlık Müşaviri

Dünyalık olarak kaybedeceğimiz her şeye yeniden kavuşma, onaya da yerini dolduracak bir benzerini elde etme imkânımız vardır. Servetimiz, işimiz, şöhretimiz, itibarımız, dostlarımız, çevremiz... Bütün bunlar elden çıkınca tekrar elde edilebilir. Ama can dediğimiz bir tek şeyimiz var ki onu yitirdiğimizde bir daha geri

gelmesi mümkün olmuyor. Üstelik giderken bizi de götürüyor. Hayata ait bütün heveslerimizi, arzu ve isteklerimizi, hayallerimizi bitiriyor. “Daha dünyaya doymadan” koparıyor bizi ondan ve içindekilerden. Bunun için canımızın değeri ölçülemez. Onu kaybetme riski baş gösterdiğinde badireyi atlamak için neyimiz varsa, gözümüzü kırpmadan elden çıkarırız. Yani

dünya bir tarafa, can bir tarafadır. O yüzden, “önce can, sonra cihan” denilmiştir. Müslüman bu değer yargısından bir tek şehitlik makamı uğuruna vazgeçer. Dünyaya ait bütün plan, kurgu ve beklentilerinin üzerine bir çizgi çekerek dünyayı yeni bir bakış açısıyla değerlendirmeye tabi tutar. Bu değerlendirmede artık eskisi gibi dünyevi ve geçici olanlar değil, zirvesinde ilahî rıza,

Her şeye rağmen yine de şehadeti istemek, onun taliplisi olmak gerekir. Bunu yürekte yapabilmek için epey yol kat etmiş olmak, şehitliği samimiyetle isteyebilmek gerek. Mümin bunu yapar da şehit olmadan eceliyle ölürse sırf bu samimi duruşun mükâfatı olarak şehitler makamını elde edebilir.

cennet ve cemalin yer aldığı ebediyet dünyası değerleri yer alır.

Şehitlik bir kuru ölüm olgusunu çağrıştırmaz müminin algı dünyasında. Bir mübadele, bir değiş-tirmedir söz konusu olan; daha doğrusu değer biçilemez varlığını, canınızı satmaktır. Alıcısı Allah olan bir satıştır bu. Şüphesiz burada mecazi bir anlatım söz konusu-

dur ve açılımı da "Allah yolunda savaşır, öldürür ve öldürülürler."dir. (Tevbe, 9/111.) Kısaca şehitlik can vermek anlamına gelse de ölüm anlamına gelmiyor. Can vermenin ölüm anlamına gelmediği tek durum budur. Beşerî yapımızın bir durup düşünmek zorunda kaldığı, kavramakta zorlandığımız ama iman yoluyla hallettiğimiz bir iştir bu. Can veren insan nasıl ölmez.

Toprağın bağrına aldığı ten ölmüştür. Çürümüş kemikler, topraklaşmış bedenler bunu söyledi bize insanlık tarihi boyunca. Ama ilahî haber, Allah uğrunda can verenlere ölmüş gözü ile bakmamamız uyarısında bulunuyor ve ekliyor: "Diridirler, fakat siz farkına varamazsınız." (Bakara, 2/154.) Demek ki ruhun bedende bulunmasının canlı olma hâlini ifade etmesi bi-

zim şartlarımızla sınırlı ve algılanması da fiziki şartlarda mümkün değil. Bu konuda ne söylesek yorumdan öteye geçmeyecektir.

İstemek şehit olmak için yeterli değildir. Nasıplı olmak da gerekir. Hz. Peygamber'in, "müşriklere karşı Allah'ın kılıçlarından biri" diye nitelediği, ömrü cihat meydanlarında geçmiş olan Halit b. Velit ölümü yaklaştığında şöyle diyecekti: "Yüz kadar çarpışmaya katıldım. Vücudumda kılıç yarası, mızrak yarası, ok yarası bulunmayan bir karışık yer yok. Ama bakın, develer gibi yatağımda ecelimle ölüyorum." (Ed-Dineverî, Ebubekir Ahmed b. Mervan, el-Mecalis [I-VIII+II, Bahreyn, 1419] III, 194.)

Yine sahabilerden Bera b. Malik "Topluca savaşırken öldürdüklerimiz dışında bire bir çatışmalarda yüz müşrik öldürmüş bir kimse olarak acaba yatağımda mı öleceğim." (Abdurrezzak, el-Musannef, [I-XI, el-Mektebetü'l-İslamî, ikinci baskı 1403] V, 233.) diye endişe duyuyordu.

Her şeye rağmen yine de şehadeti istemek, onun taliplisi olmak gerekir. Bunu yürekten yapabilmek için epey yol kat etmiş olmak, şehitliği samimiyetle isteyebilmek gerek. Mümin bunu yapar da şehit olmadan eceliyle ölürse sırf bu samimi duruşun mükâfatı olarak şehitler makamını elde edebilir. (Müslim, İmare, 157.)

Şehitlik bizdeki anlamı ile İslam'a mahsus bir kavramdır. Hristiyanlıktaki şehitlik kavramı (Martyrdom) kelimenin lafzi anlamı (şahitlik) ile sınırlıdır. Hristiyanlıkta havariler Hz. İsa'nın hayatında gözlemledikleri şeyler kadar onun öğretilerinin de şahidi oldukları için şehittirler. Nitekim bu yaklaşımın hareket noktası olan tarihi olayı

Kur'an-ı Kerim bize aktarmaktadır. (Âl-i İmran, 3/52-53.) İslam'da şehadet kavramı ise kelimenin lafzi anlamını aşarak şahitlik, Allah'ın dini uğruna canını feda etme temeline dayalı başka boyutlara taşımıştır. "Şehide niçin şehit denilmiştir?" sorusuna verilen cevaplar bu anlam boyutlarını ortaya koymaktadır: "Allah Teala ve melekler, onların cennetlik olduklarına şahitlik ederler.", "Ruhunu teslim ederken

Şehitlik bir "Vur ki öleyim." durumu değildir. Yahut şöyle diyelim: Müslümanın öncelikli hedefi şehitlik değil, gerektiğinde şehit olabilmektir. Bu gereklilik ne zaman ortaya çıkıyor; din ve onun şekillendirdiği değerler tehlikeye maruz kaldığı zaman. Demek ki cihat/savaş ve şehit olmak mecbur kalınca başvurulacak durumlardır.

Allah'ın kendine hazırlamış olduğu sevap ve mükâfata şahit olur, görür." "Rahmet melekleri onların yanında bulunur ve ruhlarını alır." da onun için şehit adını almışlardır.

Şehitlik bir "Vur ki öleyim." durumu değildir. Yahut şöyle diyelim: Müslümanın öncelikli hedefi şehitlik değil, gerektiğinde şehit olabilmektir. Bu gereklilik ne zaman ortaya çıkıyor; din ve onun

şekillendirdiği değerler tehlikeye maruz kaldığı zaman. Demek ki cihat/savaş ve şehit olmak mecbur kalınca başvurulacak durumlardır. Asıl amaç şehit olmak değil, değerleri korumaktır. Asıl mücadelenin verilmesi gereken yer işin bu noktaya gelmesini önleyecek faaliyetler alanıdır. Eğer amaç şehit düşmek olsaydı şüphesiz bu makama en çok layık olan Hz. Peygamber ona ulaşırdı. Oysa bakınız ne buyurmuş Allah'ın Rasülü: "Canım elinde bulunan Allah'a yemin ederim istedim ki Allah yolunda savaşmış öldürüleyim sonra diriltileyim, sonra öldürülüp tekrar diriltileyim, daha sonra tekrar öldürüleyim ve diriltileyim." (Buhari, Temenni, 1.)

Ümmetin güven içinde olmasını sağlayacak şartları hazırlamak şehit olmaktan önceliklidir. Birincisi asli ve tabiidir; ikincisi ise zorunlu hallerle kayıtlıdır. Her iki durumun birbiriyle ilişkisini çok güzel bir şekilde ortaya koyan "Hazır ol cenge, ister isen sulh u salah." sözü buraya çok yakışıyor.

Edebiyatımızda, şehitlik makamını Mehmet Akif kadar başarı ile dile getiren kimse yoktur desem hata etmiş olur muyum? Onlara karşı ne derece minnet borcu içinde olduğumuzu onun kadar güçlü bir şekilde dile getirmek her kalemin harcı değildir: "Bu taşındır diyerek Kâbe'yi diksem başına... / Yine bir şey yapabildim diyemem hatıranı." diye onların haklarını ödeme konusundaki çaresizliğini dile getiriyor şair. Çünkü bu kahramanlar sadece bir coğrafya parçası için değil asıl, İslam imanının son sığınağı durumundaki yüksek paha biçilmez konumundaki muazzaz topraklar için can vermiş, şehit olmuşlardır. "Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidî" mısraı içi boş bir şairane bir

Mezarı ne kadar büyük kazarsanız kazınız, şehidin makamı ondan da büyük olduğu için şair yürek şiirin yazılması süresince belki onlarcasını yaşadığı çaresizliklerden bir başkasıyla daha yüz yüze gelmiştir. “Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın? ‘Gömelim gel seni tarihe’ desem, sığmazsın” yüceltmesi ile onu sığabileceği tek ortam olarak ebediyetlere havale eder.

duruşu değil, bir yönüyle hakikatin ta kendisini temsil ediyor.

Söz buraya gelmişken şairin beytini tamamlamamak olmaz: “Bedrin arslanları ancak bu kadar şanlı idi.” Bedir şehitleri ile Çanakkale şehitleri arasında bir kıyaslama var bu mısra da, üstelik de diğerine eşit olmakta zorlanan taraf Bedir şehitleri imiş gibi lafzı bir görüntü söz

konusu. Evet, Çanakkale şehitlerinin yeri belli ve çok yücedir; ama onların Bedir şehitleri ile mukayesesini bazı gönüllere pek hoş gelmemiş ve Akif merhumu bu noktada eleştirenler olmuştur.

İfade edelim ki Mehmet Akif merhumun bu mısraına yöneltilen eleştiriler bize isabetli görünmüyor. Çünkü beyitte Bedir şehitleri,

düşünülenin tam aksine yüceltilmiştir. Şöyle ki; mısraı oluşturan cümle, edebi sanatlardan “teşbih-i maklub” (ters benzetme) temeli üzerine kurulmuştur. Bu benzetme türü normal teşbihlerdeki gibi zayıfı güçlü olana benzetmek yerine, mübalağa sanatına dayalı olarak güçlüyü (örneğimizde Bedir şehitleri) “zayıf”a (Çanakkale şehitleri) benzeterek, zayıfı övmek yöntemi dir. Yüksek bir anlatım gücü sağlaması açısından divan edebiyatında sıkça kullanılmıştır. Öte yandan şairin bu benzetme ile dikkat çekmek isteği bir ortak nokta “Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi.” cümlesinde gizlidir. Bilindiği gibi Bedir savaşı Müslümanların var veya yok olma savaşı idi. Eğer Müslümanlar yenilse idi tevhit inancının ihya etmeyi hedefleyen İslam imha edilecekti. Nitekim Hz. Peygamber savaş öncesinde “Allah’ım, şu bir avuç Müslüman ölürse yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmaz.” (Müslim, Cihad, 1763.) diye dua etmişti. Çanakkale Savaşı ve onu takip eden süreç de Müslümanlık açısından aynı niteliği taşıyordu. Akif’i bu benzetmeye yönelten temel sebep de işte bu ortak özellik olmalıdır.

Şehitlik makamına İslam’ın atfettiği payenin büyüklüğü şairin duygu dünyasını resmeden kalemi üzerinden şehitlerin fiziki bünyelerine de yansımına olacak olur ve onları içine sığdıracığı kabir bulunamaz. Mezarı ne kadar büyük kazarsanız kazınız, şehidin makamı ondan da büyük olduğu için şair yürek şiirin yazılması süresince belki onlarcasını yaşadığı çaresizliklerden bir başkasıyla daha yüz yüze gelmiştir. “Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın? ‘Gömelim gel seni tarihe’ desem, sığmazsın.” yüceltmesi ile onu sığabileceği tek ortam olarak ebediyetlere havale eder. ■

BUGÜNDEN 15 TEMMUZ'A BAKMAK

Yrd. Doç. Dr. Fatih ERTUGAY | Nuh Naci Yazgan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öyle yoğun, öylesine derinlere işlemiş, hafızalara kazınmış ve politik-kültürel kodlarımızda yer etmiş bir darbe geçmişimiz ve darbeci geleneğimiz var ki herhangi bir darbe ihtimalinin olmayacağını zannettiğimiz bir anda bile, bir darbe gerçeğı ile karşı karşıya kalabiliyoruz. Nitekim 2016'nın

Temmuz ayının on beşinde tam da öyle bir şeydi şahit olduğumuz. İlk andaki şaşkınlığımızın ve akabindeki öfkemizin nedenlerinden biriydi bu belki de. Yine bir darbe oluyordu ama bu defaki yeni bir darbeydi, farklıydı zira. Hem darbeyi gerçekleştirenler açısından farklıydı hem de maruz kalanlar açısından. Defalarca darbe olmuştu bu ülkede fakat

hiçbiri böylesine bir gözü dönmüşlük ve böylesine bir hunharlık içermemişti. Temmuz'un on beşinci gecesinde yine on beşlik delikanlılar toprağı düşüyorlardı. Ancak bu kez ödedikleri bedelin bir anlamı, bir karşılığı oluyordu; o meşum darbe girişimi başarılı olamıyordu. Bir bakıma 15 Temmuz darbe girişiminin en yalın özeti idi bu.

15 Temmuz'un üzerinden neredeyse bir yıl geçti. Bazı çalışmalar ve kitapların yanı sıra çok sayıda da makale kaleme alındı. Hatta romanlar, öğrenci mektuplarından oluşan kitaplar, görsel malzemelerden oluşan çeşitli eserler gibi farklı çabalar kendisini gösterdi. Şunu belirtmek gerekir ki böylesi bir olayla ilgili olarak ne kadar çok şey yazılırsa yazılınsın ve ifade edilirse edilsin o gece yaşananlar hakkında anlatabilmiş olunmayacaktır. Yine de bugünden bakınca 15 Temmuz'da yaşananların günlük hayatımızı, davranışlarımızı ve geleceğe bakış açımızı belirli ölçülerde değiştirdiğini ve değiştirmeye devam edeceğini söyleyebiliriz.

15 Temmuz'un bir milat, tarihsel bir kırılma anı oluşuna dair konuşurken yüzlerce yıl içerisinde olmuş olan geleneğin ve politik kültürün birdenbire değişmeyeceği gerçeğini de göz önünde bulundurmak gerekir. Bu açıdan bakıldığında yaklaşık doksan yıllık Cumhuriyet tarihi boyunca geniş halk kesimlerinin darbe ile ilgili olarak sonuçları acı da olsa bir öğrenme ve tecrübe etme süreci yaşamış olmalarının önemi kendisini göstermektedir. Darbelerin yapılış gerekçeleri, nasıl haklılaştırıldıkları, darbeci güçlerin nasıl harekete geçtikleri, manipülasyon yöntem ve teknikleri, propaganda araçları, darbe karşıtı güçleri nasıl etkisiz hâle getirdikleri, darbeye destek veren sivil uzantılar, dış bağlantılar vs. gibi çok yönlü ve çok boyutlu konular hep bu öğrenme ve tecrübe etme sürecinde, toplum kesimleri tarafından anlaşılmalı ve toplumsal algıda yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla daha önceki darbelerde halkın sessiz kalması ve darbeler karşısında bir direnç göstermemesinin nedenleri biraz da burada saklıdır. 15 Temmuz, o ge-

ceyi görenlerin ilk darbesi değildi; bir kısmını (12 Eylül, 28 Şubat ve 27 Nisan) bizzat yaşamışlardı, diğerleri hakkında da şifahi ve yazılı bilgi-tecrübeye sahiplerdi. Bir darbenin nelere mâl olacağını, nelerin kaybedilmesine neden olacağını az çok öngörebiliyorlardı. Bu nedenle 15 Temmuz'da insanlar, söz konusu motivasyonlarla Cumhuriyet tarihinin farklı aşamalarında oluşmuş ve pekişmiş olan o tarihsel anlatıyı izlemediler; onu altüst ettiler. 15 Temmuz'u bir dönüm noktası olarak değerlendirmemizin nedeni de

15 Temmuz'da darbe girişimini durduran toplumsal ve politik refleksi ve motivasyon unsurlarını konuşurken, onun doğurduğu ve doğuracağı sonuçları da kısa vadeli olarak düşünmemek gerekir.

budur. İnsanlar, kendi yaşam öyküleri içerisinde darbeyle yüzleşen-geri adım atan, sinen-saklanan değil ve ona karşı duran özneler olarak ortaya çıkmışlardır. Onların ortaya çıkan tepkisi, önceden olduğu gibi bugün de özgürlüklerine ve değerlerine tasallut eden bir zihniyete ve pratiğe dönük derin refleksin ve kızgınlığın dışı vurumudur. Başka bir anlatımla 15 Temmuz'daki muazzam ve cansiperane halk direnişi, darbeciler ve onların arkasındaki güçlerin bir kez daha kazanmasını engellediği gibi, darbeler ve darbe-

ciler karşısında şimdiye kadar oluşmuş olan öğrenilmiş çaresizliğin de şifa bulmaz bir yara olarak sonraki nesillere aktarılmasını önlemiştir. 15 Temmuz'da, artık bu silsile, yani "Bu ülkede darbeler olur, halk ve siyaset kaybeder." döngüsü bir daha geri düşümlenemeyecek biçimde koparılmıştır. Dolayısıyla 15 Temmuz, elli altı yıl önce açılmış olan bir yaranın kapatılmasının başlangıç adımıdır.

Bahse konu bu silsilenin 15 Temmuz ile koparılması gerçeği, had-di zatında belki diğer başka her şeyden daha önemlidir. Zira 15 Temmuz, bizim kendilik algımızın, kendimize bakış açımızın değişmesidir aslında. Frantz Fanon, sömürgecilerin en büyük silahının, sömürgeleştirilmiş halk imajının ezilen halkların zihinlerinde kalıcılaştırılması olduğunu söyler. Kendi insanlarına bir sömürge ulusu gibi davranan darbecilerin yöntemi de buna benzer. Onlar da, kendi halklarını küçümserler, aşağı ve bayağı insanlar olarak görürler ve bu fikri/imajı o insanların zihinlerine yerleştirmeye çalışırlar. Bunun için kullandıkları en önemli vasıta da korkudur. Bu korku hissi kırılmadan, zalimlerin zihinlerde oluşturduğu aşağılık hissi de kırılmaz. Bu nedenle özgürlük, eşitlik ve var olma mücadelesi her şeyden önce bu aşağılık hissini ve bundan neşet eden korkunun yok edilmesi ile başlar. Bu açıdan bakıldığında 15 Temmuz, bu iki hissini arkada bıraktığı, son ufuk çizgisinin adıdır.

Öte yandan 15 Temmuz'da darbe girişimini durduran toplumsal ve politik refleksi ve motivasyon unsurlarını konuşurken, onun doğurduğu ve doğuracağı sonuçları da kısa vadeli olarak düşünmemek gerekir. Toplumsal hareketler, ge-

nellikle oluş anında sınırlı bir etki meydana getirirler, dönüştürücü etkileri hemen hissedilmez. Sosyopolitik ve kültürel açıdan dönüştürücü ve kalıcı etkileri daha uzun vadede ortaya çıkar. Bu uzun vadeli etkiler, siyasal partilerin gündeminde, politika kararlarında ve genel nüfusun tutum ve değerlerindeki değişimlerde görünür hâle gelirler. 15 Temmuz'da halkın darbeye karşı direnişi, sergilediği kararlı tutum ve ortaya koyduğu irade, daha oluş anında doğrudan muazzam somut sonuçlar doğurmuş olsa da asıl dönüştürücü etkisini zaman içerisinde toplumun davranış biçimine ve siyasetin işleyiş şekline nüfuz ederek gösterecektir. Bu açıdan bakıldığında mahiyetindeki, politik sistemi dönüştürme gücünü sürdürdüğünü söylemek abartı olmayacaktır. Özellikle 15 Temmuz gerçeğini yaşayan gençler ve 15 Temmuz anlatıları ile (belgeseller, kitaplar, filmler, tiyatrolar, sergiler vs.) büyüyecek olan kuşaklar göz önüne alındığında, bu etkinin artarak ve derinleşerek ilerleyeceğini öngörmek mümkündür. Bu nedenle, 15

Temmuz'un sistem-dönüştürücü etkisini kalıcı kılmak için, 15 Temmuz'un tarih olmasına, yani bir tarihsel-romantik anlatıya dönüşmesine izin verilmemelidir. Hatırlamaya devam etmek gerekir ki 15 Temmuz'un dönüştürücü sonuçları ancak böyle kalıcı olur.

Bu dönüştürücü etkinin bir diğer boyutu da, öteden beri asker-sivil ilişkilerini belirleyen, askerlerin siyasal sistem içerisindeki özel, etkin ve özerk yerlerini idari ve hukuki bir çerçeveye yerleştiren yasal-yapısal statükonun 15 Temmuz ile birlikte (bir kısmı onun öncesinde) hızlı bir dönüşüme uğraması ve reforme edilmesidir. Ayrıca politik açıdan bakıldığında da 15 Temmuz, siyasetin demokratik, açık ve şeffaf bir sistematik içerisinde gerçekleşmesinin de talep edildiği; açık, şeffaf ve hesap verebilir siyaset mekanizmaları dışında, kapalı kapılar arkasında, zora dayanan, milletin iradesini yok sayan siyaset arayışlarının da reddi anlamına gelmektedir. Kapalılığa karşı aleniliğin, gayri meşruluğa karşı meşruluğun, antipolitik olana karşı politik olanın kazandığı ve bundan

sonra da böyle olması gerektiğinin açığa çıktığı bir süreç olmuştur. Dolayısıyla bir bütün olarak düşünüldüğünde -politik kültür ve yasal-yapısal dönüşümler açısından- yeni bir sivil-asker ilişkisi gerçekliğinin oluşacağı bir vasatı öngörmek mümkündür.

Son olarak bazı çevrelerce 15 Temmuz'un paha biçilemez bir değer ve önem taşıdığı kavranmaması, 15 Temmuz süreci ile ilgili önümüzde duran en büyük sorunlardan birisidir. Darbeci gelenekle hesaplaşabilmek için ve ülkeye on yıllarca zaman kaybettiren darbelerin ve onların yol açtığı olumsuzlukların bir daha yaşanmaması açısından, herkes tarafından bu tarihin olayın bir fırsat olarak değerlendirilmesi gerekir. Başka bir anlatımla mahiyeti farklı bir darbe olduğunu zannederek ülkenin bazı şehirlerinin bazı semtlerinde evlerinin camlarından tankları alkışlayan ve tezahürat yapan insanların da artık ideolojisi ve motivasyonu ne olursa olsun, bütüncül olarak düşünülmesinde her türlü darbenin ülkenin tamamına kaybettirdiğini anlamaları ve kendilerini buna göre konumlandırmaları gerekmektedir. 27 Nisan 2007 ve 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimlerine kadar ülkemizde yaşanan darbeler bir bütün olarak toplumun ruhunu ve özsaygısını zedelemiş, toplumu, siyaseti, kültürü ve ekonomiyi besleyen maddi ve manevi kaynakları ciddi oranda zedelemiştir. Darbeler, yalnızca bazı toplum kesimleri açısından olumsuz sonuçlar doğurmazlar, hangi ideolojiye, yaşam felsefesine, politik tutuma sahip olursa olsun toplumun tamamı için acı verici sonuçlara yol açar. Bu bakış açısının kavranması son derece önemlidir. ■

15 TEMMUZ MİLLETİN ZAFERİ

Doç. Dr. Zekiye DEMİR | DİB Uzmanı

**“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır
Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır.”**

Mithat Cemal Kuntay

Devlet olmak, millet olmak hiç de kolay değil. Hiç ağaçların kısa zamanda büyüyüp birden bir orman olduğunu gördünüz mü? Hiç tarihin bir devrinde birden bir milletin ortaya çıktığını okudunuz mu? Ulu çınarlar gibidir millet olmak, zaman ister. Kök salmak için, yurt tutmak için zaman ister, emek ister, can ister. Anadolu’yu Türklerin teşrifinden bu yana az zaman geçmedi,

dile kolay neredeyse 950 yıl, bu yıllar boyunca hep şehitlerin kahramanlıklarıyla anıldı bu topraklar. Alparslan’dan Ertuğrul’a, Osman Gazi’ye Yıldırım Beyazıt’a, Fatih’ten Abdülhamit Han’a oradan Kurtuluş Savaşı’na medeniyetlerin kesişim noktası bu topraklarda hep bir varoluş ve diriliş mücadelesi ola geldi. Beylikler dağıldı, imparatorluklar kuruldu, imparatorluklar dağıldı Cumhuriyet yeşerdi. Karşı tarafta sürekli aktörler değişti ama bu va-

roluş, diriliş mücadelesi hep canlı kaldı. Ama bu varoluş mücadelelerinden hiçbiri 15 Temmuz gecesindeki kadar can yakıcı olmadı. Bu kadar acımasız, bu kadar garip, bu kadar insafsız, bu kadar kahpe ve sinsî bir oyun görülmedi şimdiye kadar bu topraklarda.

O meşum gecenin sene-i devriyesi geldi. Geri dönüp baktığımızda toplu vurdukça yüreklerin önünde hiçbir tankın tüfeğin, helikopterin

jetin duramayacağına şahit olduk. Kırk yıllık kumpasın bir gecede yer ile yeksan olduğuna şahit olduk. Ordunun içinde bir maket- robot ordunun olduğunu bunların gözü dönmüşlüğüne, akıl - fikir - mantıklarının ipotek altına alınmışlığına ve ne büyük bir tehlike arz ettiklerine şahit olduk. Kim olduklarını ve kime hizmet ettiklerini gördük. Üzüldük en parlak gençlerin kandırılıp sonra zayıf edilip zibil oluşuna, ülkenin bir kısım insan kaynağının heder oluşuna. Onca yıl hizmet adı altında münafıklar ordusu kurmuş olmalarına hala da münafıklığa devam ettiklerine hayret ettik. Üzüldük hasara uğrattıkları hizmet, abla, abi gibi değerli kavramlara, kaybedilen güvene, manaya. Madde kaybı telafi edilir ama zordur mana kaybının tamiri, telafisi. Aile ve vatan gibi iki değeri aşınmış, beyinleri uyuşmuş, akılları tutulmuş bu gürhün akıllara ziyan açıklamalarına şaşırдық; darbe kalkışması esnasında ölen iki tarafın ölümleri de şehitmiş. Hayır, hayır asla! Ne için öldüğün, nasıl öldüğün belirler şehitliği. Bir taraf vatan için ölürken öbür taraf ne için, kime hizmet etmek için öldü? Bir taraf şehit olurken öbür taraf murdar oldu.

Türkiye tarihinin en kanlı darbe girişimine sahne olan 15 Temmuz gecesine meşum gece dedik ya o gece aynı zamanda diriliş gecesiydi, cemre düştü bu topraklara, bu topraklarda yaşayan gönüllere. Millete can veren, ruh veren, ümit veren bir cemre. O cemreyle şahit olduk bir milletin yeniden dirilişine. Nasıl da bir gece için iki uç ifadeyi, biri olumsuz diğeri olumlu iki ifadeyi birlikte kullanabiliyoruz. Ama öyle, hayat da böyle işte tezatları içinde barındırıyor çoğu kez. Bir taraftan vatan-millet-devlet ve ülkenin bekası için korku diğeri taraftan ölüme bile öldürebilecek bir korku-

suzluk. Bir taraftan kendi milletine ihanet eden, insanına kurşun sıkan yanı başındaki insanlara karşı, sinsi sinsi bugüne gelmiş bir gruba karşı hayal kırıklıkları diğeri taraftan kaldırımlardaki çiçeğe zarar vermeye özen gösterecek, pijamalarla sokağa fırlamış bir insan seli. Bir taraftan okyanus ötesi kumandayla hareket eden bir grup öte yandan kalp kumandası ile hareket eden bir insan seli, bir taraftan başkasının planlarına alet olarak olan bir akli tutulmuşlar ordusu, öbür taraftan vatani için ölüme koşan her

**Bir vatanın varsa,
o vatan üzerinde
özgürce dalgalanan
bir bayrağın varsa o
zaman rahat uyur-
sun, güven içinde
olursun. O zaman
kendi milletle be-
raber yaşıyorsundur.
Milleti millet yapan
sembollerden en
önemlisi, en özeli, en
millisi bayraktır.**

yaş ve kesimden milletin coşkusu. O gece yaşananları ifade etmek için birçok şey söylenilebilir ama tek bir ifade istenirse "milletin zaferi" sanırım en çok yakışandır.

Evet, 15 Temmuz milletin zaferidir. Biz o gece ne kadar kadim ve bir o kadar necip bir millet olduğumuzu tekrar hatırladık ve ispat ettik. Sahi nedir millet, millet nasıl olunur? Kavramın ne etimolojisine gidip açıklayacağım ne de sözlük

anlamına bakacağım. Zira giyim kuşamdan yeme içmeye, ekonomiden siyasete kadar global kültürün yaygınlaştığı, globalliğin birçok sınırları silikleştirdiği bir çağda kavramların da sınırı şeffaflaşabiliyor. Yapılan tanımlara yaşanılanlar sığamayabiliyor. Bu nedenle milleti, millet olmayı 15 Temmuz gecesi ve takip eden nöbet günlerinde yaşanılanlar ve hissedilenlerle yani teoriden ziyade pratik üzerinden anlatmaya çalışacağım.

Millet olabilmek için maddi-manevi sembollerin; ezanın, salanın, bayrağın ne denli önemli olduğu öğrenildi. Salalar ah, o insanın içini acıtan, yakan salalar! Hani tezatları yaşamaktan bahsettik ya bilindik salaların biri de ölümün habercisiydi. 15 Temmuz'da bu salalar dirilişin habercisi oldu. Geçmişinde onlarca yıl kendi kültürüne yabancılaştırılmaya çalışılmış, kendi değerlerinden utandırılıp, sırtı kendine, yüzü Batı'ya döndürülmeye çalışılmış, sahte aydınların horladığı bu milletin o gece üzerindeki ölü toprağını bu salalarla silkeledi. Bu salalarla sıra dışı bir zaman dilimi yaşanıldığı, bu salalarla eyleme geçme zamanının geldiği hissedildi. Bu salalarla öze dönüş başladı.

Bir vatanın varsa, o vatan üzerinde özgürce dalgalanan bir bayrağın varsa o zaman rahat uyursun, güven içinde olursun. O zaman kendi milletle beraber yaşıyorsundur. Milleti millet yapan sembollerden en önemlisi, en özeli, en millisi bayraktır. Hele bizim bayrağımızı bayrak yapan üstündeki al renktir. O bayrağın dalgalanması için hiç göz kırpmadan ne çok can verilmiştir hâlâ da verilmektedir. İşte o bayrak bir kez daha kalabalıkları millet etti, onlara nasıl millet olduğunu hatırlattı 15 Temmuz gecesinde. Birçok kişi abdestini, bay-

rağını aldı çıktı evinden. Abdestle ölümü göze aldıklarını, bayrakla da ölürlerse ne için öldüklerini, kalırlarsa ne için mücadele ettiklerini ilan etmek istediler.

Millet olmak, bir millete ait olmak ülkeye ait olmak acıda, sevinçte bir olmakla, ülkeni ve milletini sevmekle olur. Etnik kimlik, siyaset ve fikir ayrılıkları üzerinden birbirine düşmeden ülkenin geleceğine, sözde değil özde, teoride değil pratikte devletine milletine sahip çıkmak, düşmanını sevindiren dostunu üzen davranışlardan uzak durmak demek. Millet olmak, millî meselelerde aynı duygu ve düşünceyi paylaşmak demektir. Millet olmak, Fenerbahçeliyken Avrupa kupasındaki maçında Galatasaray için dua etmek demektir. Millet olmak kendi içinde farklılıkların olsa da dışta bu farklılıklardan tek sesi, aynı notayı çıkarabilmek demektir. Millet olmak bir paydada birleşebilmek demektir.

15 Temmuz darbe kalkışmasına karşı koyarak toplumu sürekli bölen, ayırıştırın, kutuplaştıran siyasete, kimliklere, gruplara karşı durup vatan-millet-devlet ortak paydasında buluştu insanlar. Ülkenin azınlıkları da çoğunlukları da bu paydada birleşti. Dışardan bakıldığında hiçbir ortak paydası olamaz diye düşünülen kişilerin ne sağlam, ne kutsal, ne çok önemli bir ortak paydası varmış meğer. Öyle olmasaydı bu kutlu direnişte, takiben meydanlarda görülen insan profili sosyal bilimcileri şaşkına uğratan, paradigmalarını iflas ettiren halde olmazdı. Saçları sarı boyalı, yırtık kotlu ve pirsingli kızla şalvarlı, sakallı amcanın, çarşafı kadınla küpeli, atkuyruklu delikanlının, aleviyle Sünni'nin, Türk, Kürt, Arap ve diğer etnik kökenin, aydınının köylünün, eyyamcının, dindarın ve dahi

bilimum kutup gibi görünen grupların kesişim noktası, ortak paydası vatandı ve bu unsurların tümü de milleti. Bunun için gülümsedik elinde "Lailahe illallah" yazan bayrakla gezen sarı saçlı kızımıza. Bunun için gülümsedik elinde Atatürk resimli bayrağı sallayan şalvarlı, sakallı amcamıza. Çokluk içinde birlikti millet olmak. O çokluğun zaferiydi 15 Temmuz. Meğer yıllar yılı birbirile çatışmadan müteşekkil bir toplum olarak yaşarken birlik gerektiğinde "bir" olmayı unutmamışız. Genlere işlemek böyle bir şeymiş. İhtiyaç anında ortaya çıkarmış. Devletle çatıştığını düşündüğüm her kesim o gece beyaz bayrak çekmiş, barış imzalamış devlete milletine sahip çıkmıştı. 15 Temmuz ötekilerimizi berikileştirdi. Ötekilerimiz ile berikilerimiz arasındaki sınırları saydamlaştırdı. Türkiye'nin bilindik sosyolojisinin hiç de sıradan, basmakalıp olmadığını, analizinin de genel geçer teoremlerle izah edilemeyeceğini gösterdi. 15 Temmuz bizim bildiğimiz "biz" dışında "bizlerimiz" in de olduğunu tecrübe ettirdi. Sevmediğimizi sandığımız kişileri aslında sevdiğimizi bize gösterdi. Toplumsal bütünlüğe inanılmayacak, hayal edilmeyecek şekilde katkı sağladı. Bu, darbe planlayıcılarının ve yerli kuklalarının beklemediği bir şeydi.

Millet olmaktan ve 15 Temmuz zaferinden bahsedilip de kadınlara, bizim kadınlarımıza ayrı bir bap açmadan geçmek haksızlık olur. Bazen göl gibi durgun bazen sel gibi coşkun olan kadınlarımız. Sadece kahramanlar doğurmakla yetinmeyip bizzat kahramanın ta kendisi olan kadınlarımız. Destanın, dirilişin simgesi kadınlarımız. Allah bilir sizin katkılarınız olmasa ne Kurtuluş Savaşı kazanılırdı ne de 15 Temmuz dirilişi. Asil kadınlarımız, vatan kokan kadınlarımız, o

gece kimi çoluk çocuğunu toplayıp ölümü göze alıp çıktı yola, kimi de kamyonuna komşularını toplayıp. Bu vatan onların da vatanydı. Biliyorlardı vatan yoksa din yaşanmaz, namus korunamaz, çocuklarına kol kanat gerilemez. Onlara da büyük bir sorumluluk düşüyordu ve o sorumluluğu canlarıyla, kanlarıyla bihakkin yerine getirdiler. Bu milletin kurucu unsuru olduklarını bir kez daha ispat ettiler.

Ya gençlere ne demeli! İki yetişkin bir araya geldiğinde gençlerin gevşekliğinden, şımarıklığından, tatsızlığından, idealist olmamalarından ve dahi birçok şeyinden şikâyet eder. Ah nerede o eski gençler, diyen az değildir. 15 Temmuz Genç Osmanlar'ın, Fatihler'in genlerinin hâlâ yaşadığını gösterdi bu millete. Âdeta "Bakmayın bizim lale devri çocukları gibi görüldüğümüze, biz asil dedelerimizin nezih torunlarıyız." dediler. Alnı öpülesi Y kuşağı çocukları gözünü kırpmadan şehadete yürüdüler.

Evet, millet oldun mu bir kez yaşın, cinsiyetin, mezhebin meşrebin ne önemi var. Hep birlikte mücadele edersin, siper edersin göğsünü hayâsız akınlara. Selam olsun koca bir yangını söndürmek azmiyle, söndüremezse o yolda ölmek niyetiyle sırtlarında su damlaları taşıyan karıncalar misali 15 Temmuz gecesi ve sonrası meydanlara akanlara. Selam olsun şehitlere, gazilere ve o günleri, yaşadıklarını anlatıp, kaleme alıp sonrakilere nakledenlere. Selam olsun fitneye geçit vermeyenlere, hayâsız akınlara siper olanlara, ben de bu milletin bir ferdiyim diyenlere. (Veyl olsun milletin silah doğrultana, olup bitenleri hâlâ anlamamakta direnen, "ama", "fakat", "sanki" diyerek şer odaklarına umut olmaya devam edenlere. Yazıklar olsun!) ■

1914

“Bu millet her zaman olduğu gibi... Vatan sevgisini, devlet şuurunu din ile iç içe duyardı. Her savaş bir cihat olagelmişti. Vatan, millet sembolleri din sembolü ile birleşiyordu: Bir tek bayrakta üç kutsallık. Bu milletin kaderi, bu milletin ta kendisi yüzyıllar boyunca işte bu bayraktı.”

ŞEREFİMİZ ŞEHİTLERİMİZDEN GELİR

Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL | Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı

Basit bir soru sormak lazımsa, şehitlik düşüncesinin beslendiği asıl kaynak nedir?

Milletimiz asırlarca “Ya şehit olurum ya gazi.” inancıyla vatan, din ve namus savunmasında eşsiz kahramanlıklar göstermiş, bu düşünce hemen her daim onun önünü kutsal bir ışık olarak aydınlatmıştır. Böyle bir düşüncenin kutsal bir kaynağı olmasa insan en değerli varlığı olan canını nasıl feda edebilir? Çünkü bir kutsalla beslenmeyen duygularımız, düşüncelerimiz, eylemlerimiz insanı kendinden daha yüce bir seviyeye kesinlikle ulaştırmamakta, aksine insanı sadece üreten ve tüketen bir hayvan mertebesine indirmektedir.

Asırlardır, hemen hiç eksilmeyen bu şehitlik ve gazilik duygusunu diri tutan, onları bir ölüm değil de bir dirim olarak gören, yakınında bir şehidi olmayı bir iftihar vesilesi saydıran hangi duygudur, hangi inançtır veya bu asil inancın ve duygunun kaynağı nedir? Bu soruyla tabii ki basitçe “Kur’an ve hadisler”dir diyebiliriz. Fakat bütün bunlar bize bir kanalla, bir vasıta ile gelirler. O vasıtayı, o kanalı soru ediniyoruz.

Bu sorunun cevabını Tarık Buğra’da en mükemmel ve veciz hâliyle buluyoruz. Ona göre bu yüceliğin asıl kaynağı, vatan, bayrak ve millet sevgisiyle din duygumuzun birbirinden kopmaz bir şekilde kaynaşmasıdır.

“Bu millet her zaman olduğu gibi... Vatan sevgisini, devlet şuuru din ile iç içe duyardı. Her savaş bir cihat olagelmisti. Vatan, millet sembolleri din sembolü ile birleşti-

yordu: Bir tek bayrakta üç kutsallık. Bu milletin kaderi, bu milletin ta kendisi yüzyıllar boyunca işte bu bayrakta.” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, İletişim Yay., İstanbul 2005, 9. Baskı, s. 9.)

Bu, en basit hâliyle milletin din duygusunun zayıflamasının nasıl yıkımlara yol açacağını göstermektedir. Çünkü din duygusunun zayıflaması demek şehitlik, gaza,

O gün ve hemen ardından verdiğimiz şehitler bu vatan topraklarının ne ilk şehitleridir ne de son şehitleri, fakat onları istisna kılan bu şehadetin bir savaş ortamı olmaksızın, bir komuta kademesi emretmeksizin milletin maşeri vicdanı, Allah, vatan, bayrak ve millet sevgisiyle aniden gelmesindedir.

cihat gibi duygu, düşünce ve ideallerin zayıflaması; bu zayıflık da vatanın felaketi demektir. İnsanlardaki dinî duygu ve düşünceleri yok etmek isteyenlerin aslında neyin peşinde olduklarını da anlaşılıyor mu?

Tarık Buğra, Kurtuluş Savaşı zamanı Konya’nın şahsında hemen bütün Anadolu’yu anlatırken, savaşlarla harap olmuş yurdun acı tablolarını çizer. Anadolu’nun her-

hangi bir köşesinde bu aziz vatan için savaşmayan, yakınlarından bir şehidi veya gazisi olmayan herhangi bir aile yoktur:

“Aylardan beri her ev kocaman bir göz olmuş, yollara dikilmişti: Her evin beklediği biri vardı, bir yavuklu, bir koca, bir oğul, bir ağa veya dayı...” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, İletişim Yay., İstanbul 2005, 9. Baskı, s. 9.)

Ahmet Muhip Dıranas da “Dün hava şehitlerinin günüydü.” cümlesiyle başladığı, şehitleri ve şehitliği olağanüstü bir samimiyet ve duygu seliyle anlattığı “Ruhların İndiği Gün” başlıklı yazısında dikkat çeker bu olguya: Anadolu’yu karış karış gezin şehidi olmayan bir ev bulamayacaksınız: “Hangimizin hafızamızda yakın bir şehidin hatırası yoktur; hangi ana gönlünün bir köşesi bir evlat, bir koca, bir kardeş, bir baba şehidinin türbesi değildir.” (Ahmet Muhip Dıranas, “Ruhların İndiği Gün”, Yazılar, YKY., İstanbul 2000, s. 94.)

Dıranas, bir karış bile şehitsiz vatan parçamızın olmadığını ne güzel anlatır: “Topraklarımızın her karışından, hürriyet ve istiklalimizin her harfinde, haklarımızın her zerresinde, bu vatan için şehit düşmüşlerin kanları vardır.” Ve şöyle devam eder şehitlerin önemini anlatmaya:

“Tarihimizin başladığı günden bu yana, bize şerefimizi veren şehitlerimizdir.” (Ahmet Muhip Dıranas, “Ruhların İndiği Gün”, Yazılar, YKY., İstanbul 2000, s. 93.)

Vatan topraklarının her bir karışının şüheda toprağıyla bir cennet bahçesine döndüğü istiklal şairimiz en veciz hâliyle anlatmamış mıdır?

“Şühedâ fıskıracak toprağı sıksan şühedâ!”

Temmuz şehitleri

Daha önceleri ağustos ayı zaferler ayı olarak kutlanırdı. Ama artık 2016 yılının 15 Temmuz’unda, bu milletin kendine darbe yapmaya kalkışan, arkasına neredeyse bütün şer güçleri almış dahili ve harici bedhahlara karşı gösterdiği olağanüstü mücadele ve ardından gelen eşsiz zafer, tarihimize en kahraman ay olarak artık Temmuz’u işaretletecektir. O gün ve hemen ardından verdiğimiz şehitler bu vatan topraklarının ne ilk şehitleridir ne de son şehitleri, fakat onları istisna kılan bu şehadetin bir savaş ortamı olmaksızın, bir komuta kademesi emretmeksizin milletin maşeri vicdanı, Allah, vatan, bayrak ve millet sevgisiyle aniden gelmesindedir. Milletimiz o gece nasıl bir millet olduğunu çıplak göğsü, silahsız bileği ile kâh tankların karşısına çıkarak, kâh tankların altına yatarak kâh tankların üzerine yürüyerek göstermiş ve Allah’ın her kuluna bahşetmediği şehadeti bir bardak soğuk su içercesine zevk ve imanla kabul etmiştir.

O gün şehit ve gazi olan yaşlı-geç, kadın-erkek bütün gazi ve şehitlerimiz bütün insanlığa “vatan sevgisi”nin ne olduğunu da göstermiştir. Maddi anlamda hiçbir sevk edici güç olmaksızın yüz binler birden vatanın tehlikeye düştüğü hissetmiş, en değerli varlığı olan canını en ağır silahlara siper etmekten çekinmemiş, elinde basit bir demir, küçük bir çakı, işe yaramaz basit bir iki bez parçasıyla uçaklara, tanklara, zırhlılara meydan okumuş, dâhili ve harici hainlere bütün dünyayı dehşete düşüren bir ders vermiştir.

O akşam, aziz milletimizin o akıllara durgunluk veren cihadını hatırladıkça dilime hemen Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın "Allah Kuşları Çoğaltır" şiirindeki şu mısralar dökülüyor:

“Allah kuşları çoğaltır
Ekinlerimizi korusunlar diye
kurtlardan
Gayret verir çiftçilerin kalbine
Tarlalar üzere uçan”

(Fazıl Hüsnü Dağlarca, Çocuk ve Allah, YKY., İstanbul 2010, s. 236.)

O akşamı benzersiz kılan en tuhaf şeylerden bir de aziz şehitlerimiz şehit edenlerin alışılmadık bir düşman kitlesi oluşu idi. Bunlar, bizim bağrımızdan çıkmış, bu milletin ekmeğiyle, bu milletin okullarından okumuş, ama ruhlarını şeytana satmış, kalplerini deccale kaptırmış, akıllarını tümüyle hain ellere teslim etmiş sureti bizden görünömlü ama siretleri düşmanlardı. Onlar Âşık Paşa’nın bundan tam yedi yüz yıl evvel bizi uyardığı şeytanlardı:

“Adı mü’min dirliği küfr ü nifâk
Cismi beñzer mü’mine cânı ırak
Cismi mü’min cânı yoldaş kâfire
Belki kâfirden oda öñdin gire
Şol ki münkirdür münâfıkdur
tamâm
Uşbu dirlikde bular dutmuş
makâm
Dirliği murdâr u yolu yol degül
Şol ki bunlar hak budur dir ol
degül”

“Bunların adı mümindir ama işleri güçleri nifaktı, cisimleri mümine benzer ama canları müminlerden fersah fersah uzaktı. Suretlerine baksan mümin sanırdın ama öleriyle kâfirlerin can yoldaşı idiler, hatta bunlar cehenneme kâfirlerden bile önce gireceklerdir. Bunların tamamı Hakk’ın inkârcısı

münafıklardı, ait oldukları yer münafıklığın ta kendisiydi. Bunların kendileri mundardır, yolları yol değildir, bunlar neye hak diyorsa kesinlikle o hak değildir.”

Âşık Paşa, dış görünüşüne bakılarak bizden sanılacak ama özleriyle aziz vatani düşmanlara peşkeş çekmeye çalışan bu hainlerle yapılacak muameleye de dikkatimizi çeker: Bunları öldürenler gazi, bunlarla savaşırken ölenler aziz şehitlerdir, Kur’an-ı Azimüşşan da buna şahittir:

“Öldürenler gâzidür ölen şehîd
Hiç gümânsuzdur buña Kur’ân
şahîd”

(Âşık Paşa, Garibnâme, (Haz: Kemal Yavuz), s. 392-393.)

Din, vatan, bayrak ve bütün mu-kaddesatımız için canlarını hiçe sayarak, kara toprağa düşen ama milletimizin kalbinde eşsiz tahtlar edinen aziz şehitlerimiz, askeriyle, sivilıyla, kadını, yaşlısı, çocuğuyla Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın şu mısralarında çok belîğ surette ifade ettiği hazineyi kırk haramilerden alan kahramanlarımızı:

“Tüfek başına askerlerim,
Garip bir düşman var elbette.
Muhterem ağaçlar perişan oldu:
Altın yapraklar dökülmekte
Tüfek başına askerlerim
Karanlıklar indi neden,
Kırk haramilerden hazineyi
Alalım gecikmeden.”

(Fazıl Hüsnü Dağlarca, Çocuk ve Allah, YKY., İstanbul 2010, s. 101.)

15 Temmuz bir daha göstermiştir ki, bu milletin her bir neferi hazinesini kırk haramilerden koruyan birer kahramandır ve bu ilelebet böyle olmaya devam edecektir. ■

KÜRESEL BİR TEHDİT OLARAK FETÖ

Turgay YERLİKAYA | SETA Toplum ve Medya Araştırmaları

15 Temmuz Darbe Girişiminin ardından kapatılan The Kharisma Bangsa Bilingual Boarding School, Endonezya.

Küresel ölçekte sivil toplum kuruluşları ve eğitim merkezleriyle etkin olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) Batı kamuoyunda genel olarak dinî merkezli bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilmektedir. 140'ın üzerinde ülkede yöneldiği eğitim faaliyetleri ve küresel ölçekte oluşturduğu networkler, örgütün etkin olduğu ülkelerdeki imajının dinî referanslı bir sivil toplum kuruluşu olarak benimsenmesine katkı sağlayan en önemli etmenler arasındadır.

Türkiye'deki radikal modernleşme sürecinin bir ürünü olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), dine yabancılaşmış bir toplumda özellikle mütedeyyin bireyler için sığılacak bir liman işlevi gördü. Kısa sürede hem ulusal hem de küresel alanda eğitim ve sivil toplum kuruluşları ile varlığını hissettiren örgüt, bürokraside temin ettiği güç ile kendisine önemli manevra sahaları sağladı. Dinî motivasyonla hareket ettikleri iddiasını taşıyan FETÖ'nün, Türkiye'de bürokrasinin bütün alanlarında sağladığı güç temerküzü, örgütün farklı alanlarda operasyon yapabilmesine de imkân tanımıştır. Öteden beri Türkiye'deki siyaseti vesayetçi parlamentarizmin yarattığı boşlukları kullanmak suretiyle manipüle eden FETÖ unsurları, nihai kerte de AK Parti hükümeti ve Türkiye demokrasisini ortadan kaldırmaya teşebbüs etmiştir. Özellikle 17-25 Aralık darbe girişimlerinin bertaraf edilmesinin ardından insan gücü ve maddi güç anlamında etkisini yitiren örgüt, son hamle olarak 15 Temmuz darbe girişiminde bulunmuş ve önemli oranda lider etkisi ve geniş halk kesimlerinin konsensüsü ile başarısızlığa uğratılmıştır. Zamanla askeri bürokrasiyi de büyük oranda ele geçiren örgüt, silahlı unsurları kullanmak suretiyle Türkiye'de kanlı bir darbe girişimine tevessül etmiş ve nihayetinde bir terör örgütüne evrilmiştir. Söz konusu girişimlerin başarısız olması sebebiyle beyin takımı ve önemli isimlerini yurt dışına taşıyan FETÖ, Türkiye karşıtlığını Batı'daki müttefik unsurları ile birlikte sürdürmeye devam etmektedir. Ayrılmış Kürt hareketlerinin önemli oranda destek bulduğu Avrupalı ülkeler, bu anlamda FETÖ için de elverişli bir ortam olmuş ve

örgüt faaliyetlerini buradan şekillendirme yoluna gitmiştir. 15 Temmuz darbe girişiminin arkasında yer aldığı bütün boyutlarıyla ortada olan FETÖ'nün, bundan sonraki süreçte Türkiye açısından "küresel bir tehdit" olacağı açıktır.

FETÖ'nün küresel karşılığı

Küresel ölçekte sivil toplum kuruluşları ve eğitim merkezleriyle etkin olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) Batı kamuoyunda genel olarak dinî merkezli bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilmektedir. 140'ın üzerinde ülkede yöneldiği eğitim faaliyetleri ve küresel ölçekte oluşturduğu networkler, örgütün etkin olduğu ülkelerdeki imajının dinî referanslı bir sivil toplum kuruluşu olarak benimsenmesine katkı sağlayan en önemli etmenler arasındadır. Rumi Forum, Alliance for Shared Values (Ortak Değerler Birliği), Niagara Foundation (ABD) Stiftung Dialog und Bildung, Intercultural Dialogue (Almanya), Diyalog Akademisi (Hollanda), Flaman Kültürlerarası Merkez ve Kültürlerarası Diyalog (Belçika), Diyalog Barış Enstitüsü (Avusturya) gibi kurumlar ve bu kurumların buldukları yerlerde etkili olan lobiler aracılığıyla kurulan iş birliği, FETÖ'nün Batı kamuoyunda algılanışında etkili olan önemli yumuşak güç unsurlarıdır. Batı kamuoyunun oluşmasında etkili olan medya araçları ve söz konusu yumuşak güç unsurları aracılığıyla tahkim edilen bu algı, siyasi ve sosyolojik sebepleri olan bir algılama biçimine de işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında örgüt ile mücadelenin küresel boyutları daha da önem kazanmaktadır.

140 ülkede örgütlenen ve eğitim faaliyetleri şemsiyesi altında dinî

görünümlü bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilen örgütle mücadele, sadece iç kamuoyunu ilgilendiren bir mesele olmaktan daha fazlasıdır. Bu açıdan bakıldığında ülke içerisinde etki alanı ve operasyonel gücü önemli oranda ortadan kaldırılan örgüt ile mücadelede, dış kamuoyu boyutu ve devletler arası ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de özellikle darbeye aktif rol alan askeri personelin bazı Batılı ülkelere yaptıkları iltica taleplerinin olumlu sonuçlanması bu boyutun ön plana çıkmasını sağlayan bir etkidir. Bu açıdan bakıldığında örgütle mücadelenin ülke içerisindeki ivmesi ile küresel boyuttaki karşılığı arasında önemli farklar bulunmaktadır. Ülke içerisinde kararlı ve etkin bir mücadele yöntemi benimsenirken küresel boyuttaki mücadele Türkiye'nin girişimleriyle doğru orantılı değildir. Bugüne kadar Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna Hersek, Irak, Kazakistan, Pakistan gibi ülkelerin FETÖ ile mücadele kapsamında kapatılması talep edilen eğitim kurumlarına ilişkin olumlu cevap verdikleri ve mücadeleye destek oldukları görülmektedir. Diğer yandan Almanya ve ABD gibi çeşitli küresel platformlarda Türkiye'nin müttefiki olarak kabul edilen ülkelerin FETÖ ile mücadelede adım atması bir yana örgüt mensubu üyelerin iltica talebine olumlu karşılık verilmesi ve basın araçları yoluyla propaganda yapmalarına imkân tanınması hususlarının örgütle mücadeleyi sekteye uğratabilecek girişimler olduğu açıktır. Küresel bir tehdit hâlini alan FETÖ'nün bundan sonraki süreçte Türkiye karşıtı kesimlerle olan organik ilişkisi daha açık biçimde görülecek ve Türkiye'nin mücadelesi de gücüyle orantılı biçimde seyredecektir.

Yurtdışında FETÖ ile mücadelede önemli noktalar

15 Temmuz darbe girişimi yüksek maliyetler doğursa da devlet ve toplum nezdinde FETÖ ile yapılan mücadelenin meşruiyetini pekiştirmiştir. Bu dönemden sonra özellikle Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) devlet organları önemli ölçüde FETÖ'den arındırılmıştır. Türkiye'nin uluslararası ölçekte FETÖ mücadelesi de önemli bir ivme kazanmış ve örgüt ile irtibatlı olduğu bilinen eğitim kurumlarının kapatılması talep edilmiştir. Türkiye'nin bu talebi bazı ülkeler tarafından olumlu karşılanmış ve özellikle eğitim alanında FETÖ'nün kurumları devre dışı bırakılmıştır. Bunun yanı sıra Körfez İşbirliği ve İslam İşbirliği Teşkilatları da FETÖ'yü terör örgütü olarak ilan etmişler ve 15 Temmuz darbe girişiminin bu örgüt tarafından tertiplendiğini deklare etmişlerdir. İslam dünyası ve Afrika kıtasında FETÖ ile mücadelede etkin iş birliği söz konusu iken başta ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinde de aynı etkinlik görülememektedir. Demokrasi ve insan hakları konusundaki ilkesel yaklaşımları ile kendilerini ön plana çıkartan Batılı ülkelerin FETÖ'ye ilişkin pasif tavrı, örgütün diasporada etkinliğini devam ettirmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bundan sonraki süreçte FETÖ ile etkin, kararlı ve her alanda yürütülecek sistematik bir mücadele esasının belirlenmesi hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda devletin yanı sıra bütün toplumsal unsurların seferber edileceği topyekûn bir mücadele konsepti belirlenmelidir. Hem yurt içi hem de yurt dışında bazı önlemler alınmalı ve bu doğ-

rultuda çalışmalar yapılmalıdır. Bu önlemler şöyle formüle edilebilir:

- Terör örgütlerinden arındırma pratiklerinde dünya örnekleri izlenmeli ve bu konuda kapsayıcı bir model geliştirilmelidir.
- Türkiye'deki dini yabancılaşma ortamından beslenen ve mensuplarını çarpık bir teolojik formasyonla bilinçlendiren örgütün,

Körfez İşbirliği ve İslam İşbirliği Teşkilatları da FETÖ'yü terör örgütü olarak ilan etmişler ve 15 Temmuz darbe girişiminin bu örgüt tarafından tertiplendiğini deklare etmişlerdir. İslam dünyası ve Afrika kıtasında FETÖ ile mücadelede etkin iş birliği söz konusu iken başta ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinde de aynı etkinlik görülememektedir.

mesiyantik söylemleri deşifre edilmelidir. Bu alanda başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere diğer kurumlarla koordineli bir karşı söylem geliştirilmeli ve örgütün bu yönüne dikkat çekilmelidir.

- Diasporadaki sosyal ve ekonomik sermayeleri göz önünde bulundurulduğunda örgütün sadece ülke içerisinde pasifize edilmesi-

nin sorunu bütünüyle çözmeyeceği açıktır. Mistik metafizik bir dile sahip olan örgütün içerisinde lidere mutlak itaatin sorgulanmadığı hesaba katıldığında lider tasfiyesinin (decapitation) ne denli gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda terör örgütlerinde lider tasfiyesinin örgütün çözülmesinde ana etmen olduğu ve bu doğrultuda adımların atılmasının zaruri olduğu gerçeğinden hareketle somut adımlar atılmalıdır.

- Diasporada üretilen karşı söylemlerinin etkisizleştirilmesi adına koordineli bir kamu diplomasisi yürütülmelidir. Başta TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü olmak üzere diasporada etkin olan bütün unsurlar ortak bir söylem ekseninde buluşmalı ve Türkiye karşıtı dile yönelik mücadele etmelidir.

- FETÖ ile mücadelenin yurtdışı ayağında Batı için tehlike oluşturmuş Cizvit ve Opus Dei'nin yanı sıra yeni dinî hareketlerle karşılaştırmalı örnekler sunulmalı ve örgütün tehlikelerine dikkat çekilmelidir.

- Batılı uzmanlar ve küresel medyanın Türkiye temsilcilerine FETÖ ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmeli ve periyodik toplantılar yapılmalıdır.

- Batı kamuoyu nezdinde etki gücü yüksek olan kurumlara FETÖ örgütünün hiyerarşik ve şeffaf olmayan yapısı bütün ayrıntılarıyla gösterilmelidir.

- Hollanda, Almanya ve ABD gibi ülkelerde FETÖ ile ilgili önceden yapılan kapsamlı araştırma ve soruşturmalar yeniden gündeme getirilmeli ve söz konusu ülkelerin bu konuda aldığı tedbirler ortaya koyulmalıdır. ■

TÜRKİYE'DE DARBELER VE 15 TEMMUZ

Ali AYGÜN

Osmanlı döneminde asker birçok defa isyan ederek yönetime müdahale etmiş, Osmanlı padişahlarının yaklaşık üçte biri askerin müdahalesiyle değiştirilmiştir. Büyük fetihlere imza atan ordu, devlet otoritesinin zaafa uğradığı dönemlerde sık sık isyan edip yönetimi belirlemiştir.

Osmanlı isyan ve darbelerinin tarihi Fatih Sultan Mehmet'in hükümdarlığının ilk dönemindeki 1446 Buçuktepe İsyanı ile başlar, 1913'teki Bab-ı Âli Baskını ile sona erer. Neredeyse Fatih Sultan Mehmet'ten sonra isyanla yüzleşmeyen Osmanlı padişahı yok gibidir. 36 Osmanlı padişahından 12'sinin isyan ve darbe ile tahtını kaybet-

tiği göz önüne alındığında durum daha iyi anlaşılacaktır. (bkz. Erhan Afyoncu, Osmanlı İmparatorluğunda Askeri İsyanlar ve Darbeler, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2010.)

Cumhuriyet Döneminde de demokrasinin işleyişi askeri müdahaleyle sık sık kesilmiştir. Ordunun hemen her on yılda bir gerçekleş-

tirdiği darbeler, siyasal sistemin temel belirleyicisi konumunda olduğu söylenebilir. Her ne kadar yeni kurulmuş Cumhuriyet, Osmanlı Devleti ile olan bütün bağımlı inkâr etme yoluna gitse de uygulamada Osmanlı'nın bir devamı niteliğinde olduğu aşîkârdır.

Türk aydınlanması Batı'daki gibi toplumsal ve ekonomik koşulların bir sonucu olarak ortaya çıkmamış, sivil-askerî elitlerin Batılılaşmayı bir zorunluluk olarak görmeleri sonucu, tepeden inşa çerçevesinde kendini göstermiştir. Batılılaşma çabaları bireye dayanmamıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak da ülkenin ne kadar demokratikleşeceğini ve ne zaman siyasilerin eylemlerine müdahale edileceğini askerî-sivil bürokrasi belirleme yoluna gitmiştir. Bu yapı içerisinde aracı yapıların mevcut olmaması dolayısıyla halkın tepki göstermesi ve örgütlenmesi mümkün olamamıştır.

Askerî vesayet zaman içerisinde aşamalı olarak daha etkin bir şekilde kurumsallaşması dolayısıyla askerinin sivil üzerindeki denetimi güçlenerek devam etmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sistem üzerinde kurduğu bu denetim mekanizmalarına rağmen işler tam arzulanı gibi gitmemiş ve her on yılda bir müdahale etme durumunda kalmışlardır. Darbelere sonra yeni anayasa yapma yoluna gidilmiş ve kendilerine daha geniş hareket alanları oluşturulmuştur. Seçilmişlerin eylemlerinin kontrolünü sağlamak ve gerektiğinde yaptıkları eylemleri etkisiz kılmak için MGK, Anayasa Mahkemesi vb. kurumsal yapılanmalara gidilmiştir.

Türkiye'de yaşanmış askerî darbeler ve darbe girişimleri

Demokratik kurumsallaşmasını tamamlamış ülkelerde bir hükümet

başarısız olduğunda veya ortaya çıkan krizlerle baş edemediği zaman seçime gidilmekte ve bu yolla çözümün yolu açılmaktadır. Fakat demokrasiye yeni geçmiş ve kurumsallaşmasını tamamlamamış ülkelerde kolay bir şekilde askerî darbeler görülebilmektedir. Bunun nedeni ise sorunlara müzakere ile ve demokratik yöntemlerle çözüm bulmada yetersiz kalınmasıdır. Askerler ise genellikle ülkeyi kaostan kurtarma gerekçesiyle müdahalede bulunmaktadırlar. Türkiye'de

Tarih boyunca din, vatan, millet ve manevi değerler uğrunda savaş meydanlarına, cephelere seve seve koşan, ölümün kucağına atılan aziz milletimiz; 15 Temmuz gecesindeki darbe girişimini bir işgal olarak gördü ve FETÖ/PDY teröristlerinin karşısına bu algıyla dikildi.

demokrasinin kurumsallaşamamış olmasının en önemli göstergesini ise darbelerin hiçbir karşı koyuşla karşılaşmaksızın gerçekleştirilmesi oluşturmaktadır.

27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2007 ve 15 Temmuz 2016. Her on yılda bir askerinin, sivil hayatı dinamitleyen bir darbe ve muhtıra ile kendini hatırlattığını görüyoruz.

1946 yılında çok partili hayata ge-

çen Türkiye, 1950'de yüksek bir oyla iktidara gelen Demokrat Parti yönetimindeydi. İlk yıllarda pek bir sorun çıkmaya da Demokrat Parti iktidarının ikinci döneminden sonra, başta üniversite öğrencileri olmak üzere halkın birçok kesimi uygulanan politikalarla karşı çıkmaya başlamıştı. Temelde insanların hoşuna gitmeyen şey, uygulanan baskı ve sansür politikalarının uygulanmasıydı. Nitekim askerî müdahale, 27 Mayıs 1960 gecesi patlak verdi.

Müdahale, 37 subay tarafından planlanmıştı. Bu olay sonraları Genç Subaylar İhtilali olarak da anılacaktı. Orgeneral Cemal Gürsel hareketin başına geçti. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes tutuklandılar. 1961 yılında yeni anayasa kabul edildi, Yassıada'da yargılanan Adnan Menderes ve birçok siyasi idama mahkûm edildi. Celal Bayar yaşı sebebiyle müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Türkiye Cumhuriyeti, senato gibi yeni siyasi kavramlarla tanıştı. 17 Eylül 1961'de Başbakan Adnan Menderes idam edildi.

1969 seçimlerinden sonra Süleyman Demirel yönetimindeki Adalet Partisi iktidara gelmişti. Cumhuriyet Halk Partisi ise ana muhalefet konumundaydı. Fakat 1968 yılından beri süregelen anarşi ve terör olayları ülkeyi gündene yıpratmaktaydı. Sık sık yaşanan öğrenci hareketlerine karşı, polis ile üniversite öğrencileri arasında çatışmalar vuku buluyordu. Bu güvenlik zafiyetlerinin yaşandığı düzensiz ortam, ordunun müdahalesini hazırlayan temel etkendi.

Sonuç olarak 12 Mart 1971 tarihinde Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyceoğlu ve Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Ba-

tur tarafından Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir muhtıra verildi. Mektupta hükûmetin istifası isteniyordu. Bunun üzerine Başbakan Süleyman Demirel istifasını sundu. Yeni kurulacak partiler üstü hükûmet için CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim başbakan seçildi. 26 Mart günü CHP'ye istifasını sunarak bağımsız bir başbakan sıfatıyla partiler üstü kabineyi kurdu.

1971 muhtırası tam olarak amacına ulaşmamıştı. Ülkedeki terör, anarşi ve millî güvenliği tehdit eden unsurların önüne geçilememişti. 1972 yılında başta Deniz Gezmiş gibi birtakım devrimcilerin idamı üzerine olaylar daha da alevlenmiş, silahlı çatışmalar artmıştı. Artık ülkede neredeyse her gün bir bomba patlıyor, bir kahve taraniyordu. Sağ ve sol görüşlü gençler üniversitelerde birbirlerine saldırıyordu.

1979 yılına gelindiğinde darbenin ayak sesleri kendini göstermeye başlamıştı. 19 Temmuz 1980 tarihinde Nihat Erim'in suikasta uğraması da olayların patlak verdiği bir dönüm noktasıydı. Sonuç itibarıyla 12 Eylül 1980 gecesinde, düzenli bir biçimde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından devlet yönetimine el koyuldu. İhtilal bildirgesi sabaha karşı Genelkurmay Başkanı Kenan Evren tarafından televizyonlardan bizzat duyuruldu. 1961 anayasası uygulamadan kaldırıldı ve bütün siyasi partiler kapatıldı. 1982 yılında Türkiye Cumhuriyeti tarihini değiştirecek yeni bir anayasa tasarlandı.

Necmettin Erbakan'ın başbakan, Tansu Çiller'in ise dışişleri bakanı olduğu 28 Şubat 1997 tarihinde toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun irticaya karşı başlattığı ordu ve bürokrasi merkezli bu süreç, postmodern darbe olarak da adlan-

dırılmıştır. Bu dönem başlıca "gericilikle" mücadeleye sahne olmuş, başörtüsü yasaklanmış, pek çok öğrenci ve kamu personeli başörtülü oldukları gerekçesiyle devlet kurumlarından uzaklaştırılmıştır. "irticayla mücadele eylem planı" ile anılan bu süreçte verilen kararların ve yaptırımların uygulanıp uygulanmadığı denetlemek için Çevik Bir öncülüğünde Batı Çalışma Grubu kurulmuş, 28 Şubat sürecinin yargılamaları için daha sonra Ergenekon davaları süreci başlamıştır.

28 Şubat 1997 sürecinin "postmodern darbe" olarak adlandırılmasının nedeni, askerinin silah kullanma yoluna gitmeden, toplumsal katmanları harekete geçirerek hükûmetin değişmesini sağlamıştır. Bir başka ifadeyle asker geleneksel askerî imkânları kullanmadan ve doğrudan yönetimi ele almadan yönetimin değişmesini ve istediği değişikliklerin siyaset vasıtasıyla yapılmasını sağlamıştır.

27 Nisan 2007'de AK Parti iktidarını hedef alan ve cumhurbaşkanlığı seçimlerine müdahale etmek isteyen asker muhtıra vermiştir. 27 Nisan 2007'de askerinin e-muhtırasına hükûmetin verdiği yanıt demokrasi tarihimize geçmişti. Bu cevap öncesinde yaşanan telefon görüşmesinden yansıyan detaylar, dönemin Başbakanı Erdoğan'ın muhtıracılara gereken yanıtı verme hususunda ne kadar kararlı olduğunu gözler önüne seriyor.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk tur oylamasının yapıldığı 27 Nisan Cuma gününün son saatlerinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin web sitesine konulan bildiri; Abdullah Gül'ün adaylık süreci ile Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri konu edil-

miştir. Bildiri, Kutlu Doğum Haftası nedeniyle yapılan etkinlikleri irticai faaliyet olarak göstermekteydi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın bazı bakanlarla birlikte Başbakanlık konutunda kaleme aldığı cevabı 28 Nisan günü dönemin Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek okumuştur. Demokrasi tarihine geçen bu karşı bildiride Çiçek'in şu sözleri darbe heveslilerine sivil hiza veren bir nitelikteydi: "Başbakanlığa bağlı bir kurum olan Genelkurmay Başkanlığı'nın herhangi bir konuda hükûmete karşı bir ifade kullanması demokratik hukuk devletinde düşünülemez. Genelkurmay başkanlığı, hükûmetin emrinde görevleri anayasa ve ilgili yasalarla tayin edilmiş bir kurumdur. Anayasamıza göre genelkurmay başkanı, görev yetkilerinden dolayı başbakana sorumludur."

15 Temmuz darbe girişimi

"Onlara: "Yeryüzünde düzeni bozmayın!" denildiğinde, "Hayır, biz yalnızca ıslah edenleriz!" derler. Biline ki, gerçekten bozanlar onların ta kendileridir, ama farkında olmuyorlar." (Bakara, 2/11-12.)

15 Temmuz'da yaşanan FETÖ/PDY organizeli, asker destekli bir darbe kalkışmasıydı. Bu olay Türkiye'de, asker ve siviller arasında bir zümrünün hâlâ demokrasiyi sindiremediğinin bir göstergesidir. Ayrıca son darbe girişimi ile öncekiler arasında önemli bir fark var: 15 Temmuz'daki "kalkışma" hareketinden önceki tüm darbelere karşı halk kitlesel bir tepki gösterememişti. Ancak yaşadığımız bu darbe girişimine karşı halkın canı pahasına, çarpışarak tepki göstermesi önemlidir. Darbecilerin kanlı saldırılarına rağmen halkın canıyla direnmesi ve bu eli silahlı terör hareketini bastırma-

sı, Cumhuriyet tarihinde bir ilktir. Dolayısıyla halkın 15 Temmuz'daki tepkisi kahramanca bir millet direnişi olarak tarihe geçmiştir.

15 Temmuz'da Türkiye, etkisi yıllar sonra dahi devam edecek bir darbe girişimiyle sarsıldı. FETÖ/PDY örgütüne mensup teröristler, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde, yıllardır uygulamaya soktuğu sızmayı sonuçlandırarak bir darbe ile Türkiye'nin yönetimine el koymaya çalıştılar. Siyasi irade, emniyet güçlerinin önemli bir bölümü ve halk aynı anda ve aynı şekilde darbeye karşı çıktı, darbe girişimini başarısızlığa uğrattı. Ancak geriye darbeci teröristlerin darbeyi başariya ulaştırmak için cinnet hâlini almış saldırıları, bir daha çıkmamak üzere hafızalara kazındı. Savaş uçaklarıyla emniyet binalarını ve Meclis'i vurdular. Sivil halkın üzerine helikopterlerden ateş açacak kadar delirdiler, Boğa-

ziçi Köprüsü'nde vatandaşlarımızı kurşuna dizdiler, üzerlerinden tanklarla geçtiler. Tüm bu vahşetin sonuç getireceğini ve darbenin başarıyla sonuçlanacağını düşündüler. Türkiye'nin en uzun 24 saatinde 249 kişi şehit oldu, 2196 vatandaş ise yaralandı. Türkiye, darbe girişimi karşısındaki kararlı direnişiyile dış aktörlerin oyununu bozdu.

Tarih boyunca din, vatan, millet ve manevi değerler uğrunda savaş meydanlarına, cephelere seve seve koşan, ölümün kucığına atılan aziz milletimiz; 15 Temmuz gecesindeki darbe girişimini bir işgal olarak gördü ve FETÖ/PDY teröristlerinin karşısına bu algıyla dikildi. Daha önce gerçekleştirilen darbelere karşı halk kitlesel bir tepki göstermedi, ancak yaşadığımız bu darbe girişimine karşı halkın canı pahasına, çarpışarak tepki göstermesi ilk defa gerçekleşti.

Tankın, topun, uçağın, helikopterin, tüfeğin karşısına sadece imanı, inancıyla, yüreğiyle dikilen aziz Türk milleti, 15 Temmuz silahlı darbe girişimini bozguna uğrattı. 15 Temmuz gecesi Türkiye; tüm farklılıklarını, tüm renklerini, tüm meşreplerini geride bırakarak tek millet, tek bayrak, tek vatan ve tek devlet ilkeleri etrafında birleşti. Büyük Türk milleti, kendini bütünüyle iktidarsız kılma çabalarına karşı hâlâ ordu-millet, gazi-millet olduğunu gösterdi, kendi kaderine el koydu. Demokrasinin "bazen darbeye de tesis edileceğini" söyleyenlerin istediği ve beklediği "darbe" halk tarafından bastırıldı. Halk ülkesine, demokrasiye, onuruna, Cumhurbaşkanı'na, Meclis'ine, hükûmetine sahip çıktı. Daha da önemlisi, geleceğine sahip çıktı.

Halk, FETÖ/PDY üyesi bir grup asker tarafından yapılan darbe girişimine tepki göstermek için Türkiye'nin 81 ilinde meydanları doldurdu. Protestolarda vatandaşlar darbe girişimine karşı tepkilerini tuttukları "demokrasi nöbetiyle" gösterdiler. Halkın ellerinde Türk bayraklarıyla kadın erkek, çocuk yaşlı demeden kentlerin önemli meydanlarında tuttuğu demokrasi nöbetleri 10 Ağustos'a kadar sürdü.

Boğaziçi Köprüsü'ne, Meclis'e, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne, Genelkurmay Başkanlığı'na, TRT'ye, TÜRKSAT'a ve MİT'e saldıran hainlere karşı büyük Türk milleti Meclis'te, Cumhurbaşkanlığı'nda ve meydanlarda bir ve beraber olmuştur.

Halkın darbe girişimine karşı çıkması; Türkiye'de demokratik bilincin gelişmesinin ve demokrasinin kurumsallaşmasının en önemli göstergesi olarak görülmelidir. ■

ŞANLI DİRENİŞİN KAHRAMANLARI

Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde yuvalanmış olan FETÖ mensupları, emir komuta zincirinin dışına çıkarak 15 Temmuz 2016 Cuma akşamı saat 21.00 sularında Ankara ve İstanbul'da eş zamanlı bir askerî darbe girişimi başlattı. İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri, Atatürk Havalimanı ve İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü zapt edildi. Ankara'da ise devletin Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gölbaşı Polis Özel Harekât Merkezi gibi stratejik kurumlarına bombalı saldırılar düzenlendi. Her iki şehirde de darbeciler kaçırıldıkları F-16'larla alçak uçuşlar gerçekleştirdi.

İstanbul ve Ankara'daki TRT binaları işgal edilerek, kendisini "Yurtta Sulh Konseyi" olarak tanımlayan darbeci çete üyelerinin hazırladığı bildiri zorla okutuldu. Metnin

içerisinde sokağa çıkma yasağının yanı sıra tüm özel yayın organlarının bu bildiriye okuması dikta edildi. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Başbakanlık ile birlikte çeşitli belediye binalarına saldırılarda bulunuldu. Cumhuriyet tarihinde ilk kez Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne darbeci çete tarafından kaçırılan F-16 uçaklarından bomba atıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan millete, iradesine sahip çıkmak için sokaklarda darbeye direnme çağrısında bulundu ve halk darbe kalkışmasını engellemek için sokaklara çıktı. Darbeciler, silahsız bir şekilde sokağa çıkan halka ateş açtı. İstanbul ve Ankara'daki darbe karşıtı protesto ve direniş eylemlerinde 249 kişi şehit oldu, 2196 vatandaş ise yaralandı.

15 Temmuz ülke ve toplum tarihimiz açısından bir milat noktasıdır. Fert, millet, devlet ve medeniyet açısından tarihin önemli bir eşliğinde olduğumuzu göstermektedir. Bu zor zamanda hemen her vatandaş darbe girişimine tepki vermiş ve ortak ideal çerçevesinde halk bir araya gelerek bir destan yazmıştır. 15 Temmuz sadece bugünlerde değil, Türkiye tarihinde demokrasi zaferi olarak yer alacaktır.

15 Temmuz darbe girişiminin yıl dönümünde, bu hain darbe girişimi karşısındaki cesur duruşları ile destan yazan şehit ve gazilerimizin aziz hatırasının unutulmaması için hepimize büyük görev düşüyor. Biz de bu sayımızda ŞANLI DİRENİŞ 15 TEMMUZ VE ŞEHİTLİK gündemini işlerken üç şehit ailesini sayfalarımıza taşıdık.

Fadime ALEMDAR: “Kalleşçe vurulduk!”

Fadime Hanım, sizi tanıyabilir miyiz?

Aydın doğumluyum. İlk, orta liseyi Isparta’da okudum. Polis okuluna gittim. Sonra buraya genel müdürlüğe geldim. Genel müdürlükte çalışırken eşimle tanışıp evlendik. Eşimin ilk görev yeri Tokat’tı, benim Ankara’ydı. Sonra Malatya’ya gittik. Oradan Bursa’ya... Bursa’da eşim Özel Harekât’ta görev yapıyordu. Sonra Ankara’ya geldik. O zamandan beri buradayız.

15 Temmuz’da neler yaşadınız?

Hepimiz birlikte yaşadık. Millet olarak. Bizler görevli olduğumuz için ateş bize dokundu. Normalde kayın-pederim koah hastasıydı. Lokman Hekim hastanesindeydi. Onu ziyaret ettikten sonra görevlerimize gittik. Mesai bitip evimize döndük. Yemeğimizi yedik. Bütün ailelerin yaptığı şeyler. Sonra eşimi aradılar. Ardından beni. Herkes görev yerine! Eşim Özel Harekât Daire Başkanlığı’na gitti, ben de görev yerime geldim.

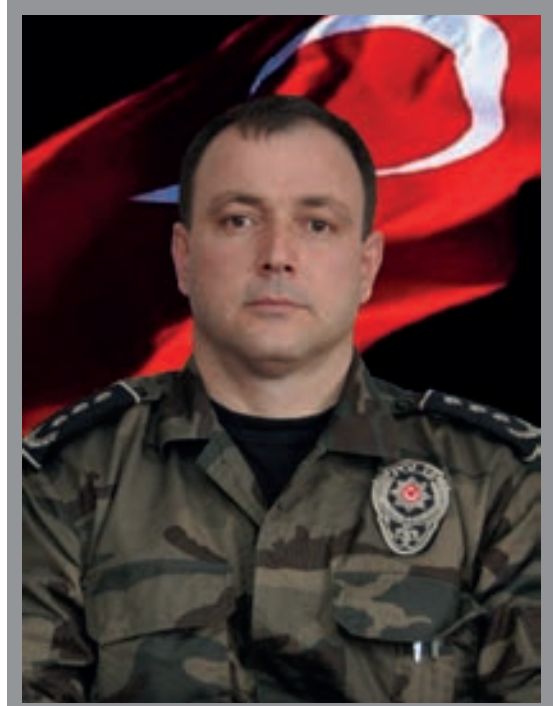
Bize şehidimizden, Meriç Bey’den bahseder misiniz?

Eşim görevini çok seviyordu. Özel Harekât’ı çok seviyordu. Orası onun ikinci eviydi. Ailesi bizdik ama orası onun için farklıydı. Kolej akademiden mezun olunca hemen Özel Harekât’a gitti ve hiç kadroda çalışmadı. Sadece Özel Harekât’ta çalıştı. Eğitim Şube’ye bakıyordu. Sonra bir iki farklı şubede daha çalıştı. Sonra da terfien ataması 2. Sınıf Emniyet Müdürü olunca akademiye tayini çıktı. Daire başkanımız Özel Harekât Daire Başkanlığı’na Daire Başkan Yardımcısı olarak tekrardan görevine geri çağırdı, işi biliyor, seviyor diye. Başkan yardımcısı olarak görev yapmaya devam etti. Sürekli operasyonlara gidiyorlardı. Burada değildi. Orası onun eviydi.

Mizacı nasıldı?

Dışardan çok sert görünümünün altında, çok yufka yürekli, çevresi tarafından sevilen, saygı duyulan, aslen Trabzonlu olmasından dolayı esprileriyle bilinen bir polis müdürüydü. Spor yapmayı ve kitap okumayı çok severdi. Hatta son okuduğu kitabı da yarım kaldı.

Bir seneyi nasıl geçirdiniz?

Meriç Alemdar

(1 Ocak 1972, Trabzon/15 Temmuz 2016, Ankara)

2. Sınıf Emniyet Müdürü Meriç Alemdar, 15 Temmuz gecesi, hainlerin kontrolündeki F-16’ların Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı’na düzenlediği saldırıda şehit oldu.

Evi, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı’na yürüme mesafesinde olan şehidin cenazesi, evinde helallik alındıktan sonra Gölbaşı Polis Mezarlığı’na defnedildi.

Şehidin ismi, Ankara Gölbaşı’nda bir ilk ve ortaokula verildi.

Çok zor. Yani geçiyor diyoruz da aslında geçmiyor. Şu an üçümüz birlikte yaşıyoruz. Sadece çocuklarımızı düşünüyorum. Bir kızımız, bir oğlumuz var. Babalarının istediği gibi. Onların eğitimlerinin çok güzel olması ve vatana millete faydalı bireyler olması, babalarının kaldığı yerden vatana hizmet etmeleri için çaba gösteriyorum.

Üzerinden bir yıl geçti. Şehit eşi bir polis olarak geriye dönüp baktığınızda neler düşünüyorsunuz?

Çok acı. Olmaması yaşanmaması gerekiyordu. Silahlı kuvvetler ülkemizi dışarıda düşmana karşı, polis teşkilatı da içerde suçlara karşı koruyor. İki gücün bu şekilde yıpranması, tahrip edilmesi çok acı. Keşke yaşanmasaydı. 15 Temmuz bu açıdan çok farklı bir vahamet taşıyor. Bizim mesleğimiz kolay değil. Hiçbir meslek kolay değil. Ama bizim mesleğimiz daha fedakârlık isteyen bir meslek. Her mesleğin kendine göre zorlukları, güzel yanları var. Şehit eşi olmak çok gurur verici. Ama keşke bu şekilde olmasaydı diyorum. Keşke savunma hakları olsaydı. Hiçbir yerde kullanılan bir bombayla şehit edildiler. Keşke terörle savaşırken şehit olsaydı. Böyle kallesçe olmasaydı. Darbe girişimi değil, bir suikasttı bu. Cinayet ve katliamdı. Evet, hayatımızda çok büyük eksiklerimiz var. Çocukların tam babaya ihtiyacı olduğu zaman babamız yok, eşimiz yok. Anne olarak hissettirmeye çalışıyorsun, koşturuyorsun, eksik bırakmamaya çalışıyorsun. Ama yine de zor. Baba sevgisi çok

farklı biliyorsunuz. Çok şükür devletimiz zaten yardımlarını esirgemiyor ama keşke bunlar yaşanmasaydı. Mertebesi çok güzel. Ondandır gurur duyuyorum. Başka da tesellimiz yok.

Görev esnasında hayattayken şehadetle ilgili konuşur muydunuz?

Tabii ki. Bu meslekte bir adım daha öndesiniz. Çok güzel bir mertebe. Herkes o mertebeye ulaşmak ister. Onun için konuşurduk. Onun yerine ben de şehit olup o kalabilirdi. İkimiz de olabilirdik. Asker ve polisin hepsinin gönlünde yatan bir mertebedir o. Rütbe, makam önemli değil. Elhamdülillah hepimiz Müslümanız. Bu mertebeyi düşünüyoruz.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

İnşallah bir daha olmaz. Bir daha yaşamayız. Evet, şehitlik makamı çok güzel ama bu şekilde olmamasını tercih ederdim. Bu vatan bizim, bu ülke bizim. Her yönden sahip çıkmamız gerekiyor.

Dilek YAMAN: “Bunları kimsenin bize yaşatmaya hakkı yoktu!”

Dilek Hocam sizi tanıyabilir miyiz?

Ankara Tefvik İleri İmam-Hatip Lisesinden sonra Ankara İlahiyat Fakültesine devam ettim. Öğrenciliğim esnasında Tarım Bakanlığında memur olarak göreve başladım. Daha sonra okul bitince Diyanet İşleri Başkanlığına intisap ettim, Gölbaşı Müftülüğü bünyesinde Kur'an kursu öğreticisi oldum. Geçen seneden itibaren vaiz olarak görevime devam ediyorum. Sami Yusuf ve Mehmet Emin adında iki çocuk annesiyim.

15 Temmuz'da neler yaşadınız, anlatır mısınız?

Çocuklarımızı uyuturken kalkışmanın olduğunu öğrendik. Mustafa, “Özel Harekâtı bombalamışlar, biz gidiyoruz.” dedi. Bu esnada kıyafetlerini hızlıca giymeye çalışıyordu. Bir an duraksadım, ne denilirdi ki, düşündüm, tekrar bombalarlar, dedim. O da uzakta duracağız, dedi. Cevabından çok etkilenmiştim. O kadar hızlı hareket etmesine rağmen ses tonu da bir o kadar sakin idi. O iki kelimedede öyle manalar hissettim ki git de diyemedim kal da diyemedim.

Kalkışmayı televizyondan seyrettim. Bu esnada Mustafa'yı düşünüp kendi kendime arkadaşlarının yanına gitmeliydi diye telkin vermeye başladım. Ve Rabbim benim gönlüme sanki bir sekine verdi o zaman. Darbe girişimi bildirisini dinledim. Kalkışmayı yapanlar sokağa çıkma yasağını ilan ettiler. Ama Cumhurbaşkanımız bütün milleti meydanlara davet etti. Özel Harekât'a atılan bombayı burada hepimiz hissettik, camlarımız sarsıldı. Mustafa'yı merak ediyordum ama bombalanan bir ortamda onu aramam uygun olmaz, onu ve arkadaşlarını rahatsız ederim düşüncesiyle aramadım. İkinci bombadan 20 dakika sonra sadece iki kelime mesaj attım “Ne yaptınız?” diye. Ben yine rahatsız ederim düşüncesindeyim. Mesaj atmak daha uygun olur müsait olunca cevap yazar diyorum kendi kendime. Bir müddet bekledikten sonra cevap gelmeyince telefonla aradım. Saat 00.1'e kadar bir kaç dakika arayla telefonunu sonuna kadar çaldırdım. Saat 00.1'den sonra telefonuna hiç ulaşamadı.

Mustafa Hoca'yı sizden dinleyebilir miyiz?

Öncelikle şunu söylemeliyim, şehitlik mertebesine

herkes layık olamaz, Mustafa Hoca şehitliğe gerçekten layık biriydi. İsminin anlamı seçilmiş demek, o daha doğmadan Rabbim seçmiş onu zaten. Şehitler Camisi'nin şehit imamı olması, onun seçilmişliğinin emaresi olsa gerek. Ayrıca özel harekât cemaatiyle beraber şehit olması onu özel, önemli kılıyor benim gözümde.

Rabbimizin şehitler için “Onlara ölümler demeyiniz, bilakis onlar diridirler.” hitabına mazhar olan eşim, cenazesi yıkandıktan sonra gördüğümüzde evet gerçekten öyleymiş dedirtti bize.

Bazen böyle Mustafa'yı anlatmam isteniyor benden. Ama onun o gece yaptığı fedakârlık her şeyi anlatıyor zaten. Biri beş yaşında biri yirmi aylık iki yavrusuna doyamadan, hiçbir zorunluluğu yokken, canı pahasına vatanım, arkadaşlarım diyerek koşması ortadayken diğer özelliklerini anlatmak onu gölgede bırakmak mı olur acaba diye tereddüt ediyorum.

Mustafa deyince güler yüzlü siması belirir onu tanıyanların hayalinde, her zaman tebessüm ederdi. Sesinin yükseldiğine, sinirlendiğine, kızdığına şahit olmadım. Çok sabırlıydı. İnsanların kötü yönlerini ne arkadan ne de yüzlerine söylerdi. Olumsuz durumları olumlu duruma çevirirdi. Herkes tarafından sevilen biriydi. Her yaştan her düşünceden insanla anlaşılabilir. Herkes onunla ünsiyet kurmaya çalışırdı. Ben de dâhil. Hatta bir görevimiz sırf onunla yakın olabilmek için buraya tayin istemişti.

Hoş sohbetli ve esprili idi. Çokbilmiş gibi her söze atılmazdı. Söze en son başlayan ve en son bitiren olurdu. Herkes sohbetinden memnun kalırdı. Diğerkâm biriydi. Gece gündüz fark etmez, üşenmeden herkesin derdiyle dertlenirdi. Ve vefa. O gece hiçbir zorunluluğu yokken en zor anlarını yaşayan cemaatinin yanında olmak uğruna canı pahasına görevlerin üzerinde bir görev addederek gitmesi onun vefasını, yardımseverliğini, duyarlılığını, pratikliğini gösterdi zaten.

Çocuk sevgisi de çok ayrıydı onda. Yalnız kendi çocuklarını değil, bütün çocukları severdi, ilgilenirdi... hayatta en sevdiği yavrularını vatan uğruna arkasına bakmadan bıraktı gitti.

Pratik biriydi, elinden her iş gelirdi. Yardımı sadece başkalarına değil ev içinde de yapardı. Ev işlerinde ve çocuk bakımında beni yalnız bırakmazdı.

Mustafa Yaman

(1 Ocak 1985, Bartın/15 Temmuz 2016, Ankara)

15 Temmuz akşamı çocuklarını uyuturken Özel Harekât Dairesinin bombalandığını duyan Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığındaki Şehitler Camii İmam-Hatibi Mustafa Yaman, polis arkadaşlarına yardım etmesi gerektiğini söyleyerek evinden çıktı ve bir daha geri dönmedi. Hainlerin saldırısında kendisi de şehit oldu.

İmam-Hatip Mustafa Yaman, Bartınlıydı. 31 yaşındaki Yaman, kendisiyle aynı yerde görev yapan Vaiz Dilek Yaman ile 8 senelik evliydi. 6 ve 3 yaşlarında iki oğlu olan Yaman, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunuydu.

Polislere imam-hatiplik yapan ve şehitlerin cenaze namazlarını kıldıran Yaman, “Sizler gibi ben de Mardin’de, Nusaybin’de şehit olsam keşke.” diyordu.

Şehit Mustafa Yaman, 18 Temmuz 2016 Pazartesi günü memleketi Bartın’da defnedildi. Şehidin ismi Bartın ve İzmir’de imam hatip liselerine verildi.

Son bir seneniz nasıl geçti?

Yanımızda bu kadar eş, dost olmaz, herkesin kendine göre telaşesi var diye düşünüyordum, ama bir gün bile yalnız kalmadık. Hem aileden hem aile dışından ziyaretler hiç bitmedi, hele ilk zamanlar. Moral veren

çok oldu. Dünyanın her yerinden dualar aldık. Biliyorum ki onların dualarıyla ayaktayız. Allah hepsinden razı olsun. Hiç yalnız kalmadık, ama Mustafa'nın boşluğu kesinlikle doldurulamaz. Çocukları baba hasretiyle yandıklarını gözlerinin içinden anlıyorum. Büyük oğlum Sami Yusuf'umun sırtına daha beş yaşındayken yetişkinlerin dahi kaldıramayacağı bir yük bindi. Diğeri ise yirmi aylıktı, babasını hiç hatırlamayacak. Çocuklarımla Mustafa'sız bir yıl geçirdik ve maalesef yıllar onsuz geçmeye de devam edecek...

Bundan sonrası için neler planlıyorsunuz?

Mevlana'nın dediği gibi, ne geçmişe bak üzül, ne geleceğe bak tasalan. İçinde bulunduğun anı yaşa; çünkü o an varsın. Geçmiş ve gelecek arasında kaldığımda içinden çıkamıyorum ve bu sefer anneye muhtaç iki yavrumla ilgilenemiyorum, babalarıyla beraber annelerini de kaybediyorlar böyle davrandıkça. O anki sorumluluğum ne ise onu yapma gayreti içerisinde olmaya çalışıyorum ama hep cennette ailecek buluşup sonsuza dek mutlu yaşayacağımız günleri düşünüp ümit ederek. Lisede iken bir hocamız Arapça bir atasözü öğretmişti "külli atin garib= her gelecek yakındır." Allah'ım nasıl olmam gerekiyorsa

öyle olayım diye dua ediyorum devamlı. Bol sabır ve yardım istiyorum Rabbimden.

Mustafa geride iki Mustafa bıraktı, onlar bana emanet ve şehit çocukları, onları Rabbimin ve babalarını emanetleri diye seviyorum. Bu sorumluluğumu, vazifemi en güzel şekilde yerine getirmek boynumun borcu. Rabbim ömür verdiği müddetçe babalarının yolunda, rabbimin rızası doğrultusunda yetiştirmeye gayret göstereceğim.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bunları bize kimsenin yaşatmaya hakkı yoktu. Hele hele o iki masum yavruyu babasız bırakmaya kimin hakkı olabilir? Sadece biz de değil yüzlerce aileyi yasa boğdular, anaları evlatsız, kadınları dul, çocukları öksüz bıraktılar. İyi ki ahiret var diyorum, çünkü bize bu acıları yaşatanlara bu dünyada her ne ceza verilirse verilsin bana göre çok ucuz. "Sabah yakın değil mi?"(Hud,11/81.) Her şeyimiz yerli yerindeydi. 31 yaşındaydı, her şeyi geride bırakarak şehadete yürüdü. Bize de şehit ailesi olma şerefini verdi. Bu şerefi koruyabilmeyi nasip etsin Rabbim. Şefaatine nail eylesin. Ben ondan razıydım, Rabbim de ondan razı olsun.

Pınar Hazan DENİZCİOĞLU: "Devletimiz her konuda bizlere kol kanat gerdi."

Pınar Hanım sizi tanıyabilir miyiz?

38 yaşındayım. 11 yıldır evliyim. Ankara'da ikamet ediyorum. 10 yaşında bir kızımız var.

15 Temmuz'da neler yaşadınız, anlatır mısınız?

11 Temmuz günü kayınvalidemim yanına İzmir'e gitmiştim. Görümcelerim de vardı hep beraberdik. 15 Temmuz günü eşimle sürekli telefonla konuştuk. Normalde o kadar hiç konuşmazdık. 15 Temmuz akşamı köprüdeki askerleri televizyonda izleyince eşimi aradım. Bana ben yatsı namazını kıldıktan sonra akrabalarını ve Suriyeli komşumuzu da alıp önce ilçe teşkilatına daha sonra da genel merkeze gideceklerini söylemişti. Oraya gittiğinde yine konuştuk. Ortamın çok karışık olduğunu, polislerin kendilerinin ilerlemelerine izin vermediklerini, halkın orada biriktiğini söyledi. Sonra helalleştik. Bana, hakkımı helal et, dedi.

Ben de gazan mübarek olsun, dedim. Kızımıza çok iyi bak Pınar, artık sen onun hem annesi hem babası olacaksın, dedi. Kızım, babasıyla en son saat 18.30'da görüşmüştü. Şehit olmasaydı beş gün sonra o da yanımıza gelecekti. Ama gelemedi.

Necmi Bey'den bahseder misiniz?

Beş çocuklu ailenin üç oğlundan biriydi Necmi. Serbest meslek sahibiydi, elektrik işleriyle ilgilenirdi. Kendi hâlinde bir esnaftı. Çok iyi bir insandı. Evladının okumasını, iyi bir mesleğinin olmasını çok isterdi. Kavgayı hiç sevmezdi. 17-25 Aralık sonrası bu örgüte karşı oldukça hassas reaksiyonlar gösteriyordu.

Kesinlikle iyi niyetli olmadıklarını söyler ama vatanımız sahipsiz değil, bizler varız derdi. Cumhurbaşkanımızı çok severdi. Onun vatan ve millet duygularında samimi olduğuna inanırdı. Son zamanlarda

ibadetlerine düşkün olmuştu, Kur'an ezberlerini arttırmıştı. Namerde muhtaç olmadan kızımıza iyi bir gelecek hazırlamak isterdi. Zaten o gün Cumhurbaşkanımız meydanlara inin demeden o çoktan sokağa çıkıp şehit olmuştu.

Son bir seneniz nasıl geçti?

Açıksası burada konuşacak çok şey var ama bazı duyguları kelimelere dökemezsiniz. Kızım ve benim için çok zorlu bir süreçti. Kızımı babasız büyüteceğimi hiç düşünmemiştim. Evimiz oldukça sessizleşti. Özellikle ramazanda bizim için daha zor oldu. Her ramazan elinde pideyle kapımızda olurdu, bugünlerde yokluğu daha ağır bizim için. Özel günlerin gelmesini istemez olduk, bizim için çok acılı. Özellikle babalar günü televizyonu açmak istemedik. Her kanalda babalar günü reklamları vardı ve kızımız çok üzüldü. Babasının resmini yapıp babalar gününü kutladı kendi hâliyle. En son davaların başladığı süreçte Sincan adliyesinde sanıkların inkâr ediyor olması, onların bu kadar lakayt tavırları, herhangi bir esef ve üzüntü duymuyor olmaları beni ve benim gibi şehit ailelerini kedere sürüklüyor. Ama hamt olsun ki vatan haini değiliz. Devletimize zarar verenlerden değiliz. Kızım ve ben bu şahadetin getirdiği şerefli onuru ayakta durarak dimdik taşımaya vatana ve şehidimize bir borç biliyoruz. Devletimizin her konuda bizlere kol kanat gerdiğini sonuna kadar hissediyoruz. Bu yüzden de başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere tüm dava arkadaşlarımıza destekleri için, bizi yalnız ve sahipsiz bırakmadıkları için, kızım, kendim ve benim gibi tüm dava arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum. O gün eşimin "Eski Türkiye yok, yeni Türkiye var" demesi hâlen kulaklarımda yankılanıyor.

Bundan sonrası için neler planlıyorsunuz?

Bundan sonrası için de bu davaların olabildiğince takipçisi olacağım, hedefim budur. Tabii ki şehidimizin emaneti olan evladımızın vatana ve millete babasının şiarında ilerleyen güçlü bir Türk kadını olmasını hedefliyorum. Allah'ın izniyle eşimin şefaatine nail olabileceğim Yüce Rabbimden niyaz ediyorum.

Bundan sonra için şehitlerimizin olmadığı, ilim ve irfan dalında ilerleyen bir ülke olmayı, çalışmayı seven, soran sorgulayan, vatanını, milletini seven imanlı gençler yetişmesini isterim.

Necmi Bahadır Denizcioğlu
(5 Mayıs 1966, Ankara/
15 Temmuz 2016, Ankara)

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ni bombalayan darbecilerin helikopterden açtığı ateşle şehadete yürüyen Necmi Bahadır Denizcioğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a aşırı sevgisiyle tanınıyordu.

Kuzenleriyle birlikte Beştepe'deki Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne doğru yürüyen ve darbeci hainlere karşı çıkan Denizcioğlu, helikopterden açılan ateş sonucu olay yerinde şehit düştü.

50 yaşındaki Giresunlu şehit Necmi Bahadır Denizcioğlu, serbest meslekle uğraşıyordu. 11 yaşında kızı olan Denizcioğlu, 15 Temmuz akşamı olaylar başladığı sırada eşi Pınar Hazan Denizcioğlu ile telefonla görüşmüş ve "Bu hainleri biliyoruz, biz de meydanlara çıkacağız, vatani bu çapulculara böl-dürmeyiz." diye konuşmuştu.

Şehit Necmi Bahadır Denizcioğlu, 18 Temmuz 2016 Pazar günü Ankara Karşıyaka Şehitliğine defnedildi.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

15 Temmuz'un sene-i devriyesinde, bizleri unutmuyarak derginize taşıdınız, acımızı paylaştınız, Diyanet İşleri Başkanlığımıza çok teşekkür ediyorum. Şehitlerimizin ruhları şad olsun.

DARBELERİN SUSTURDUĞU EZANLARDAN SALALARIN SUSTURDUĞU DARBELERE

Mustafa ATEŞ | Din İşleri Yüksek Kurulu Emekli Üyesi

“Biz kısık sesleriz,
minareleri sen
ezansız bırakma
Allah'ım!..”

Ezan bir kıyamdır, bir ba'sü ba'del-mevttir. Bir diriliş bir cihat çağrısıdır.

Ezan dinin şiarıdır...

Gece yarısından sonra okunan ve bize vakitsiz gibi gelen ezan ya bir muştunun ya da bir felaketin habercisidir... "Darbelerin susturduğu ezandan, salaların susturduğu darbeler" bize bir direnişi haber veriyor, bir kıyamın habercisi oluyor. Gecenin karanlığını perde perde yaran bu semavi nida neyi anlatıyordu? Kıyamet mi kopuyor, yoksa beklenmedik bir felaket mi geliyordu! Hiç kimse bir mana veremedi, sonra sokaklar, caddeler, meydanlar kalabalıklaşmaya başladı. Jetler, tanklar, silah sesleri duyuldu. Düşman bir yerleri, önemli merkezleri sanki bombalıyordu. İnsanlar can havliyle evlerinden, yataklarından fırlıyor, az çok uyanık olanlar abdest alıyor, yaklaşan felaketi namazla,

niyazla karşılayarak, olayların sahibine arz-ı ihtiyaç ediyor, dua ve niyazda bulunuyor, arkasından ev halkıyla vedalaşarak sokağa fırlıyor, savad-ı azama katılıyordu. Yıllardır ölü ilan olarak algılanan sala, o gece; 15 Temmuz 2016 gecesi bir diriliş çağrısı oldu, sanki bir ba'sü ba'del mevt çağrısı oldu.

Şehadet parmağı gibi göklere uzanan ve şeffaf bir şala bürünmüş minarelerden yükselen ezanlar, salalar zalamı yırtarak, ufukları tarayarak serhatlere ulaşıyordu. O ne müthiş bir mesaj, ne ulvi bir tebşirat!...

Ezan, her zaman bir muştuluk çağrısıdır, huzura davettir, biati yenileme, ahdi tazeleme manifestosudur... Ama gece yarısından sonraki ezanlar, salalar, belki dünyada bir ilktir... Meydanlar bu çağrı ile şenlendiği için halk evine dönmüyordu.

Şairin terennüm ettiği "Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli" gerçeğine halk ilk defa sahip çıktı, millet olmanın şuuruna vardı, okunan salalarla, bir ibadet şuuruyla meydanlara yürüdü. Devletine sahip çıktı. Devletle halk, meydanlarda bütünleşti!...

Vatanın her köşesinde, her meydanında birlik ve beraberlik mitingleri ezanlarla, salalarla taçlandı. Anadolu bir kez daha şahlandı... Nasıl, kuvay-ı milliye döneminde, müstevlilere karşı şahlandıysa, bu 15 Temmuz kalkışmasına karşı da aynı ruhla, aynı idealle bir kere daha şahlandı. Zulme karşı direndi. Türk halkı, (artık halk değil, bir gaye etrafında fikir birliğine varan, millî şuurun terkip ve terekübünden doğan millet), bir asır önce müstevlilere gösterdiği şahlanışı, aldatılmış adanmışlara karşı tekrar gösterdi. Şimdiye kadar caddeler,

mevdanlar, minareler böyle bir dililiş kıyamına şahit olmadı. Sanki koskoca bir ülke, seksen milyon insan tekbir sadalarıyla kıyama durdu. Bir yanlış gidişe, bir suikaste "dur" demek için bu davete, bu kıyama icabet etti. Bu öyle bir kıyamdı ki, sanki mahşeri andırıyordu. Kısa zamanda mevdanlar doldu, caddeler hareketlendi, halk silahlara göğsünü geriyor, paletlerin altına kendisini atıyor, dipçiklere karşı bağrını açıyor, al bayrağa sarılmış cesur yürekler, tankları durduruyordu.

Bilindiği gibi, Türkiye’de her darbe girişiminden sonra kutsal değerler ve bu değerlere inananlar hep sorgulanmış, incinmiş, incitilmiş, inandıkları değerler yüzünden hep örselenmişlerdi. Ama şimdi, 15 Temmuz 2016 kalkışması bütün bu darbeleri, zulümleri çağrıştırdığı için hepsinin toplam değerinden daha ağır bir yıkımı sembolize ediyor. Onun için millet, bu yıkıma, bu darbeye karşı topyekûn inancıyla ve bu inancın şiarı sayılan ezanlarla, salalarla karşı koymuştur. Yani darbelerin susturduğu ezanlar, yüz binden fazla camiden, minareden darbeleri susturan ezanlar olarak yükselmiştir. Bu ezanlar, fetih devrinde bozkırın bağrında yükselen ezanları çağrıştırıyordu. Bu istiklal ve fetih marşı gün ağarınca kadar Anadolu semalarında yankılandı. Ezan sanki ihtiva ettiği mana ile belki ilk defa bir darbeyi püskürttü.

Şüphesiz ezanların susturduğu darbe girişimini bir daha diriltmemek üzere yokluğa mahkûm etmek için, başka imkânları, başka çareleri devreye sokmak lazım. Yoksa onlar tekrar güçlenerek ezanları boğmaya kalkabilirler.

Millet denilen varlık, hayatında ilk defa, mevdanların; tanklara değil de ezanlara, ait olduğunu gösterdi. Darbe kalkışmasını kendi mantığı içinde ele almamız, onu yerli yerine oturtmamız lazım. Şimdiye kadar hiçbir tehlike, bu çapta, büyük millet varlığına kastetmemişti. Fakat bu sonuncusu, hem millete, hem devlete, hem de vatana karşı bir suikast girişimiydi. Ona karşı halk, sosyolojinin bütün verileriyle millet olma şuuruna erdiğini gösterdi. Birey ve toplum bütün manevi değer yargılarıyla darbeye karşı olduğunu bu soylu direnişle ispat etti. Minareler ve salalar da bu soylu direnişi teşvik etti. Halk, bir kutsal davete icabetle tehlikeyi bertaraf etmek için mevdanlara koştu, bu mevdan cihat mevdanı kadar azizdi. Çoğunun aklında ölüm korkusu bile yoktu, ama şehadetle ödüllendirildiler. Aldatılmış sinsi güçler, bu silahsız yığınların üzerine ateş yağdırdı, derken vaktiyle mermileri havada yakalayanlar gibi, ateş kusan ölüm makinelerinin üzerine gittiler. Bu olağanüstü bir haldi, kimsenin gözünde ne hanüman, ne de ocak endişesi vardı. Tek dert vatandı. Ya ebediyen istikbal, ya ebediyen esaret, mahkûmiyet idi. Onlar birinciyi seçtiler, bu uğurda şehadet şerbetini içtiler ve daha öncekilerin katına nurdan kanatlar takınarak uçtular...

Bu vatansever milletin bir daha böyle üzücü, vahdeti bozucu vakalar yaşamaması için bayrakların dalgalanması, sala ve ezanların en ücra köy ve kasabalarda, günde beş defa inananlara biatlarını yenilemeleri için çağrıda bulunması lazımdır.

Artık ezanların tanklarla, toplarla susturulması tarihe gömüldü. İlk defa millet ezanlar susmasını ilk defa kendini tankların önüne attı.

Ezanları susturmak için havalandıran savaş uçakları, helikopterler, harekete geçen tanklar, millet iradesiyle ricata mecbur oldu. Millet kendisini tanklara çiğnetti ama iradesini çiğnetmedi.

Arşa karşı hırlayan köpekler gibi, darbe gecesinde sala okuyan müezzinlere saldıranlar, aslında müezzinlere değil, salalara, ezanlara karşı hırlıyorlardı. Darbelerle susturamadıkları ezanları, silahlarla susturmak istiyorlardı. Hâlbuki halk, daha resmî bir çağrı olmadan, minarelerden salalar yükselmeden, darbeye karşı silahsız olarak, tanklara, toplara, açılan ateşlere rağmen mevdanlara yürümüş, nahil ellere geçmiş olan Mehmetçiğin silahlarına karşı sinesini siper etmiş, mermilere hedef olmuştu. Şehitler, gaziler vardı. Hastaneler yaralı ve ölümlerle dolmuştu. Bütün bunlara halk, ezan susmasını diye göğüs geriyordu.

“Bu ezanlar ki, şehadetleri dinin temeli, / Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli” dedi Akif. Sizin frengili sesleriniz, tanklarınız, toplarınız bu lahuti sedayı susturmaya kâfi gelemeyecek... “Onlar ki Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek isterler, Allah ise nurunu tamamlamak ister, kâfirlerin hoşuna gitmese de!” Siz hoşlanmasanız da bu çağrı, bu kıyam ta haşre kadar devam edecektir. Bu sayede 15 Temmuz bir ba’sü ba’del mevt oldu, bir diriliş oldu. Çünkü ezanlar istiklal, hürriyetin sembolüdür. “Minarede ezan varsa, gönderde bayrak varsa” o ülke sahipsiz değildir. İsrail Mescid-i Aksa’nın ezanını bunun için susturmak istiyor. Çünkü Aksa mescidi hür değil. Vaktiyle “Ya istiklal, ya ölüm!” diye haykırırlar demek ki haklıydı... ■

EROL GÜNGÖR'DE VATAN TASAVVURU

M. Emin GÜRDAMUR

İstanbul, 1900'ler

ilk dönem Türk aydınları, “vatan” kavramı üzerinde hayli kafa yormuş, onu feodal toplumdaki “bizim köy” algısından uzaklaştırarak, Namık Kemal’in “Cümlemizin validemizdir vatan” mısraında olduğu gibi “cümle devlet toprakları” muhtevasına haiz kılmışlardı. Böylece Osmanlı'nın sonu ve Cumhuriyetin ilk devirlerinde güncel bir sorunla da karşılaşmaları ka-

çınılmaz olmuştu. Şöyle ki; vatan dediğimiz kara parçası ve deniz sahanlığı bizim gönül rızamızla çizilmemişti. O hâlde bu sınırlar dışardan bakanların gördüğü, içerden bakanların görmek zorunda olmadığı sınırlardı. Yani, dayatılan sınırların siyasi ve uluslararası bir karşılığı elbette ki vardı lakin “mefkûre planında” bunlara riayet edilmesi ne kadar gerekiyordu? Kaldı ki büyük milletlerin derin kökleriyle irtibatlı coğrafyalar üzerinde kültürel

izler sürmesi modern dünyanın da yabancı olmadığı bir durumdu.

Ziya Gökalp'in “Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan / Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan” mısraları sınırlara sığmayan vatan bilincinin işaret fişeğiydi. Bu anlayış, sonraki yıllarda Misak-ı Milli'yi en azından entelektüel bağlamda bir tabu olmaktan çıkartacaktı. Bahse konu tez, siyasi bir organizasyon değil kültürel bir çerçeveydi. Devam

eden yıllarda akademik-milliyetçi söylem, “kültürel milliyetçilik” vurgusu etrafında toplanacak, kültür ve medeniyet analizleri, Batılılaşma meselesi, dil ve din olguları üzerinden ortaya konulan diyalektik, (soğuk savaş yıllarına özgü dar antikomünist odaklanmalar hariç tutulacak olursa) sosyoloji tarihimizin en nitelikli eserlerini doğuracaktı.

Aynı yıllarda siyasal ve toplumsal alanda öne çıkan “kültür milliyetçiliği” kavramı, daha çok bir bilim-selleşme temayülünün sonucuydu. Akılcılığın ve bilimin egemen olduğu bir yüzyılda meseleyi ırk temeline kültür temelini intikal ettirmek, bir meşruiyet olarak da hayli manidar bir manevraydı. Ekseriyet, kültürü din ve dil temelli bir bahis olarak işleyecek ama Türk olmayan Müslüman toplumlarla kültürel yakınlık mevzuu İslamcı entelektüeller gibi net bir izahata kavuşturulamayacaktı. Oysa din birliğinin meydana getirdiği “ortak dil”, çoğu kez aynı ırk mensuplarından da ziyade bir iletişime yataklık yapardı.

Kültürel birlik iki ana sütun üzerinde yükselir: “Kültürel birikim” ve “kültürel mefkûre.” Din olgusuna kültürel birikim bahsinde sonuna kadar yer veren hâkim kanaatin, mefkûre babında onu silikleştirmesi, “din” ve “din dili” ortak paydasını “mefkûre dışı” tutması, hiç yoktan ona müstakil bir başlık açmaması izahı zor bir paradokstur.

Evet, “kültürel birikim” bahsinde dine son derece geniş yer verilmesi vakiadır. İngiliz şair ve düşünür TS Eliot’u önemseyen aydınlar, din-kültür meselelerini analiz ederken sıklıkla onun, “Kültür aslında herhangi bir toplumun dininin vücut bulmuş şeklidir!” tespitine yakın durmuştur. Örneğin Prof. Dr. Mehmet Kaplan, “İslamiyet yeni

Güngör, Batı’ya değil ama bizdeki Batıcı anlayışa temelde karşıdır. Modern Türk siyasetinin ana istikametinin Batı dünyasına eklenmek olduğunu, bu veçhile dış politikamızın bu eksen üzerinden yürütüldüğüne atıfta bulunan Güngör, bu politikayı “gecekonudada Hollywood hayaliyle yaşayan genç kız” tavrına benzetir.

bir kültür kaynağı olabilir mi?” başlıklı makalesinde Paul Valery’nin “Başlangıçta masal vardı” sözünü “Başlangıçta din vardı” şekline dönüştürmekten imtina etmemiştir.

Ziya Gökalp’e göre millet, ne ırki ne coğrafi ne siyasi ne de iradi bir zümredir. Gökalp, milleti lisanca, dince, ahlakça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümre olarak tarif etmekle kalmaz, “bir insanın, kan bağı bulunduğu kişilerle beraber yaşamak yerine dilde ve dinde müşterek bulunduğu insanlarla beraber yaşamak isteyeceğine” dikkat çeker. Ve insani şahsiyetin bedende değil, ruhta olduğunun altını çizer. Buna rağmen Gökalp, milletlerin oluşumunu üç aşamalı bir süreç içinde açıklar. İlk olarak dil ve ırk birliği içindeki kabile toplumundan (ilkel kavimler) din birliğine dayalı ümmet toplumuna (dinsel millet, yasal millet), oradan da kültür ve medeniyetle

tanımlanan millet (kültürel millet) aşamasına geçtiği kanaatindedir. Sosyolog Nilüfer Göle, Gökalp’in, İslami kimliğin Batılılaşma sürecindeki çelişkilerinin aşılmasında milleti tercih ettiğini, millî kimliği dinî kimlikten üstün tutarak, dini, kişisel inanç alanına bıraktığına dikkat çeker. Yani Gökalp, son tahlilde Müslüman toplumların kültürel benzeşikliğini yan unsur olarak bile teorisinde daha doğrusu kültürel mefkûresinde kullanma ihtiyacı hissetmez.

İlk dönem Turancılık, Osmanlı’yı silikleştirirken, onun meydana getirdiği medeniyet alışımını da ötelere. Bu yaklaşım, sonradan gelen kuşakların Orta Doğu ilgisini en aza indirir. Osmanlı tarihi, bir bakıma Orta Doğu tarihidir. Biri reddedilirken diğeri de kaçınılmaz olarak reddedilecektir. Bu meseleyi anlamak için Cemil Meriç’in Gökalp üzerinden yaptığı eleştirilere kulak vermek işimizi kolay-

laştıracaktır. Tanzimat'tan beri bütün nesillerin "birek kaçış nesli" olduğunu düşünen Meriç, "Kimi İran'a, kimi Yunan'a, kimi Turan'a kaçımıştır!" der. İlk dönem Turancıları Batı karşısında komplekse kapılıp Osmanlı'dan kaçmakla suçlayan Meriç, tam da bahsettiğimiz, aydınlardaki Orta Doğu/Osmanlı yabancılaşmasına dikkat çeker. Devam eden yıllarda milliyetçiliğin siyasallaşması, kaçınılmaz olarak "Osmanlı birikimiyle" de barışa yol açacaktır. Önce sloganlar değişecek, sonra aydınlar... Bu süreçte Prof. Dr. Osman Turan, Prof. Dr. Mümtaz Turhan, Dündar Taşer çizgisi diye özetleyebileceğimiz yeni ekol, "tarih bilinci" bağlamında Osmanlı ile barışmakla kalmayacak onu "Türk mucizesi" diyerek taçlandıracaktı. Bu süreç yine de Prof. Dr. Erol GÜNGÖR'ün deyişle "şumullü bir Orta Doğu barışı" anlamına gelmiyordu. Burada Osman Turan'ın, Türkiye'nin Pakistan ve İran'la tarihî kardeşliği üzerine kaleme aldığı makaleleri görmezden gelemeyiz. Ancak bunlar topyekûn bir Orta Doğu politikası olarak değil, güncel politik söylemler olarak öne çıkmaktaydı. Türk aydınının Orta Doğu fobisi entelektüel çevrelere de sirayet etmiş, bu nedenle mezkûr çevrelerde İslam dünyası ve Orta Doğu üzerine tatmin edici açılımlar kurgulamak uzun yıllar mümkün olmamıştır. Ta ki Erol GÜNGÖR'e kadar.

GÜNGÖR, Batı'ya değil ama bizdeki Batıcı anlayışa temelde karşıdır. Modern Türk siyasetinin ana istikametinin Batı dünyasına eklenmek olduğunu, bu veçhile dış politikamızın bu eksen üzerinden yürütüldüğüne atıfta bulunan GÜNGÖR, bu politikayı "gecekondu Hollywood hayaliyle yaşayan genç kız" tavrına benzetir. Bu ba-

kişın, Türk aydınının gözünü bağladığını ve sonuç olarak da Orta Doğu denince akıllara hep Araplar ve İsrail geldiğini söyler. Ve ekler: "Türkiye de bir Orta Doğu devletidir; kendimizi avutmak için Orta Doğu ile olan tarihi ve iktisadi bağlarımızı inkâr edebiliriz, ama Türkiye'yi dünyanın başka bir yerine taşıyamadığımız müddetçe bir Orta Doğu devleti olarak kalmaya ve bu realiteyle tutarlı bir politika yürütmeye mecburuz." Bu taşkın ifade bize Meriç'in, "Bütün camileri yaksak, bütün Kur'anları yaksak Batı'nın gözünde yine Osmanlı'yız" fehvasını hatırlatır.

Türk ve Arapların karşılıklı düşmanlığının temelinde I. Dünya Harbi sonrası Batılı devletlerin ektiği "nifak tohumları" olduğuna dikkat çeken GÜNGÖR, İngiliz işgali altında kalan Arap memleketlerinde bütün tarih kitaplarının İngilizler tarafından yazdırıldığını ve böylece genç nesillere yıllarca Türk düşmanlığı aşılandığını söyler. Nifak tohumlarının karşılıklı yeşerdiğinin de altını çizen GÜNGÖR, "Arap denince, yeni Türk nesillerinin aklına daima Türk ordularını arkadan vuran İngiliz maşası bedevi kabileler gelir; Araplar da Türk deyince en çok İttihatçı Cemal Paşa'nın Suriye'de yaptıklarını hatırlarlar. Her iki tasavvur da yanlıştır, iki tarafı birbirine düşman etmek için İngilizler tarafından uydurulmuştur." diyerek, tarafların bu düşüncelerden hızla kurtulmaları gerektiğini savunur. Ona göre, Türkiye'de Batı kuklası münevverler sistemli bir şekilde "Arap düşmanlığı" yerleştirmeye çalışmaktadır ve bu çabanın temelinde "İslam düşmanlığı" yatmaktadır.

GÜNGÖR'ü değerli kılan bir diğer yan, politik angajmanlardan kendini korumuş olmasıdır. Kültürel

milliyetçiliğin sadece Türkler için gerekli olmadığına, kültürel, sosyal ve iktisadi sömürüye direnmek isteyen her milletin millî birlik tesis etmesi gerektiğine dikkat çeken GÜNGÖR, bu manada Arap birliğinin de bölgenin derlenip toparlanması için elzem olduğunu söyler.

Realiteyi de göz ardı etmeyen GÜNGÖR, Türkiye'nin Batı ile münasebetlerinin ve Müslüman-laik devlet olmasının, kurgulanacak Orta Doğu politikasına ayak bağı olmayacağını, aksine avantaj sağlayacağına işaret etmiştir. Onun bölgenin ağabeyliği noktasında Türkiye'yi öne çıkarması hissi değil, reel bir arka plana dayanmaktadır. Türkiye'nin gerek jeopolitik, gerek iktisadi, gerekse siyasi ve kültürel bakımdan diğer bütün Orta Doğu devletlerinden daha kuvvetli olduğunun altını çizen GÜNGÖR'ü hem tarih hem de gelinen nokta doğrulamaktadır. O, Türkiye'nin Orta Doğu'da ikili, üçlü ittifaklar veya Doğu-Batı arasında rakkas politikaları yerine kuvvetli ve şumullü bir Orta Doğu Paketi'na öncülük etmesini önermekteydi.

Onun otuz küsur yıl önce yayınlanan Türk Kültürü ve Milliyetçilik eserindeki "Koptuğumuz Dünya" bölümü, bugün hâlâ tazeliğini taşıyan sorular ve tespitlerle doludur: "Avrupa Ortak Pazarı'nın kuyruğu mu, yoksa Orta Doğu'nun başı mı olacağız? Bize düşman olan ve düşman kalacak olan bir medeniyetin çöpçülük hizmetini mi, yoksa kendi medeniyetimizin öncülüğünü mü yapacağız? Türk münevveri bu konuda derhal bir karar vermelidir. İktisadi kalkınma ve teknolojik gelişme ile Avrupalılaşmayı aynı şey sayanlar herhalde birinci yolu tercih edeceklerdir, ama biz onları nedek ve hiçbir şey kazanamadık." ■

Bir sevda işareti olarak ifade ettiğimiz şehadet, yüksek değerler uğruna canını Allah'a arz etmektir. Vatan ise en yüksek değerlerdendir. Müslüman bilir ki, hayatını inancını, özgürce 'benimdir' dediği vatanında yaşayabilir. Din-i mübin-i İslam'ı 'yurdum' dediği toprağında yeşertebilir. Ezanını vatanının semalarından okuyabilir. Bayrağını da hür yaşadığı gök kubbede dalgalandırabilir.

Selva ÖZELBAŞ | Üsküdar Vaizi

BİR SEVDA İŞARETİ ŞEHADET

Şehit, sözlükte, "Bir olaya şahit olmak, bildiğini söyleyip tanıklık etmek, bir yerde hazır bulunmak." gibi anlamlara gelir. Çoğulu "şüheda" olan şehit dinî bir terim olarak

Allah yolunda öldürülen Müslümanı ifade eder.

Şehadet, "Yüksek bir ülkü uğrunda ölmek, şehit olmak." anlamındadır. Allah yolunda can vermek bir Müslüman için en büyük ülküdür

ve Allah yolunda, İslam uğrunda ölmeye "şehadet" denir. Öyleyse şehadet bir sevda işaretidir.

Allah yolunda öldürülenlere şehit denilmesi, ölen kişinin cennetlik oluşuna şahitlik edilmiş olmasının

dandır. Yahut şehit, Rabbi katında yaşıyor O (c.c.)'nin huzurunda ve O'nun şahit olmasından dolayıdır.

Allah yolunda şehitlik, iman ve itikat uğrunda canını feda etmek en yüksek fedakârlık ve imanın sağlamlığının en açık ve kuvvetli delilidir. Her Müslüman için çok önemli temel değerler vardır. Bu temel değerlerin, mukaddesatın korunması dinin kesin emridir. Akli, dini, nesli, malı ve hatta canı müdafaa edebilmek için nice canların feda edilmesi gerekmektedir. Can ise en aziz varlıktır. En kıymetli mülktür. Sadece Allah'ın verdiği ve sadece O'nun alması gereken bir kıymettir. Hiçbir şey için feda edilemez, telef edilemez.

Son derece pahalı ve aziz olan bu can mülkü sadece mukaddes değerleri korumak uğruna feda edilebilir. Nadiren feda edilebilen bu nimetin yüce değerler uğruna harcanmasına karşılık yani külfetin büyüklüğü karşısında Allah ebedi ölmeme ve diri olma nimetini sadece şehitler için vermiştir. Allah (c.c.), şehidin kullara ait maddi borçları dışında bütün günahlarını affetmiş, ona peygamberin yanında yüksek bir derece vermiştir. Ayet ve hadisler bunu göstermektedir.

Birçok ayette şehitliğin önemine ve Allah katındaki değerine dikkat çekilmiştir. Mesela, "Allah yolunda öldürülenlere ölümler demeyin. Zira onlar diridir, fakat siz farkında değilsiniz." (Bakara, 2/154.); "Sakın Allah yolunda öldürülenlerin ölü olduklarını sanma! Onlar diridir ve rableri katında rızıklara mazhar olmaktadır." (Âl-i İmran, 3/169.); "Allah yolunda öldürülenlere gelince Allah onların amellerini asla zayi etmez (...) Allah onları kendilerine tanıtmış olduğu cennete koyacaktır." (Muhammed, 47/4-6.), mealinde-

ki ayetlerde bu husus vurgulandığı gibi bazı ayetlerde şehitlerin Allah katındaki derecesinin peygamberler ve sıddıklardan sonra geldiği ifade edilmiştir. (Nisa. 4/69.)

Bu konuda Âl-i İmran suresinin 169. ayeti dikkat çekicidir. Bu ayette Allah'ın dinini yüceltmek için O'nun uğrunda şehit olanları, sakın hissetmeyen ve nimetlerden faydalanmayan ölümler sanmayınız. Bilakis onlar, ebedî cennet nimetlerinden yararlanan, sabah akşam oranın nimetleriyle rızıklanan diri kimselerdir, denilmektedir. Bu ayetin iniş-nüzul sebebinde şöyle anlatılır: İbn Abbas (r.a.)'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Uhut'ta kardeşleriniz şehit olunca, Allah onların ruhlarını yeşil kuşların içine koydu. Onlar cennet nehirlerinden içer, meyvelerinden yer ve arşın gölgesinde asılmış olan altın kandillere konarlar. Onlar yiyeceklerinin içeceklerinin tadını ve sohbetlerinin zevkini alınca dediler ki: Kardeşlerimizin cihattan uzak durmamaları ve savaş sırasında kaçmamaları için, bizim sağ olduğumuzu ve cennette rızıklandırıldığımızı onlara kim bildirecek? Yüce Allah, "Sizin durumunuzu onlara ben duyuracağım" buyurdu ve "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler zannetmeyin." ayetini indirdi. (Ebu Davud, "Kitabu'l Cihad", 27; Sabunî, Safvetü't-tefasir, Âl-i İmrân, 169. ayet) Hz. Peygamber de şehitlikle ilgili açıklamalarında, özellikle Allah'ın dininin yüceltilmesi için canını feda edenlerin şehit sayıldığı, şehit olan kişinin acı çekmeden öldüğü, kanının ilk damlası yere düştüğü anda kul hakları dışında bütün günahlarının affedildiği, cennete gireceği, şehidin kabir azabı çekmeyeceği, cennetteki makamını göreceği, akrabalarından yetmiş kişiye şefa-

at edebileceği ve Allah katında iyi bir mertebeye erişerek ölen kullar içinden sadece şehitlerin dünyaya dönüp tekrar şehit oluncaya kadar Allah'ın dinini yüceltmek isteyeceği ifade edilmiştir. Hadislerden, şehitlerin şehadeti adeta şerbet içer gibi kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

Şehit, Allah yolunda harp esnasında düşmanlar tarafından öldürülen Müslüman kişidir. Hatta âlimler savaş esnasında hata ile bir Müslümanın silahıyla veya kendi silahı ile ya da savaş esnasında bir kuyuya düşerek vb. sebeplerle ölen ya da kâfirlerle beraber savaşan asi ve yol kesen eşkiya tarafından öldürülen, kişi şehittir, demişlerdir.

Savaş alanında şehit düşenler, âlimlerin çoğunluğuna göre yıkanmaz, kefenlenmez ve üzerine cenaze namazı kılınmaz. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s.)'in Uhut şehitlerinin kanlarıyla gömülmelerini emrettiği, yıkamayıp, üzerlerine cenaze namazı kılmadığı rivayet edilmiştir. Kanlı elbisesi şehidin kefeni sayılır; bu elbise aynı zamanda bir imtiyaz nişanesi ve ibadet eseri kabul edildiğinden üzerindeki kan giderilmez. (Fahreddin Atar, Diyanet İslam Ansiklopedisi 38. Cilt, 428. Sayfa ŞEHİD Maddesi)

Öte yandan bazı hadislerde savaş dışında; canı, malı, namusu uğruna ölenlerin de şehit olacakları beyan edilmiştir. Şehit olmayı arzu edip de yatağında vefat edenlere (Nesâî, "Cihâd" 30.) şehit sevabı verileceği, iç hastalıklarından vefat eden, suda boğularak ölen, yanan ve üzerine çöken bina altında kalıp ölenlerin de şehit hükmünde olacakları belirtilmiştir. Yalnız bu kısma giren şehitler diğer ölenlerde olduğu gibi yıkanıp kefenlenir ve üzerine cenaze namazı kılınır. Ahirette de sevaba nail olurlar.

Allah şehitleri ahirette yüksek bir mertebeye ödüllendirse de onların çoluk çocuk, eş, anne baba gibi geride kalan aile ve yakınları vardır ve onlar bu topluma emanettir. Çünkü onlar sayesinde hepimizin olan vatan elden gitmemiş, bayrak inmemiştir, ezan dinmemiştir. Her Müslüman bu manevi sorumluluk bilinci içinde olmak zorundadır.

Şehitlerimiz için ne yapabiliriz?

Bir sevda işareti olarak ifade ettiğimiz şehadet, yüksek değerler uğruna canını Allah'a arz etmektir. Vatan ise en yüksek değerlerdendir. Müslüman bilir ki, hayatını inancını, özgürce 'benimdir' dediği vatanında yaşayabilir. Din-i mübin-i İslam'ı 'yurdum' dediği toprağında yeşertebilir. Ezanını vatanının semalarından okuyabilir. Bayrağını da hür yaşadığı gök kubbede dalgalandırabilir. Vatani olmayanın malı, canı, namusu, haysiyeti, nesli ve geleceği yoktur. Bütün bu vb. değerler bir milletin ortak değerleridir. Şehitler bu anlayışla canlarını siper ederek mukaddes değerleri

geride kalanlar için koruyanlardır. Dolayısıyla kalanlar üzerinde hakları büyüktür.

Allah şehitleri ahirette yüksek bir mertebeye ödüllendirse de onların çoluk çocuk, eş, anne baba gibi geride kalan aile ve yakınları vardır ve onlar bu topluma emanettir. Çünkü onlar sayesinde hepimizin olan vatan elden gitmemiş, bayrak inmemiştir, ezan dinmemiştir. Her Müslüman bu manevi sorumluluk bilinci içinde olmak zorundadır. Şehitler canımızı malımızı namusumuzu kurtaran öncülerdir. Onların varsa maddi borçlarını ödemek, geride kalan çocuklarının ihtiyaçlarını temin etmek, eğitim-

lerini sağlamak, anne babalarının yokluğunu hafifletmek, sevgi ve ilgi göstermek, devletin onlar için verdiği imkânlarla destek olmak, vakıf ve dernekler marifeti ile şehit ailelerini hem maddi hem manevi desteklemek, manevi hatıralarına saygı duymak başta gelen görevlerimizdir.

En önemlisi de şehitlerimizin uğrunda can verdikleri değerleri önemsemek ve yüceltmek. Onların niçin şehit oldukları bilincini yitirmemek dikkat etmemiz gereken hususlardandır. Vatani, dolayısıyla namusu, millî ve manevi bütün değerlerimizi sayelerinde yitirmediğimiz şehitlerimizin bu emanetlerine sahip çıkmak hepimizin görevidir.

Yapılabilecek en zaruri görev top-rağa düşen bir şehidin yerine onun değerinde binlerce vatan evladını eğitip yetiştirmek için elden gelen bütün gayreti sarf etmek ne gerekiyorsa yapmaktır. ■

İNSANLIĞA KARŞI EN BÜYÜK GÜNAH: FİTNE

Prof. Dr. Muammer ERBAŞ | Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ

“Fitne çıkarmak, adam öldürmekten daha kötüdür.” (Bakara, 2/191.)

Allah katında yegâne hak din İslam’dır: “Allah nezdinde hak din İslam’dır.” (Âl-i İmran, 3/19.)

İslam’ın temeli imana dayanır. İman ise, “güven” anlamına gelen “el-Emn” kökünden gelir. “Emanet”, “emniyet” vb. kavramlar, hep bu kökten türemiştir. Bu bağlamda sözlük anlamı itibarıyla “el-emin”, “kendisine güvenilen kimse”, “el-mümin” ise, “kendisi güven içinde olan ve karşısındakine de güven veren kimse” anlamındadır.

Buna göre İslam güven dinidir; çünkü bu dinin sahibi olan Yüce Allah, kendisini Kur’an’da “el-Mümin” olarak niteler. Allah Teala’nın “el-Mümin” olması; a) Kendisinin her türlü tehlikeden beri olduğu, b) Yaratmış olduğu bütün âlemlerde güven ve huzurun teminatı olduğu anlamına gelir: “O, kendisinden başka tanrı olmayan, hükümler, çok kutsal; esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözetten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan, Allah’tır.” (Haşr, 59/23.)

İslam, güven dinidir; çünkü bu dini ilahî âlemden alıp beşerî âleme ulaştıran vahiy meleği Cebrail (a.s.), Kur’an’da “güvenilir manevi varlık” olarak nitelenir: “(Rasulüm!) Onu Ruhul-Emin (Cebrail) indirmiştir.” (Şuara, 26/107.)

İslam, güven dinidir; çünkü bu dini insanlığa tebliğ eden Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih, Hz. Lut, Hz. Şuayb, Hz. Musa vb. bütün kutlu elçiler kendilerini milletlerine öncelikle “güvenilir bir elçi” olarak nitelemişlerdir: “Bilin ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim.” (Şuara, 26/193.)

İslam, güven dinidir; çünkü bu dinin son tebliğcisi olan Hz. Peygamber (s.a.s.)’in daha kendisine vahiy gelmeden önceki ilk lakabı “Muhammedü’l-Emin” yani “Güvenilir Muhammed”dir.

İslam, güven dinidir; çünkü onun gönderildiği ve gelişip büyüdüğü kutsal Mekke şehri emin bir beldedir: “... Şu emin beldeye yemin ederim ki...” (Tin, 95/3.)

İslam, güven dinidir; çünkü onun bize hedef gösterdiği cennet yurdu, içinde güvenli makamların yer aldığı emin bir yurttur: “Müttakiler is cennetlerde gerçekten güvenilir bir makamdadırlar...” (Duhan, 44/51-52.)

O hâlde her bir Müslümanın, önce Hz. Peygamber (s.a.s.)’i örnek alarak “el-emin”, ardından da Rabbinin layık bir kul olarak gerçek manada “el-mümin” olması gerekir. Zira Kur’an’a göre yeryüzünde Allah’ın “Halife”si olan Müslümana yaraşan şey, Allah ve Rasulü’nü en iyi şekilde temsil etmektir. Bu husus, bir kutsi hadis-i şerifte şöyle ifade edilir: “Kulumu sevince gören gözü, duyan kulağı, tutan eli olurum. Artık o benimle duyar, benimle görür, benimle tutar, benimle yürür.” (Buhari, Rikak, 38.)

İslam güven dinidir;
çünkü bu dinin sahibi olan
Yüce Allah, kendisini
Kur’an’da “el-Mümin”
olarak niteler.

Güvenin şartı sıdk; yani dilde, eylemde ve tutumda doğruluk ve sadakattir. Bir yerde sıdk varsa, orada kendiliğinden güven oluşur. Nitekim Yüce Allah, Kur’an’da bizlerden daima doğruluktan ve doğrulardan yana olmamızı ister: “Ey iman edenler! Allah’tan sakının ve doğrularla beraber olun.” (Tevbe, 9/119.)

Güvenin zıddı ve düşmanı ise, hıyanet; yani dilde, eylemde ve tutumda başkalarına ihanet etmektir. Bir yerde hıyanet ortaya çıktığında, artık orada güven kalmaz ve ortalığı birden fitne; yani büyük bir güvensizlik ve endişe duygusu kaplar. Bu nedenle Allah Teala, Kur'an'da çok açık bir şekilde hainleri sevmediğini ifade etmiştir: "...Doğrusu Allah hainleri sevmez." (Enfal, 8/58.)

Kur'an-ı Kerim'de insanlar, inanç yönüyle genel olarak üç ayrı kategoride değerlendirilir: **a)** Müslüman, **b)** Kâfir-müşrik, **c)** Münafık. Hz. Peygamber, hıyanetin bu üç insan tipolojisinden en sonda yer alan ve insanlığın en kötüsü olan münafığa ait asli bir özellik olduğunu ifade eder: "Münafığın âlâmeti üçtür: Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünden cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder." (Buhârî, Şehâdât, 28.)

Her insan veya kesimin birer düşmanı olabileceği gibi, Müslümanların da tarih boyunca bilhassa gayrimüslim kesimlerden pek çok düşmanı olmuştur. Müslümanlar, onların açık meydan okumalarına karşı gerekli tedbirleri almışlar, gerektiğinde kendileriyle savaşmışlar; çoğu zaman yenmiş, zaman zaman da yenilmişlerdir.

Bununla birlikte tarihî süreç içinde İslam'a ve Müslümanlara en büyük zararı, gayr-ı Müslimlerden ziyade İslam toplumunun kendi iç bünyesinde yer alan münafık kimse ve kesimler vermiştir: "Şüphesiz yok ki münafıklar cehennemden en alt katındadırlar. Artık onlara asla bir yardımcı bulamazsın." (Nisa, 4/145.)

Öyle ki Münafıklar, İslam toplumu dâhilinde ortaya koydukları her an nereden geleceği belli olmayan türlü ihanetlerle Müslümanları büyük fitnelere düşürüp perişan etmişlerdir. Sonuçta Allah'ın yardımıyla, kendileri de rezil rüsvay olup bertaraf edilmişler, fakat onların İslam toplumuna verdikleri maddi-manevi zararlar tesirini çok uzun süre devam ettirmiştir: "...Allah, hainlerin tuzaklarını başarıya erdirmez..." (Yusuf, 12/52.)

Bu nedenle Kur'an muhtevasının önemli bir kısmında münafıklardan bahsedilmekte ve dikkatler onların özelliklerine ve ortaya çıkarabilecekleri fitne-

lere çekilmektedir. "Şüphesiz münafıklar Allah'a oyun etmeye kalkışıyorlar; hâlbuki Allah onların oyunlarını başlarına çevirmektedir. Onlar namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı da pek az hatıra getirirler. Bunların arasında bocalayıp durmaktalar; ne onlara (bağlanıyorlar) ne bunlara. Allah'ın şaşırttığı kimseye asla bir (çıkart) yol bulamazsın." (Nisa, 4/142-143.)

İnsan için bu dünyada başa gelecek en kötü şey, ölümdür. Bununla birlikte ölümden daha kötü olan şey, yaşam boyu başımıza gelen fitneler; yani canımıza, malımıza, inancımıza, namus ve iffetimize yönelik ani saldırılardır. Kur'an'da, bu hususa şöyle dikkat çekilir: "Her canlı, ölümü tadacaktır. Bir fitne/deneme olarak sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz." (Enbiya, 21/35.)

Bu noktada Müslüman kimse ve kesimlere düşen görev ve sorumluluk, âdeta cennete kavuşmuşçasına içine düştüğümüz gafletten bir an önce sıyrılıp, zorlu bir imtihan dünyasında olduğumuz bilinciyle her an için başımıza gelebilecek türlü sinsi tehdit ve tehlikelere karşı teyakkuz hâlinde olmak ve bu konuda tüm Müslümanları uyarmak ve bilgilendirmektir. Nitekim fitne, sadece başına geldiği kimse veya kesimi değil, bilakis bütün bir milleti ve ümmeti etkileyip zora sokar: "Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir." (Enfal, 8/25.)

O hâlde gelin millet ve ümmet olarak hep birlikte karşımıza çıkan her türlü fitne hareketine karşı vahdet; yani birlik, beraberlik ve kardeşlik içinde karşı koyup onunla bütün etki ve izleri silinip yok oluncaya kadar mücadele edelim. Zira Yüce Allah, Kur'an'da bizlere şöyle emretmektedir: "Fitne ortadan kalkıncaya ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın! Şayet yaptıklarına son verirlerse, şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını çok iyi görür." (Enfal, 8/39.)

Yüce Rabbimiz, biz İslam ümmetini her türlü fitne fücordan koruyup kollasın.

Ölümden daha kötü olan şey, yaşam boyu başımıza gelen fitneler; yani canımıza, malımıza, inancımıza, namus ve iffetimize yönelik ani saldırılardır.

ESMA-İ HÜSNA

Prof. Dr. Zekeriya GÜLER | Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 “إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتَمْسَعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ.”

Ebu Hüreyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Allah'ın 99 ismi vardır, yüzden bir eksik. Kim bunları sayıp benimserse (ihsa) cennete girer."

(Buhari, Tevhid, 12; Müslim, Zikir, 5.)

Açıklama

Buhari, hadisin bap başlığında "ihsa" kelimesinin "hıfz" manasına geldiğini açıklar. Nitekim hadisin bazı tarikleri, "hıfz (ezberlerse)" diye başlar ve "O tektir, tek olanı sever." (Buhari, Deavat, 68.) cümlesi ile nihayet bulur.

Esmâ-i hüsnâ tabiri, Allah'ın en güzel isimleri anlamında kullanılır. Hadiste geçen "sayıp benimsemek (ihsa)" veya "ezberlemek (hıfz)" kelimesi, esma-i hüsnâyı tanıyıp manalarını anlamak, doğru bir Allah tasavvuru ve uluhiyet inancı gereği "ruhi yetkinlik kaydetmek" diye yorumlanır.

Esmâ-i hüsnâ tabiri Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçer: "Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur." (Taha, 20/8.); "O, takdir ettiği gibi yaratan, örneği olmadan canlıları var eden, biçim ve özellik veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar O'nun şanını yüceltmektedirler. O galiptir, hikmet sahibidir." (Haşr, 59/24.) Ayrıca, "En güzel isimler Allah'ındır. O hâlde O'na o güzel isimlerle dua edin!" (A'raf, 7/180.) buyuran Yüce Rabbimiz, Esmâ-i hüsnâ ile niyazda bulunulmasını emreder. Tirmizi rivayetinde yer alan esma-i hüsnâ şöyle sayılır (bkz. Tirmizi, Deavat, 83; Beyhakî, el-Esmâ ve's-sifât, s. 4 vd.; Muhammed Acâc el-Hatîb, Fî rihâb-i esmâillâhî'l-husnâ ve sifâti-hî'l-ulyâ: Adedühâ maânihâ dilâlatühâ ve mâ verade fihâ, s. 12 vd.; Bekir Topaloğlu, "Esmâ-i Hüsnâ", DİA, XI, 414-415.):

Esmâ-i hüsnâ, 99 rakamıyla sınırlı değildir. Nitekim verilen bu isimler içinde Kur'an'da geçmeyenler olduğu gibi, Kur'an'da geçip burada yer almayanlar da vardır.

Allah Teala hakkında yücelik ifade eden esma-i hüsnâ, kullanıcının gönüllerinde saygı hissi uyandırır, huzur ve sükûn verir, lütuf ve rahmet ümidi telkin eder. Allah için vacip, caiz ve mümteni olan sıfatları içermesi sebebiyle O'nu tanıma hakkında bilgi ve bilinç kazandırır.

Esmâ-i hüsnâ, Allah'ın zatını niteleyen zati isimler ile kâinatla ilgisini belirten kevnî isimlerden oluşur. Mesela Cebbar (iradesini her durumda yürüten, yaraları sarıp dertlere derman olan, iyileştiren) ismi zati, yani Allah'a has olan isimler için bir örnek teşkil eder. 99 ismin yarısı bu gruba girer. Muhyi (can veren) ise kevnî isimler arasındadır. Kevnî isimler, Allah'ın bütünüyle kâinat ve özellikle insan üzerindeki etkinliğini (taallukunu) dile getirir. Ayrıca insanla ilgili olan isimler vardır. Halim gibi bu gruba giren isimler, teenni ile hareket edip hilim göstermek suretiyle Müslümanın kişisel ve sosyal hayatına yansımalıdır. Böylelikle esma-i hüsnâyı sayıp benimsemek, iman, amel ve ahlak düzeyinde gerçekleştirmiş olur.

Bazı hadislerde ism-i azam (Allah'ın en büyük ismi) ile dua edildiğinde, bu duanın mutlaka kabul edileceği bildirilir. (Ebu Davud, Vitr, 23; Tirmizi, Deavat, 64-65, 100; Nesai, Sehv, 58; İbn Mace, Dua, 9.)

İsm-i azamın hangisi olduğu açık olmamakla beraber, farklı hadislerde Allah, Rahman, Rahim, el-Hayyü'l-kayyum, Bedi'ü's-semavati ve'l-ard, Zü'l-celali ve'l-ikram isimleri, ism-i azam olarak geçer.

Hadisten öğrendiklerimiz

- Esmâ-i hüsnâyı ezberlemek, onları sayıp tekrarlamak değil, manalarını anlayıp doğru bir Allah tasavvuru ve uluhiyet inancına sahip olmak demektir.
- Bu anlamda esma-i hüsnâyı belleyip öğrenen kul, Allah'ı gereği gibi tanıyıp sağlam iman ve ahlak sahibi olduğundan cennetlidir.
- Esmâ-i hüsnâ zikredilerek yapılan dualar kabule şayandır.

Allah: Varlığı zorunlu olan yaratıcının özel ve en kapsamlı ismi.

Rahman: Acıyan, esirgeyen, sonsuz merhametiyle lütuf ve ihsanda bulunan.

Rahim: Müminlere rahmetiyle muamele eden.

Melik: Hakimiyetin mutlak sahibi, görünen ve görünmeyen âlemlerin yegâne maliki.

Kuddüs: Her türlü eksiklikten münezeh, tasavvur ve tasvire sığmayan

Selam: Esenlik veren, selamete çıkarıcı.

Mümin: Güven veren, vaadine güvenilen, gönlünü açanlara iman veren, korkudan emin kılan.

Müheymin: Görüp gözeten, denetleyen, kâinatın hâkim ve yöneticisi.

Aziz: Üstün, mutlak güç sahibi, izzetin asıl sahibi ve kaynağı.

Cebbar: İradesini her durumda yürüten, yaraları sarıp dertlere derman olan, iyileştiren.

Mütekebbir: büyüklükte eşi olmayan, azametini gösteren, büyüklük ancak kendisine yaraşan.

Hâlık: Takdirine uygun bir şekilde yaratan.

Barî: Bir örnek olmaksızın canlıları yaratan.

Musavvir: Şekil ve özellik veren.

Gaffar(Gâfir): Daima affeden, günahları bağışlayan.

Kahhar: Yenilmeyen, mutlak galip.

Vehhab: Karşılık beklemeden bol bol veren.

Rezzak: Bedenlerin ve ruhların gıdasını yaratıp veren.

Fettah: İyilik kapılarını açan, hakemlik yapan.

Alîm: Her şeyi hakkıyla bilen.

Kâbız: Dilediğine rızkı daraltan, ruhları kabzededen.

Basıt: Dilediğine rızkı genişleten.

Hafid: Alçaltan.

Rafi: Yücelten.

Muizz: İzzet, şeref ve itibar veren.

Müzill: Alçaltan, zillet veren.

Semi': İşiten.

Basîr: Gören.

Hakem: Takdirine uygun bir şekilde yaratıp son hükmü veren.

Adl: Mutlak adalet sahibi.

Latif: Yaratılmışların ihtiyaçlarını en iyi bilip karşılayan.

Habir: Her şeyin iç yüzünden haberdar olan.

Halim: Acele ve kızgınlıkla muamele etmeyen.

Azim: Zat ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar yüce olan.

Gafur: Bütün günahları bağışlayan.

Şekûr: Az iyiliğe çok mükâfat veren.

Alî: İzzet, şeref ve hükümranlık bakımından en yüce, aşkın.

Kebîr: Zatının ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılacak kadar büyük olan.

Hafiz: Koruyup gözeten ve dengede tutan.

Mukit: Maddi manevi azık veren, koruyup himaye eden.

Hasib: Kullarına kifayet eden, onları hesaba çeken.

Celil: Azamet sahibi.

Kerim: Faziletin her türlüsüne sahip olan.

Rakib: Kollayıp gözetten.

Müciib: Dua ve taleplere karşılık veren.

Vâsi': İlmi ve merhameti her şeyi kuşatan.

Hakim: Bütün emirleri ve işleri yerli yerinde olan.

Vedud: Çok seven, çok sevilen.

Mecid: Şanlı, şerefli.

Bâis: Ölümünden sonra diriltlen.

Şehid: Her şeyi gözlemiş olarak bilen.

Hak: Fiilen var olan, varlığı ve uluhiyeti gerçek olan.

Vekil: Güvenilip dayanılan.

Kavi: Her şeye gücü yeten.

Metin: Her şeye gücü yeten, kudretli.

Veli: Yardımcı ve dost.

Hamid: Övgüye layık.

Muhsi: Olup biten her şeyi bilen.

Mübdî: İlk defa yaratan.

Muid: Tekrar diriltlen.

Muhyi: Can veren.

Mümit: Öldüren.

Hayy: Ebedî hayat sahibi.

Kayyum: Her şeyin varlığı kendisine bağlı olup kâinatı idare eden.

Vacid: Zengin, dilediği zaman bulan.

Macid: Şanlı, şerefli.

Vahid: Bölünüp parçalara ayrılmaması ve benzerinin bulunmaması anlamında tek.

Samed: Hiçbir şeye muhtaç olmayıp her şeyin kendisine ihtiyaç duyduğu yegâne galip.

Kâdir: Her şeye gücü yeten, kudretli.

Muktedir: Sınırsız güç sahibi, her şeye gücü yeten, kudretli.

Mukaddim: Önce olan, öne alan.

Muahhir: Sonraya bırakan.

Evvel: Varlığının başlangıcı olmayan.

Âhir: Varlığının sonu olmayan.

Zahir: Varlığını ve birliğini belgeleyen birçok delilin bulunması açısından aşikâr.

Batin: Zatının görünmesi ve mahiyetinin bilinmesi açısından gizli.

Vâlî: Kâinata hâkim olup onu yöneten.

Müteali: İzzet, şeref ve hükümranlık bakımından en yüce.

Berr: İyilik eden, vaadini yerine getiren.

Tevvab: Tövbeleri kabul eden, kullarını tövbeye sevk eden.

Müntakim: Suçluları cezalandıran.

Afüvv: Günahları affeden.

Rauf: Şefkatli.

Malikül'mülk: Mülkün sahibi.

Zü'l-celali ve'l-ikram: Azamet ve kerem sahibi.

Muksit: Hak ve adaletle hükmeden.

Camî': Toplayıp düzenleyen, kıyamet günü hesaba çekmek için mahlukatı toplayan.

Gani: Her şeyden müstağni ve her şey kendisine muhtaç olan.

Muğni: Mal mülk veren, zengin kılan.

Manî': İsteddiği şeye engel olan.

Darr: Zarar veren şeyleri yaratan.

Nafi': Fayda veren şeyleri yaratan.

Nur: Nur kaynağı, nurlandıran.

Hadi: Yol gösteren, hidayete erdiren.

Bedî': Eşi ve örneği olmayan, sanatkârane yaratan.

Baki: Varlığı sürekli olan, ebedî.

Vâris: Her şey yok olduktan sonra var olmaya devam eden.

Raşid: Her işi isabetli olan, doğru yolu gösteren.

Sabur: Çok sabırlı.

DOSTLUK MAKAMI NAMAZ

Dr. Lamia LEVENT ABUL

**Namaz Allah'a münacat yeri ve halis dostluğun membaıdır.
Kalp ve sır meydanları namazda genişler ve nurların ışıkları onda parıldar.**

İbn Ataullah İskenderi

Hani Hz. Mevlana ayrılıklardan şikâyet eden neyin hikâyesini anlatır ya Mesnevi'nin ilk on sekiz beytinde. İşte ey salık, sen de koparıldın asıl yurdundan ve dünya gurbetine sürgün edildin. Ayrılığın kederi ve hüznü kapladı benliğini de ah vah edip sızlandı. Teselli aradın dünyanın türlü tatlarında ama nafiye, huzuru bulamadın. Senin dünya sürgününün elbet bir gün bitecek, ama Refikü'l-Âlâ'yı bulamadan gittiysen, O'nun dostluğuna mülaki olamadıysan gideceğin yerde de ahın devam edecek. Teselliyi ancak O'na yakınlıkta bulursun ve unutma huzura durmadan huzura varamazsın!

Ey salık, namaz bizi Cenab-ı Hakk'ın dostu olma şerefine yükselten öyle büyük bir mükâfattır ki onu bizlere ikram eden Rabb'e ne kadar şükretsek azdır! Düşünsene eğer namaz olmasaydı kulluğumuzu nasıl izhar eder, şükürümüzü nasıl eda eder, nasıl yakarır, nasıl yakın olurduk Rabbülâlemine? Günde beş vakit her şeyden sıyrılıp huzura durduğumuz ve Hak Teala ile bulduğumuz bu müstesna zamanlar olmasaydı biz de akıp giden hayatla beraber öğütülüp giderdik. İtminan bulmaz, teskin olmazdık. Kâinatın sahibi, dostluğuna talip olmak isteyenlere nasıl da rahmetle ve şefkatle nazar ediyor bak da namazın büyüklüğünü idrak et ey salık!

“Beni anmak için namaz kıl.” (Taha, 20/14.) buyuran Yüce Allah esasında bizi kendi dostluğuna çağırıyor. Bu çağırısına cevap olarak secdeye varanlara da mükâfat olarak “Secde et ve yaklaş!” (Alak, 96/19.) emriyle O'na yakın olma payesini bahşediyor. Gurbetin acılarına kurbetin sevinci merhem olur ancak. Sen de talipsen âlemlerin Rabbinin dostluğuna bir secde kadar yakınsın aslında...

Namaz hem dostluk hem de münacat ma-

kamıdır ey salık. Kul hâlini arz eder büyük Sultana. Namaz onun hükümrânlık sarayının kapısıdır. Kapıda durmadan, kapıyı çalmadan kapı açılır mı hiç? Türlü dertlerle bunalan ruhlarımıza O'nun kapısında derman buluruz. O'nunla dertleşir, hemhal oluruz. Kendisinden isteyen ve halini arz edenin bu kapıdan boş ayrıldığı vaki değildir. Her isteyene, her yakarana türlü lütuflarıyla ikram da bulunur cömertler cömerti.

Hatırla ey salık, Fahr-i Kâinat Hz. Peygamber sıkılıp bunaldığında Bilal'e, “Ey Bilal, kalk da bizi ferahlat!” (Ebu Davud, Edep, 78.) derdi. Zira ezan felaha, huzura ve kurtuluşa yani namaza çağırıyordu tüm müminleri. O yüzden gözümün nuru derdi Efendiler Efendisi... Zira o namazda bulmuştu felahı. Sırtına yüklenen büyük yükün ağırlığı ancak namazla hafifliyor, namazla inşirah buluyordu. Çünkü kalpler namazda genişler ve nurla dolar. Sen de “Allahü Ekber” diyerek geride bırak tüm keder ve tasayı ve genişlet daralan ruhunu!

Sufiler der ki namazda miracın sırrı vardır. Öyleyse dört elle sarıl ve namazla yüksel semaya. Zira ancak namazla Allah'ın rızasını, sevgisini ve dostluğunu kazanırsın. Allah'a giden binlerce yol var ve namaz O'na giden yolların en kısası ve en kolayıdır. Zira kul namazla doğrudan ilahi huzura çıkar ve huzurda

iken aralarında geçen o müthiş mükâlemeyi Cenab-ı Hak bak nasıl haber veriyor: “Namazı kulumla aramda ikiye taksim ettim. Yarısı bana, yarısı da kulumdur. Kuluma dilediği verilecektir.” (buyurmuştur). Bir kul namazda, “Bütün hamt ve sena âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.” dediği zaman Allah Teala, “Kulum bana hamt etti.” buyurur. Kul “O, rahman ve rahîmdir.” dediğinde, “Kulum bana sena etti.” buyurur. Kul “Hesap ve ceza gününün hâkimidir.”

Kalpler namazda genişler ve nurla dolar. Sen de “Allahü Ekber” diyerek geride bırak tüm keder ve tasayı ve genişlet daralan ruhunu!

Hatırla ey salik, Fahr-i Kâinat Hz. Peygamber sıkılıp bunaldığında Bilal'e, "Ey Bilal, kalk da bizi ferahlat!" derdi. Zira ezan felaha, huzura ve kurtuluşa yani namaza çağırıyordu tüm müminleri. O yüzden gözümün nuru derdi Efendiler Efendisi... Zira o namazda bulmuştu felahı. Sırtına yüklenen büyük yükün ağırlığı ancak namazla hafifliyor, namazla inşirah buluyordu.

dediğinde, Allah Teala "Kulum beni tazim etti." buyurur. Kul, "Biz yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz." deyince, "Bu iş benimle kulum arasındadır. (ibadet bana, yardım da kuluma aittir, kulumun istediği verilecektir.)" buyurur. "Bizi dosdoğru yola ilet, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna, gazaba uğrayanların ve sapıklarınkine değil." dediğinde de, "Bu dilek kula aittir. Ona istediği verilecektir." buyurur." (Müslim, Salat, 390.)

İbadet imanın yansımasıdır, ibadet ve başta namaz olmadan Allah'a yakın olduklarını söyleyip kendilerini temize çekenler nasıl bir vehim içindeler ey salik! Nefislerini hiçbir yükümlülük altına girmeden tezkiye ve tasfiye olmuş sayan gafillere yine Hz. Mevlana'nın meseliyle cevap verelim: Yoksulluktan bunalan kadın kocasına, "Falanca yerde çok cömert bir padişah var. Kapısına gelen kimseyi çevirmez, ihtiyacını giderir. Sen de ona var da hâlimiz arz et." der. Karısının şikâyetlerinden bıkan adam da, "Gideyim ama o kapıdan bir şey istemeye yüzümün olması için ben de bir hediye götürmeliyim." diye karşılık verir. Açıkgoz karısı, "Evin damındaki yağmur suyunu götür. Şehir yerinde böyle temiz ve saf bir suyu bulamazlar, makbule geçer." diyerek suyu hazırlar ve kocasını yolcu eder. Sarayın kapsına ge-

len bedevi önce çekinir girmeye ama sonra kapıdaki görevliler tarafından çok hoşça karşılanır. Sultanın huzurunda da güzel muamele görür. Hatta sultan, "Bu çok değerli ve makbul bir sudur, her damlası bir altın eder. Hemen testi boşaltıp içini altınla doldurun sonra da misafirimizi nehir yoluyla memleketine geri götürün!" deyince, "demek bizim hanım haklıymış, pek makbul bir hediye getirdim" diye içinden geçirmiş. Sonra hizmetçiler onu Dicle kıyısına getirdiklerinde derya gibi akan nehrin büyüklüğü ve berraklığı karşısında bedevinin aklı şaşmış. Eğilip şerbetten daha leziz olan sudan içince kendini kınamaya başlamış: "Vah bana, vah benim zavallı anlayışına! Sarayının kapısından böyle deniz gibi arı duru bir su akan padişah hiç benim testimdeki o acı ve tozlu suya tenezzül eder mi! Meğer onun hediyemi kabul edişi yine kendi merhametinden ve lütfundan imiş. Anlaşılan o bana beni utandırmadan bir lütufta bulunmak istemiş de lütfunu o bir testi suyun karşılığı gibi göstermiş."

Şunu bil ki ey salik, bizim âcizane yaptığımız ibadetlere esasında Cenab-ı Hakk'ın ihtiyacı yoktur! O, sadece bize yakınlığını ve türlü mükâfatlarını sunmak için birer bahane kıldı ibadetlerimizi, hepsi bu kadar!

İSTEYENİ CEVAPSIZ BIRAKMAYAN MUCİP

Fatma BAYRAM

Kimsenin karşılayamayacağı arzu ve isteklerimiz vardır. Bize sınırsız hayal gücü verilmiş ama imkânlarımız hayallerimize ulaşmada çoğu zaman yetersiz kalmıştır. İnsan hayallerine ulaşmak için çeşitli yollar dener, olmadık kapılar çalar. Şirk de çoğu zaman bu arayışların yanlış adreslerde aranmasından doğar. Oysa Yaratıcımızın Mucip ismi asıl istenilecek mercinin Yüce Allah olduğunu, çünkü her isteğe sadece O'nun cevap vereceğini bildirir.

"Kullarım sana beni sorarsa, şüphesiz ki ben çok yakınlım. Bana dua edince Ben o dua edenin duasına karşılık veririm." (Bakara, 2/186.)

Rabbimiz kullarının her vesileyle kendisine başvurmasını ister; her şeyi kendisinden istemelerinden hoşnut olur. (Mü'min, 40/60.) Hatta "De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?" (Furkan, 25/77.) buyurarak O'nun katındaki tüm değerimizin dualarımızdan kaynaklandığını söyler. Dua "küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya yönelik talep ve niyaz" anlamındadır. Allah'ın yüceliği karşısında kulun çaresizliğini itiraf etmesini; sevgi, saygı ve tazim duyguları içinde O'nun lütfü ve yardımını dilemesini ifade eder. Dua gücü ve imkânı sınırlı olanın sınırsız güce sahip bir kapıya yönelmesi demektir. Dua temelde fiili ve kavli olarak ikiye ayrılır. Fiili dua, olmasını istediğimiz şey uğruna gayret etmektir. Sufiler ise duayı herkesin durumuna göre farklı görmüşler ve halkın duasının söz, zahirlerin duasının amel, ariflerin duasının ise hâl ile olduğunu söylemişlerdir.

Duanın sürdürülebilmesi ise Rabbimizin Mucip ismi ile mümkündür. Yakarışlarımızı bir işiten ve dikkate alan olmasa nasıl dua edebiliriz ki? İşitilmeyen, itibar edilmeyen ve karşılık verilmeyen bir yakarış kadar acıklı bir durum düşünülemez. Cehennemde ebedi kalmak üzere cezalandırılan

kâfirlerin içinde bulunduğu durum işte budur. Bu açıdan bakıldığında Rabbimizin Mucip ismi ibadetin özü ve iliği olan duanın en kuvvetli medarıdır.

Dualara icabet

Mucip ismi doğrudan doğruya dua edenlere tahsis edilmiş bir isimdir. Yani Rabbimiz bir ismini sadece dua edenlere ayırmış ve onların dualarına mutlaka icabet edeceğini bu şekilde garanti etmiştir. Bu ismin isim kalıbıyla Kur'an'da geçtiği tek ayet olan Hud suresi 61. ayette bu isimden önce "yakın" anlamındaki Karip ismi gelir. Buna göre Allah hem kullarına yakın hem de onların yalvarışlarına cevap veren bir Rab'dir. O yakın olup da elinden bir şey gelmeyen veya güçlü olup da yakın olmayanların faydasızlığından beridir.

Burada dikkate alınması gereken şey cevap vermenin ille duada istenen şeyin aynıyla kabul edileceği anlamına gelmediğidir. Duaya mutlaka cevap verilir, fakat makamın hikmeti neyi iktiza ederse cevap o şekilde gelir. İsterse talep edilen şeyin aynı, isterse daha iyisini verir. Dilerse o duayı ahiret için kabul eder, dünyada neticesi görülmez. Vermek istediğini bazen kulları vasıtasıyla bazen de akıl sır ermeyen yollarla verir. Velhâsıl, Allah'ın her kuluna ayrı bir muamelesi vardır. Kula yaraşan istemektir.

Ondan sonra Hak kendisi hakkında ne muamele ederse ona memnuniyetle razı ve teslim olmaktır.

Burada insanın aklına şöyle bir soru gelebilir: Yüce Allah bizim bütün ihtiyaç ve sıkıntılarımızı bildiği halde neden bizim dua etmemizi istiyor ve kendine yalvarılmasından hoşnut oluyor da vereceğini biz istemeden vermiyor? Kuşeyri bunun bizim imtihanımızla ilgili olduğunu söylüyor. Çünkü Mucip "talepte bulunanın -karşılamaya

İsterse talep edilen şeyin aynı, isterse daha iyisini verir. Dilerse o duayı ahiret için kabul eder, dünyada neticesi görülmez.

Gazali, mucip isminin tecellisine mazhar olabilmek için kulun kendisinin de çağrılara icabet eden bir mucip olması gerektiğini kaydeder. Allah kulların dua ederek gönderdikleri davete icabet ettiği gibi kullar da Allah'ın vahiy yoluyla gönderdiği davetine icabet etmelidir. Bu da Allah'ın emir ve nehiy biçimindeki davetlerine uymaya, gücü nispetinde ihtiyaç sahiplerine yardım etmeye, gücü yetmediği yerde nezaketle cevap vermeye, kim çağırırsa çağırсын davete gitmeye ve ne olursa olsun verilen hediyeyi almaya yönelik icabetlerle gerçekleşir.

المُجِيبُ
جَلَّالَهُ

kimsenin muktedir olamayacağı- arzularını yerine getiren" demektir ve kulun bunu idrak etmesi tevhit inancının olmazsa olmaz rüknüdür. Dua eden Allah Teala'nın isteklerini verecek en yüce makam olduğunu kabul etmiş, yanı sıra kendi yetersizliğini idrak ederek nefsinin azgınlığına kulluk perdesini çekmiş demektir. Ayrıca yine Kuşeyri'nin belirttiğine göre sabır ve şükürle kazanılacak nice dereceler vardır. Hele ümitlerin kesildiği anda hulusi kalp ile yakarmanın kulu ulaştıracağı makamlar duaların sonunda ulaşılacak lütufların en büyüğüdür. Ayrıca insanın her nimeti hazır bulması onun tekâmülü açısından elverişli bir durum değildir. Aksine hedefler koymak, bu hedefler için çalışmak, yetemediğimiz yerlerde alçakgönüllülükle duaya sığınmak hem inancımızın hem de karakterimizin kuvvetlenmesi için en doğru yoldur.

Mucip tecelli ederse

Gazali, mucip isminin tecellisine mazhar olabilmek için kulun kendisinin de çağrılara icabet eden bir mucip olması gerektiğini kaydeder. Allah kulların dua ederek gönderdikleri davete icabet ettiği gibi kullar da Allah'ın vahiy yoluyla gönderdiği davetine icabet etmelidir. (Enfal, 8/24; Ah-kâf, 46/31.) Bu da Allah'ın emir ve nehiy biçimindeki davetlerine uymaya, gücü nispetinde ihtiyaç sahiplerine yardım etmeye, gücü yetmediği yerde nezaketle cevap vermeye, kim çağırırsa çağırсын davete gitmeye ve ne olursa olsun verilen hediyeyi almaya yönelik icabetlerle gerçekleşir. Verilen hediyeyi küçümseyerek kabul etmemek, düşük gördüğü kişilerin davetle-

rine icabet etmemek mütekebbir kişilerin davranış biçimidir. Genelde üstler astlarının davetlerine icabet etmek istemezler, hatta davet etmesine fırsat dahi bırakmazlar. Hâlbuki zenginlerle fakirlerin, amirlerle memurların birbirinden ayrıştığı toplumlarda çeşitli sosyal hastalıklar baş gösterir. Yücelerin yücesi Rabbimiz kullarının her elini açışına icabet eder ve O'nun âlemlere tercih ettiği elçisi köleler ve cüzzamlıların davetlerine icabet edip sofralarına otururken kendi vehimlerimiz sonucunda sosyal sınıflara dayalı üstünlük anlayışıyla böyle bir ayırma gitmek İslam'ın ruhuna tamamen aykırıdır. Fakirlerin meclisinde sadece fakirlerin, zenginlerin meclisinde de yalnızca zenginlerin bulunduğu bir dünya İslam ahlakının kurduğu bir dünya değildir.

Mucip kısaca "icabet eden/cevap veren" olduğuna göre bu ismin zorunlu sonucu bir isteyen ve soranın olmasıdır. Rabbimiz isteyene icabet etmiş, sorana da cevap vermiştir. Kur'an'da pek çok ayet "sana soruyorlar..." diye başlayıp o sorulara cevap verilerek tamamlanır. Mucip ismi kullarının -ne kadar saçma ve gereksiz olursa olsun- sorularına cevap veren Yüce Allah'ın ahlakını ortaya koyar. Bu ismin tecelli ettiği kişiler de kendilerine soru soran, istekte bulunan hiçbir Allah kulunu küçümsememeli, sorularını önemsiz görmemeli, layık-ı veçhile cevaplamalı ve istekleri de karşılamalıdır. Efendimizin kendisinden bir şeyler isteyen hiç kimseye "yok" demediğini, imkânı olmayan durumlarda ileri tarihte bir gün vererek o isteği mutlaka yerine getirdiğini biliyoruz. İşte böyle olur Mucip'in kulları...

Rabbimiz isteyene icabet etmiş, sorana da cevap vermiştir. Kur'an'da pek çok ayet "sana soruyorlar..." diye başlayıp o sorulara cevap verilerek tamamlanır.

HİNT OKYANUSU'NDA BİR ADA MAYOT (MAYOTTE)

Prof. Dr. Ahmet KAVAS | İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

islam dünyasının önemli coğrafyalarından birisi Hint Okyanusu'nun doğu ve batısını çevreleyen çok sayıda ada devletidir. Bunların içlerinde kimi zaman 1000 km²'yi bile bulmayanları dahi var. Birçok adanın bir araya gelmesiyle Endonezya ve Maldivler gibi bir devlet bayrağı altında toplananlar olduğu ve eski sömürgecilerin ellerini çekmemekte ısrar ettikleri için onların idaresinde kalanlara da rastlanmaktadır. Bunlardan birisi de çevresindeki irili ufaklı adacıkların ortasında diğerlerine göre epeyce büyük ve Mayotte (Mayotte) olarak isimlendirilen

ada olup hemen güneydoğusunda Madagaskar, kuzeybatısında ise üç adadan teşekkül eden Komorlar Cumhuriyeti yer almakta ve coğrafi konumu dışında tarihi, kültürü, dili ve dinî yapısıyla bunların tabii bir parçasıdır. Büyük Komor, Moheli ve Anjuan isimli üç Komor adasının ortak devlet yönetimi, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği Mayot'u da diğerlerinin bir parçası olarak kabul etmektedirler. Yerel halkına tüm Komorluların konuştuğu Sevahili lehçesinde "Maore", Malgaş dilinde "Maori" denmektedir. Afrika kıtasına yakınlığı ve Mozambik kanalı girişindeki konumu sebebiyle Fransa'ya 176 yıldır böl-

gedeki askeri operasyonlarında paha biçilmez fırsatlar sunmaktadır! Adanın mevcut Fransız idari taksimatına göre üçü Mamutzu merkeze bağlı olmak üzere toplam 19 bucak ve bunlara bağlı köyler bulunmaktadır. Mayot'un nüfusu 2017 yılı itibarıyla 253 bine ulaşmıştır ve kilometre kareye 675 kişi düşmektedir.

Adanın İslamlaşması

İslamiyet'in buraya geliş tarihi konusundaki rivayetler farklı olmakla birlikte yerliler arasındaki yaygın kanaate göre ilk temas henüz Hulefa-yı Raşidin döneminde olmuş. İki Komorlu, Hz. Osman'ın

halifeliği zamanında (h.15) Medine'ye giderek İslamı öğrendiler ve dönüşlerinde de halka bunu tebliğ ederek İslamlaşmalarını sağladılar. Arap denizcilerinin de VIII. yüzyıldan itibaren yoğun olarak uğradıkları bu adalara İslamiyetin yayılmasında katkıları olduğunda şüphe yoktur. İslam dininin ilk defa Anjuan'dan yayılmaya başladığı rivayeti yaygındır.

Madagaskar ve kuzeyinde yer alan adalar hakkında ilk bilgi veren kaynaklara göre XVI. yüzyılın başında Avrupalı sömürge donanmaları gelene kadar her biri kendi düzeyini kurarak mümkün mertebeye birbirleri ile geçinip gidiyorlardı. Arap yarımadası ve İran bölgesinden çok erken dönemde ayrılan bazı Müslüman toplumlar Hint Okyanusunun doğu sahilleri kadar batı sahillerine de gidip yerleşiyorlardı. Bunlar arasında en batıdaki Madagaskar adası ile etrafındaki Komorlar dışında Lamu, Mafya, Mombasa, Mozambik, Pemba ve Zengibar gibi Doğu Afrika kıyılarına yakın adalar artık onların yurdu oldu. Genellikle ifade edildiği üzere 9. yüzyılda yerleştikleri adalardan birisi de Mayot oldu. Burası o dönemden bugüne kadar Madagaskar ile Doğu Afrika ve Arap dünyası arasında en fazla bilinen yerlerden birisi oldu. Hem kıta tarafından Bantu soylu yerliler, hem de Arap coğrafyası ile İran'ın Şiraz bölgesinden gelenlerin buralardaki varlıklarını giderek kalıcı hayata dönüştürmeleri bölge tarihi açısından çok önemlidir. Zira Hint Okyanusunun batı tarafında XVI. yüzyılın başından itibaren Avrupalı sömürgeci devletlerin dikkatlerinin buraya yöneldiği XIX. yüzyılın ortalarına kadar kendi hallerinde varlıklarını ciddi bir sıkıntı yaşamadan devam ettirdiler.

Mayot bulunduğu coğrafi şartları gereği sınırlı imkânları ile Komorlar içinde halkının büyük çoğunluğu melezi olup Bantu soylu Afrika tarafından gelenler Sevahili'nin bir lehçesi olan Şimaore (Shimaore), Madagaskar asıllı olanlar ise Şibuşi (Shibushi) dilini hala konuşmaktadırlar. Müslüman halk İslam'ın yayılışından itibaren Arapça'yı öğrenmeye özen gösteriyor ve adada yaşayanların tamamı belli bir sevi-

İslamiyet'in buraya geliş tarihi konusundaki rivayetler farklı olmakla birlikte yerliler arasındaki yaygın kanaate göre ilk temas henüz Hulefa-ı Raşidin döneminde olmuş. İki Komorlu, Hz. Osman'ın halifeliği zamanında (h.15) Medine'ye giderek İslamı öğrendiler ve dönüşlerinde de halka bunu tebliğ ederek İslamlaşmalarını sağladılar.

yede de olsa mutlaka Arapça okuyup yazmayı öğreniyorlar. Fransızca öğrenimi ise 150 yıllık sömürge idarelerine rağmen 2000'li yıllara kadar çok yaygın değildi. Okullaşmanın artmasıyla birlikte bu oran epeyce yükselse de Fransa'nın sömürge düzenini devam ettirdiği tüm denizaşırı coğrafyalardaki tebaalarınınkinden daha düşüktür.

IX. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar

Tanzanya sahilindeki Kilve sultanlığı ile Madagaskar arasında ulaşım Komorlar üzerinden gerçekleştiği için her iki devlet zaman zaman buraları idarelerine aldılar. XVI. yüzyılın başında Piri Reis'in kaleme aldığı Kitâb-ı Bahriye isimli eserinde Komor Adaları'nın konumu, bölgede cirit atmaya başlayan Portekizlilerle münasebetleri, yerli ahali ve bir Müslüman toplum olarak kendilerine mahsus hayat tarzları, idari yapıları, köle ticareti, bitki örtüsü, burada yaşayan canlılar gibi konularda teferruatlı bilgilere rastlanmaktadır. Piri Reis'e göre yerlilerin Tinku, Portekizlilerin ise San Loranço (Saint Laurent) dedikleri Madagaskar adasına ilk Arap coğrafyacıları Büyük Komor demekteydiler. Buranın adının değişmesinden sonra Hint Okyanusunda seyahat edenler eski ismi bu defa kuzeyindeki takımadaların en büyüğüne verdiler. Komorlar'ın dört adadan oluştuğunun Osmanlı Devleti'nin Hint Donanmasının bu kaptanı tarafından da ifade edilmesi tarih boyunca bunların birlikteliğine işaret etmektedir ve yerliler dahi o dönemde bunlara Mû'alî (Moheli), Mâğûtâ (Mayotte), Zuvânî (Anjouan) ve Kazîce (Ngazidja) isimlerini vermişlerdi.

İslami geleneklere bağlılık

Mayotte adası diğer komşusu ve soydaşı Komorlar adaları gibi geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olup tamamı Şafii mezhebindedir. Bu adada Şazeli, Kadiri ve Rufai tarikatları müntesipleri bulunmakta olup halk özellikle zikir halkalarına epeyce rağbet etmektedir.

Başşehirdeki Büyük Camii ile tüm mahallelerdeki çok sayıdaki ufak camiler ile hemen hemen her bucak ve köy merkezinde en az bir ibadethane bulunmaktadır. 1841 yılında Fransa işgaline uğradıktan

sonra yeni camii yapımına gereken önem verilmemiş, tamamına yakını Fransız olan yerel yöneticiler açtıkları çok sayıda gençlik evlerine ilgiyi artırmak için oyun ve film gösterimi gibi eğlence ortamı oluştursalar da gereken ilgiyi bir türlü sağlayamamaktadırlar. Buna karşılık bilhassa cuma günleri camiler yediden yetmişe halk tarafından doldurulmaktadır. Adadaki sağlam binaların genelde kamuya hizmet verenleri Fransızların inşa ettikleri olup, diğerleri halkın inşa ettiği camilerdir.

Fransa'da yaşayan altı milyon Müslümana pek çok konuda taviz vermezken Mayotlu Müslümanların dinî hayatları hakkında katı laiklik uygulamasına rağmen bu adayı elde tutmak için taviz verilmektedir. Üçü Mamudzu'da, 16'sı ise bucaklarda görev yapan ve birisi başkadı olmak üzere toplam 19 kadiya maaş ödemektedir. Camilerde görev yapan imamların ve müezzinlerin çok azına maaş verilirken çocuklara Kur'an-ı Kerim okutan ve yerel dinde "fundî" denilen eğitimciler ise herhangi bir ücret ödenmemektedir.

Aileler çocuklarını dört yaşından itibaren mutlaka camilere Kur'an-ı Kerim ve temel bilgileri öğrenmeleri için göndermektedirler. Ayrıca okul çağındaki öğrenciler de sabah erken saatte veya öğleden sonra camilere giderek İslam eğitimini almaktadırlar.

Endonezya ve çevresinde olduğu gibi Mayot takımadasında da anaerkil aile yapısı esastır. Anne evin geçimi ve özellikle çocukların eğitimi ile doğrudan ilgilenmektedir.

Mayot Müslüman halkının günlük hayatında geleneksel merasimlerin çok büyük yeri bulunmaktadır. Mevlit bunların başında en önemli yeri tutmakta ve 12 Rebiülevvel günü yaptıkları törenlere tüm ada halkı iştirak ediyor. Hem kırsal kesimde, hem de başşehirin merkez camii ve çevresindeki merasime katılım çok yüksek oluyor. Berzenci Mevlidi tüm Arap coğrafyalarındaki gibi törenlerde mutlaka okunmaktadır. Bir de yılın herhangi bir mevsiminde yeni doğan çocukları için, sevindikleri herhangi bir haber vesilesiyle camilerden ziyade evlerde ve diğer ortak mekânlarda mev-

lit törenleri yapılıyor ve buna daha ziyade erkekler katılıyor. Tasavvuf ehlinin camilerde yaptığı zikirlerle "dahira", hacı karşılama ve çocukların sünnet merasimi için tertip edilenlere "debah", erkekler arası gece düzenlenen düğün törenlerine ise "şigoma/chigoma" denmektedir.

Fransızlar burayı işgal ettikten kısa süre sonra 1850'li yıllarda ilk kiliseyi Mamudzu'da faaliyete geçirmişler. İkincisi ise daha sonraları Zaudzi'de inşa edilmiş, bir de protestan kilisesi olup Mayot'taki nüfusun %5'inden az orandaki Hristiyanlar genelde Fransa, Madagaskar ve Reunion'dan gelenler ile son yüzyılda İslam'dan irtidat ederek Hristiyanlığı kabul etmiş bazı kişilerden oluşmaktadır.

Fransa'nın Mayot İslam'ına bakışı

2009 yılında Fransa Mayot'u kendi idaresinde bu kadar uzun süre tutabilmesinde tek çarenin burayı il yapmakla mümkün olduğuna karar verdi. Dönemin devlet başkanı Nicolas Sarkozy'nin bu uygulaması beraberinde ciddi eleştirileri de getirdi. Zira 2025 strateji planı çer-

çevesinde 2011 yılında Fransa'nın 101. ili, uzak coğrafyalardaki Güney Amerika'daki Guyana, Guadelup, Martinik ve Reunion isimli 4 denizaşırı ili "DOM/Departement d'Outre Mer) arasında 5. il burası oldu. Ancak diğer dört denizaşırı il-den farkı bu ada halkının tamamına yakını Müslümandı ve birtakım dinî beklentileri Fransa'nın laiklik konusundaki uygulamalarıyla çatıştığı hâlde karşılanacaktı. Fransa'da yaşayan altı milyon Müslümana verilmeyen birçok dinî hakların bir kısmı Mayolulara verildi ve dinî bayramlar resmî tatil yapıldı. Fakat bir taraftan da halkın planlı bir şekilde laikleşmeye zorlandığını artık herkes fark etmektedir.

Müslüman halk tarafından kadırlara maaş verilmesi, bazı dinî alanlardaki idari tasarruflar aslında bazı çevrelerce Fransa'nın Mayot halkını sömürgeleştirme niyetinin devamı olarak görülmektedir. Bizzat kendi ülkesinde Alsace ve Lorraine bölgelerine mahsus dinî ayrıcalıklı uygulamalarından sonra ilk defa Mayot'ta da hem de Müslümanlar için devletin kurucu kanunları dışına çıkılarak halkın gönlü alınmaya çalışılmaktadır. Genelde adli konularda Fransız kanunları geçerli iken, şahsi konularda İslami kuralları kadınlar eliyle görülmesine sınırlı da olsa müsaade edilmektedir. Son yıllarda 15 yaştan itibaren evlilik yapılmasına verilen izin iptal edilerek yaş sınırı 18'e çıkarıldığı gibi 2010 yılında çok eşlilik de yasaklandı. Dahası kamu okullarında başörtüsü yasağını uygulama, kamu binalarında namaz kılmanın imkânsızlığı ve İslami emirlerin yerel yöneticilerce uygulanmaması genel anlamda memnuniyetsizliğe de sebep olmaktadır. Fransa Mayot Müslümanlarına kendisini kabul ettirmek için az da olsa verdiği tavizlerle gönül alacağını

düşünülse de 2000'li yıllarda adada bilhassa gençlerin bazı İslam ülkelerinde yaşayan siyasi gelişmelerin içine çekilmesi ve Suriye iç savaşına katılacak kadar ileri gidenlerini engelleyememesi eleştirilmektedir.

Fransız Meclisine seçilen 577 milletvekili arasında 253 bin nüfuslu Mayot'tan daha önce sadece bir milletvekili seçilirken 2017 seçimlerinde ada iki seçim bölgesine ayrıldı. Sosyalist Parti adayı Ramlati Ali ve daha önceden de defaatle milletvekili seçilen Cumhuriyetçilerin adayı Mansur Kamardine Mayot'u Paris'te temsil edecekler. İkisi yanında Fransız Meclisine Fransa'da yaşayan altı milyon Müslümanı temsilen de beş milletvekili daha seçilerek toplam 7 milletvekili oldular.

Mayot'un iktisadi hayatı: Yeni bir cazibe adası

Fransa'ya bağlandığı günden itibaren Mayot halkı Komorlu kimliğini

ifade etmekten korkar hale gelmiş, dahası diğer adalarla birleşme ihtimali çok azaldığı için hiç bir zaman bağımsız konuma gelebilme teşebbüsü de olmamıştır. Halen turizm, balıkçılık, ylang-ylang ağacından elde edilen parfüm sanayi için gerekli hammadde, ziraat ve hayvancılık en önemli gelir kaynağıdır.

Fransa Mayot'u 101. ili olarak doğrudan merkeze bağlasa da sekizgen olarak da ifade edilen ana topraklarındaki vatandaşlarına verdiği hakların aynısını Mayotlulara vermemekte, Fransızlar haftada 35 saat çalışma zorunluluğu hakkına sahipken bu durum Mayot'ta 40 saattir. Yine aile yardımı, ihtiyaç sahiplerine lojman ve emeklilik konularında da farklı muamele uygulanıyor. Çalışma yasası Fransa'daki ile ancak %25 uyumludur. Fransız halkı zenginlik, eğitim ve sağlık seviyesi bakımından dünya sıralamasında 20. sırada iken buranın artık bir ili de olan Mayot ise 107. sıradadır. ■

MAHKÛMLARA PENCERE OLMAK

M. Emin GÜRDAMUR

Vaizliğin çift yönlü meslek olduğunu, insanların hem dünyasına hem ahiretlerine faydası dokunduğunu belirten Akyol, “Kişinin hayatını daha disipline ediyor. Çünkü bu alanda hizmet veren kişinin hâl ve kâl dilinin aynı olması lazım. Bu da insanın kendini sürekli gözden geçirmesini sağlıyor, yani bir nevi otokontrol sistemi sürekli devrede kalıyor.

Diyabet İşleri Başkanlığı son yıllarda irşat faaliyetlerini hayatın pek çok alanına yayarak çeşitlendirdi. Hastanelerde hastaları, yaşlıları, çaresizleri ziyaret ederek onlarla içten sohbetler eden hoca hanımlara rastlayabiliyoruz. Kimi zaman da yetiştirme yurtlarına ve sevgi evlerine periyodik ziyaretlerde bulunup çocuklara dokunabilecek bir din dili için çabalayan görevlilere. Cezaevlerinde yürütülen irşat faaliyetleri ise işin mahiyeti sebebiyle toplumda pek bilinmeyen özel hizmetlerin başında geliyor.

Siz olsaydınız özgürlük gibi temel gereksinimden mahrum olan bir mahkûmla sohbet ederken sözü nereden açar, nerelerden besler-

diniz? Onu teselli mi ederdiniz? Ya da hiçbir şey olmamış gibi yapar; yıllar boyu hapisyanede kalmış ve kalacak olmasını iletişiminizin kenarında mı tutardınız? Tutabilir miydiniz? Bu sorular uzar gider. Bunları düşünmeden mahkûmlara yaklaşabilmek gerçekten mümkün müdür? Cezaevleri doğal atmosferleri açısından dikkat edilmesi gereken, bildik eğitim şablonlarının ve formasyonlarının ötesinde bir titizlikle yaklaşılması gereken alanlar. İnsandan insana farklılaşan algılamalar, mahkûmiyetin ruhlara giydirdiği yılgnlıkla birleşince iletişimde daha bireysel bir çabayı elzem kıyor.

Hademe-i Hayrat köşemizin bu ayki konuğu İstanbul'da Cezaevi Vaizi olarak gayretleriyle dikkat

çeken Ayşe Hümeyra Akyol. Akyol, hafızlığın ve imam hatip lisesinin ardından Marmara İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmuş. Altı yıl Kur'an kursu öğreticiliği yaptıktan sonra 2011'de Gümüşhane İl Vaizi olarak atanmış. Bir yandan Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nde İslami İlimlerde yüksek lisansa, bir yandan da Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda vaiz olarak göreve başladı. Evli ve iki çocuk annesi Ayşe Hümeyra Akyol'un okuma azmi ve gayreti çevresindekilere de bulaşıyor. O ise bu heyecanı anne babasından aldığını söylüyor: “Okumanın bir aşk olduğunu ailemden öğrendim. Babam sürekli okuyan ve ilme âşık olan bir zattır. Annemin de elinden hiç kitap düşmezdi.”

Vaizliğin çift yönlü meslek olduğunu, insanların hem dünyasına hem ahiretlerine faydası dokunduğunu belirten Akyol, “Kişinin hayatını daha disipline ediyor. Çünkü bu alanda hizmet veren kişinin hâl ve kâl dilinin aynı olması lazım. Bu da insanın kendini sürekli gözden geçirmesini sağlıyor, yani bir nevi otokontrol sistemi sürekli devrede kalıyor. Tabii bu da maneviyatınızı sürekli diri tutma gerekliliğinizi ortaya çıkarıyor.” İfadeleri kullanıyor. Sadece maneviyatın değil öğrenme arzusunun da diri kalması gerektiğini, okudukça zihnin ve gönül dünyasının kendi aydınlığıyla yetinmeyeceğini, daha fazlasını bilmek için kendiliğinden harekete geçeceğini kaydediyor.

Hayatın ana mecrasının kenarında kalmış insanlarla hemhal olmak her ne kadar hepimiz için müşterek insani vazifeyse de bu alanda daha özenli bir dilin, tecrübenin ve kesintisiz gözlemin gerekli olduğu aşikâr. Gümüşhane vaizi olarak görev yaptığı yıllarda çocuk esirgeme kurumu ve sevgi evlerine yaptığı ziyaretlerde bunu fark ettiğini söyleyen Akyol, “İtiraf etmeliyim ki görevimden önce hiç böyle bir kurumun kapısından içeri girmemişim. Oradaki gençlerin hayata bakış açıları, kırgınlıkları, öfkeler, yalnızlıklar bana çok şey öğretti. Hele sevgi evlerindeki o mini mini yavrular insanın merhamet duygusunu en üst seviyeye çıkartıyor. İnsan kaç yaşında olursa olsun gerçekten hayatında ki sahip olduğu en önemli değer, kıymetini bilen gerçek bir ailenin varlığıdır dedim her seferinde kendi kendime.” ifadelerini kullanıyor.

Cezaevindeki görevine başladığı ilk gün bir ihtida törenine şahitlik etmiş: “Bu benim için müthiş bir he-

yecandı. Çünkü daha önce Müslüman olan birini hiç görmemişim. O Güney Afrikalı hanımın gözlerindeki mutluluğu görmek her güzelliğe bedeldi benim için. İşte ne kadar büyük bir nimet içinde olduğumuzu, ama farkındalığımızın ne kadar az olduğunu o an anladım. Daha sonra da artmaya devam etti İslam’la şereflenenlerin sayısı.”

Sonra bir gün bir anda bir yanlışa kaymış, hemen farkına varmış ve deliler gibi pişman olmuş. Onun o samimi istiğfarı, kuru ekmeğim dahi olmasa da asla harama el uzatmamalıydım, derken akan o pişmanlık gözyaşları yeniden sorgulattı bana hayatı. Gerçekten zekât, sadaka müessesesi tam anlamıyla hayatımızda olsaydı, o ve onun gibi kadıncağızlar bu hâlde olurlar mıydı?

İnsanların cezaevlerinde çaresizliklerini, nedametlerini ve arayışlarını açık şekilde görmek mümkün. Zamanla irşat programları kapsamında düzenli sohbetlere giden vaizlerle mahkûmlar arasında derin bir bağ oluşuyor. Pek çok insan zaten yaptığına pişman, tövbekâr olsa da, kendi hemcinsi tarafından teselli

edilmek, iyi gelecek sözleri ondan duymak, onunla yürümek ve biraz da onu bu yürüyüşüne şahit tutmak istiyor. Ayşe Hoca ve arkadaşları kimi zaman mahkûmların dine yönelmelerine, kimi zaman da dini seçmelerine vesile oluyor: “Her yeni mümin kardeşime sarıldıkça, onların kelime-i şهادet getirirken heyecanlarını gördükçe Rabbime binlerce defa şükrediyorum. Beni böyle bir göreve layık görüp kendi dinine hizmet etmemi sağladığı için.”

Hayatında unutamadığı anlardan birisinin ne olduğunu kendisine sorduğumuzda, hücrede kalan bir matematik mühendisinin, hocam bizden vazgeçmeyin ne olur, deyişini anımsıyor. “Günlerce aklımdan çıkmamıştı.” diye mırıldanarak. Her problemin temelinde dinden uzaklaşmanın yattığını kaydeden Ayşe Hoca, bir diğer anısını bizimle paylaşıyor: “İlk eşinden sürekli şiddet gören bir hanımefendi vardı. Kocasını öldürseye dövmeye başlayınca kadıncağızın daha fazla dayanacak gücü kalmaz ve eşinden boşanır. Ailesi de sahip çıkmaz. Bu yüzden eşinden boşanmış, kendi ailesi de bu hanıma sahip çıkmamış. Mendil satmış, evlere temizliğe gitmiş, ofislerde çay dağıtmış, araba camı silmiş. Yani bin bir fedakârlıkla büyümüş evlatlarını. Sonra bir gün bir anda bir yanlışa kaymış, hemen farkına varmış ve deliler gibi pişman olmuş. Onun o samimi istiğfarı, kuru ekmeğim dahi olmasa da asla harama el uzatmamalıydım, derken akan o pişmanlık gözyaşları yeniden sorgulattı bana hayatı. Gerçekten zekât, sadaka müessesesi tam anlamıyla hayatımızda olsaydı, o ve onun gibi kadıncağızlar bu hâlde olurlar mıydı? Hapishanelerde gerçek problemin Kur’ansızlık olduğunu fark ediyor insan.” ■

LÜTFİ ŞENTÜRK HOCAMIZI KAYBETTİK

Şükrü ÖZTÜRK | DİB Din Eğitimi Dairesi Emekli Başkanı

Portre: Bahadır Dadak

Lütfi Şentürk, 11 Temmuz 1936 tarihinde Çaykara ilçesi Yukarı Kumlu Köyünde doğdu.

İlkokulu köyünde okudu. Babasında hafızlığını bitirdikten sonra Ahmet Hulusi Serdaroğlu'ndan Arapça ve İslami ilimler okudu. Ortaokulu ve liseyi dışarıdan imtihanlarla bitirdi.

1967 yılında girdiği üniversite sınavında başarılı olarak Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine girdi ve bu Fakülteden 1971 yılında mezun oldu.

1954 yılında Diyanet İşleri Başkanlığınca açılan imtihanı kazanarak 31 Temmuz 1954 tarihinde Kastamonu-Tosya ilçesine vaiz

olarak tayin edildi. 1956 yılında askere gitti ve askerlik dönüşü 26 Kasım 1958 tarihinde tekrar Tosya'ya vaiz olarak atandı. 14 Mart 1959 tarihinde Tosya Müftüsü, 30 Mart 1963 tarihinde de Niğde Müftüsü oldu. 1967 yılında Ankara İlahiyat Fakültesine öğrenci olarak kaydolduğu için, derslere devam edebilmek için kendi isteği ile Niğde İl

Müftülüğünden Ankara Merkez vaizliğine tayinini yaptırdı. 1971 yılında fakülteyi bittirince, Ankara İl Müftülüğüne atandı. Ankara İl Müftülüğü görevini 1978 yılına kadar başarılı bir şekilde yürütürken terfian 30 Haziran 1978 tarihinde Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına tayin edildi. Başkan Yardımcılığı görevine devam ederken 7 Ocak 1980 tarihinde T.C. Almanya Bonn Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliğine atandı. 20 Ocak 1984 tarihine kadar bu görevini yürüttükten sonra yurda döndü ve 30 Ocak 1984 tarihinde tekrar Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına atandı. 28 Eylül 1988 tarihine kadar bu görevini de yürüttükten sonra 30 Eylül 1988 tarihinde T.C. Suudi Arabistan Riyad Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliğine tayin edildi. Bu görevini başarı ile yürütürken hizmetine ve kişiliğine olan ihtiyaç üzerine 1 Ocak 1990 tarihinde üçüncü defa Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına getirildi. Başkan Yardımcılığı görevini yürütürken 10 Nisan 1992 tarihinde Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliğine seçildi. 7 yıl süreli Kurul Üyeliği sona erince 17 Nisan 1999 tarihinde kendi isteği ile emekli oldu.

Lütfi Şentürk, 1975 yılında kurulan Türkiye Diyanet Vakfının ilk mütevelli heyetinde kurul üyesi olarak görev yaptı. Daha sonraki yıllarda da defalarca mütevelli üyeliği ve mütevelli heyet başkanlığı ile adı geçen vakfın denetleme kurulu başkanlığı görevlerinde bulundu.

Lütfi Şentürk, kendisine has kişiliğiyle, çok sabırlı ve çok temkinli oluşuyla, hoşgörülü, güler yüzlü ve tatlı diliyle örnek bir hayat sürdü. Hayatının her safhasında Kur'an'a, dinimize, milletimize, ülkemize ve

bütün insanlığa hizmet etme gayreti içinde oldu.

Yürüttüğü hizmetlerde elinde olan bir imkânı hiç kimseden esirgemedi. Bu hasletleri sebebiyle de kendisini tanıyan herkesin sevgi ve saygısını kazandı.

Lütfi Şentürk, kavgadan ve tartışmadan uzak olmayı, arabuluculuk yapmayı, küsleri barıştırmayı sevdi.

Lütfi Şentürk, kendisine has kişiliğiyle, çok sabırlı ve çok temkinli oluşuyla, hoşgörülü, güler yüzlü ve tatlı diliyle örnek bir hayat sürdü. Hayatının her safhasında Kur'an'a, dinimize, milletimize, ülkemize ve bütün insanlığa hizmet etme gayreti içinde oldu.

Lütfi Şentürk hocamız, tedavi için yattığı hastanede 20 Mayıs 2017 Cumartesi günü saat 22.45'te çok sevdiği rabbine kavuştu.

Lütfi Şentürk hocamızın ölüm haberinin duyulmasıyla bazı illerde din görevlileri ve Kur'an kursu öğrencileri ile kendini seven dostları tarafından ruhuna bağışlanmak üzere 259 hatim okundu.

Elimden geldiği kadarı ile hocamızın teşhiz, tekfin ve defin iş-

lemleriyle yakından ilgilenmeye çalıştım. Kuruluşundan beri uzun yıllar hizmet ettiği Türkiye Diyanet Vakfı'nın tahsis ettiği ambulansla 22 Mayıs 2017 pazartesi günü hastaneden aldık ve öğle namazından bir saat önce Hacı Bayram Camii'ne getirdik.

Merhumun naaşı, 22 Mayıs Pazartesi günü Ankara-Hacı Bayram Camii'nde öğle namazını müteakip kalabalık bir cemaatin iştiraki ile kılınan cenaze namazından sonra Karşıyaka Mezarlığında, hayatta iken hazırlattığı ve mezar taşını bile yazdırdığı (ölüm tarihi hariç) kabrine defnedildi.

Sevenleri ve dostları, ailesini yalnız bırakmamak ve üzüntülerini paylaşmak için belli bir plan dâhilinde taziye görevlerini yaptılar, yakınlarına baş sağlığı ve sabırlar dilediler.

Mekânı cennet, derecesi âlî olsun.

Eserleri:

1. Ahiret Günü (Tercüme, Ahmet Hulusi Serdaroğlu birlikte).
2. ez-Zevâcir an İktirahî'l-Kebâir (Tercüme, Ahmet Hulusi Serdaroğlu ile birlikte).
3. Diyanet Yeni İslâm İlmihali (Seyfettin Yazıcı ile birlikte) Ankara-1996.
4. İslâm İnanç Esasları (Akaid).
5. İslâm Dininde Haramlar ve Büyük Günahlar (Ahmet Serdaroğlu ile).
6. Örnek Vaazlar 1.ve II. Kitap.
7. Güncel Dini Meseleler.
8. Diyanet Gazetesi ile Dergisinde yazdığı çeşitli yazılar ve makaleleri. ■

BİR ÇANAKKALE HATIRASI: HASAN HİLMİ OSMAN

Prof. Dr. Ali Osman KOÇKUZU

Ne yapacağını şaşırılmış binlerce genç, hatta çocuk! Abdullah Fevzi Efendi, bir muharebe öncesinde mevzilerden çıkacak olan çocuklara “Ay tarafına doğru hücum edeceksiniz!” emri verildiğinde, “Eyvah!” dediğini anlatır. “Biraz sonra ayın yönü yavaş yavaş değişecek, belki bu çocuklar bilmeden kendi mevzilerine ateş edecekler.” Nitekim öyle de olmuştur...

Yukarıdaki başlık bir asker künyesidir. Bugün bu künyeler daha farklı biçimde söylenirse de, günümüzden yüz sene öncesinde bir eri veya bir küçük zabiti böyle tanıtmaya yaygındı. Hasan Hilmi askerinin adı, Osman ise babasının adıdır. 1310 tarihi, rumi tarihle kişinin doğumuna işaret etmekte, Konya kelimesi ise künye sahibinin memleketini göstermektedir. Aslında 1315 doğumlu olan Hasan Hilmi Efendi, bu satırların yazarının öz amcasıdır. Memleketimizdeki askerî arşiv kayıtlarına göre hâlâ, “hayat ve mematı meçhuldür.” Ama öyle zannederiz ki o, çoktan ilahî rahmete kavuşmuştur. Zira yüz yirmi yılı aşkın bir ömür olabilir mi bilinmez...

Babaannemize “nene” derdik. Ailede öyle alışmışız veya o tarihlerde Konya merkezinde söyleyiş öyle idi. Anneannemize de “ağa nene” derdik. Nenemiz, eğer yanlış bilmiyorsa, on sekiz evlat doğurmuş, bunlardan ancak ikisi yaşayabilmişti. Haydi, sayıyı yanlış öğrenmişiz diyelim, yarısını bile alsak, küçücük vücutlu rahmetli nenemiz için bu

kadar doğum, bu kadar çocuk, bu kadar ayrılık ve vefat, hem maddi hem de manevi bir zahmet, hatta çok zahmet demektir. Vefatından bir gün öncesine yani 1954 senesinin Nisan ayına kadar amcamızın geleceğinden ümitli görünürdü. Son gün bizlere onun şehit olduğunu söylemişti. Bu bilgi ona nereden geldi, neden o güne kadar söylenmedi bilinmez...

Hasan Hilmi amcamız... Konya'nın Araplar semtinde, Orta Sınan Mahallesi'nde oturan aileminin bu ferdi, 1315 doğumlu imiş. Gazetelerde okuduğu bir ilan üzerine, mahalledeki bir arkadaşı ile orduya müracaat edip, küçük zabıt (astsubay) kurslarına veya okuluna gitmek istemiş. Aile rıza göstermemiş, ama amcamız mahkemeye başvurup 1315 tarihini 1310 olarak tashih ettirerek bu maceraya atılmış. Aile büyüklerinin verdiği bilgiye göre, arkadaşı da kendisi de mahallenin hafız yetiştiren hocası Kaplanoğlu Hacı Osman Efendi'de okuyup hafız olmuşlar, yazıları da güzel imiş. Gazetedeki askerî ilanda zaten böyle bir şart da varmış; güzel yazı yazabilmek. Aslında on altı yaşında olan Hasan

Hilmi, kendisini yirmi bir yaşında gösteren mahkeme kararı ile yola koyulmuş.

Çanakkale ve ona bağlı olan muharebelerde insanlık çok acı çekmiştir. Gönüllü olarak askere katılan Konya Bozkırlı Müderris Abdullah Fevzi Efendi, Çanakkale'de kendi birliğindeki durumu hatıralarında anlatır. Abdullah Fevzi Efendi 1299 doğumlu bir müderristir. Otuz yaşını aşkın orduya katılmış, savaşların peş peşe gelmesi sonucu uzun bir müddet orduda kalmıştır. Savaşan erlere nispetle yaşı büyüktür. Mesela amcamız Hasan Hilmi Osman Efendi'den 16 yaş büyüktür. Kıtadaki subaylardan daha kültürlü, görgülü ve tecrübelidir. Askerlik müddetini günlükleri ile tespit etmiştir. Bu günlükler, tarafımızdan “Çanakkale'de Bir Müderris” adıyla yayınlanmıştır.

Günlükler okununca görülmektedir ki, acele ile ve zorunlu olarak askere alınan insanlar gerekli eğitimi görememiştir. Öyle zamanlar olmuştur ki, bir okulun son sınıf öğrencileri toplu olarak silaha alınmış ve okul o sene mezun verememiştir. Eğitimsizlik, şehit

ve yaralı sayısını artırmıştır. Hasan Hilmi Osman amcamız gibi olanları askere almayan devlet, yaş büyütme işlemlerini engelleyememiş veya kabul etmiştir. “Hey on beşli, on beşli...” türküsü işte bu çocuk yaştaki delikanlıların acı öyküsünü anlatmaktadır...

Anadolu'dan gelen, hayatı ve bölgeyi tanımayan, tecrübesiz, saf askerler... Ne yapacağını şaşırması binlerce genç, hatta çocuk! Abdullah Fevzi Efendi, bir muharebe öncesinde mevzilerden çıkacak olan çocuklara “Ay tarafına doğru hücum edeceksiniz!” emri verildiğinde, “Eyvah!” dediğini anlatır. “Biraz sonra ayın yönü yavaş yavaş değişecek, belki bu çocuklar bilmeden kendi mevzilerine ateş edecekler.” Nitekim öyle de olmuştur...

Hasan Hilmi amcamız, Çanakkale’de henüz cepheye sürülmeden, Saros Körfezi’nde yedek güç olarak beklediği dönemde, Ezine’den bir hanımla evlenmiş ve bu evlilik Osmanlı nüfus kayıtlarına evlenme anında geçmiştir. Geyikli’de oturan bu aile ile doksan yıl sonra irtibat kurmamız mümkün olabildiği. Bir yangında elde avuçta olan hatıraları kaybaldığı için, bizlere sadece yengemizin bir resmini göndermişlerdir.

Nüfus müdürlüğüne yapılan başvurumuza “bu konular önemli konulardır, bilgi vermemiz mümkün değildir” meâlinde bir cevap gelmiştir. Ancak hiç beklemediğimiz bir anda askerî arşivden gelen değerli bilgiler sayesinde, kırılan kalbimiz bir nebze teselliye kavuşmuştur. Askerî arşivin verdiği bilgiye göre, amcamızın son görev yeri Kudüs’tür. Alayları Kudüs-Nablus şosesinin sağ yakasıdır. Birlikler orada konuşlandırılmıştır. Bu yazı

bize amcamızın katıldığı altıdan fazla muharebenin yer ve tarihlerini de vermektedir. Bu alayımız, savaş sonu Hatay’a dönmüş, orada birlikleri parçalanarak dağıtılmış, küçük birlikler halinde başka kıtalara katılmış, bugünün envanterinde böyle bir alay kalmamıştır. Filistin Harekâtı sonunda yurda dönen bu birliğin mensuplarından olan üst çavuş Hasan Hilmi Osman, o tarihten bu yana “hayat ve memâti meçhul” gazi ve şehitler arasındadır. Allah onların cümlesine rahmet ile nazar buyursun, sebepsiz yere insanlığı savaşlara sürükleyenlere de gerekeni yapsın.

Hasan Hilmi Osman, Çanakkale’de belki dört yıla yakın Saros Körfezi’nde görev bekleyen alaylarında kalmıştı. Bu arada askerî birlikler ile irtibatları nasıl idi, bilemiyoruz. Asıl yıllardır zihnimi kurcalayan başka bir soru ise şudur: “Hayatı memâti meçhul bir askerinin, eşini kim hangi kararlar ve salahiyetle boşamıştır da, o hanım Mehmet Ali Bey isimli birisi ile evlenmiştir?” Bu tür durumlar zannımca binlerce ailede vuku bulmuştur. Devlet böyle bir karar mı aldı, belli bir bekleme müddeti mi tanıdı? Bu da bilinmemektedir. Çocukluk yıllarımızda, bey ile hanım arasında fazlaca yaş farkı olan bazı evlilikleri mahallemizde veya şehrimizde görür, duyardık. Olağan görülenin aksine beyin yaşı hanıminkinden küçük olurdu. Zira askere giden ve şehit olan ağabeyin eşi, küçük erkek evlada verilir, “gelin yenge” aileden bırakılmazdı. Böyle hicran örnekleri pek çoktu...

Ailemizin elinde amcamızdan kalan tek hatıra, “danadili” tabir edilen ve bugünkü A4 dosya kâğıtlarının boylu boyunca yarısı kadar olan bir kâğıda yazılı mektubudur. Mektup Mermale isimli bir yerle-

şim merkezinin adını ve ilgili tarihi taşımaktadır. Allah nasip etti, bir hafta Kudüs’ü ziyaret ettik. Mescid-i Aksa’da yolda belde kimi görmüşsek ona Mermale’yi sorduk. Hepsine bize “Ramle olacak” dediler. Biz de, “Ramle’yi biliyoruz, bu Mermale’dir.” diye ısrar ettik. Küçük bir kasaba olmalı ki, kimse bilemedi. Nihayet Kudüs’ten ayrılacağımız sabah, bir imam Mermale’yi öğrendiğini, bizi götüreceğini müjdeledi. Ama kafitemiz otelden ayrılacağı için teşekkür edip kendisinden af diledik ve maalesef Mermale’ye gidemedik.

Çanakkale her yönden bir hicran destanıdır. Bütün kötü şartlara rağmen, büyük bir azim ve sabırla yapılan müdafaa olumlu sonuç vermiş, düşman Çanakkale sirtlarından yurda girememiştir.

Çanakkale’den sonra da Osmanlı ordularında görev yapmış olan Abdullah Fevzi Efendi, savaşın beldele ve insanlara yaptığı tahribatı Kur’an-ı Kerim’de yer alan Sebe Melikesi Belkıs’ın cümleleri ile anlatır: “Melikler bir yere girdiklerinde orayı her yönden bozarlar, huzursuz kırlarlar; beldedeki en üst aileler rezil hâle gelir. İşte böyle yaparlar.” (Neml, 27/34.) Belkıs, “Güçlüyüz” diyen ve savaşa taraftar olan askerî danışmanlarına savaşı böyle tasvir eder. Allah Rasulü de “Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin; Allah’tan afiyet dileyin!” buyurmuştur. (Buhari, Cihad, 156.) Savaş kötüdür, en kötüsü de cahilce ve şartlarına uygun olmayan savaşlardır.

Allah savaş vermesin. Dünya üzerindeki savaşları da lütfu ile sulha tebdil eylesin. İnsanlar huzur ile yaşasın. Geçmişte yaşananlar bir daha geri gelmesin. Allah şehit ve gazilerimize rahmet eylesin. ■

HAKAN YÜCEL:

"Öğrencilerin yüzlerindeki sevinç, pedal çevirmenin yorgunluğunu unutturuyor."

Söyleşi: Ali AYGÜN

Bisikletinizle köyleri dolaşarak köy çocuklarına kitap dağıtılıyorsunuz.

Bu fikir nasıl ortaya çıktı, anlatırmısınız?

Yazın yapmayı düşündüğüm Karadeniz turu için ekipmanlarımı tamamlarken tur esnasında ihtiyacım olacak eşyalar için satın aldığım çantaları bisikletime monte edince. Aklıma üniversitede bizlere örnek olarak anlatılan Mustafa Güzelgöz, nam-ı diğer eşekli kütüphaneci geldi. Hemen internette ölüm yıldönümüne baktım ve ilk aşamada bir anma etkinliği yapmak istedim. Sonrasında da diğer köylere kitap götürmeye de devam edecektim.

Bu işi yürütmek zor değil mi?

İki açıdan zorluk var. Kitap temini ve yüklü bisikletle uzun yol almak. Yaptığım ilk etkinliğim medyada yer aldıktan sonra duyarlı vatandaşlarımız tarafından yaklaşık 2 bin kitap ve Bitlis milletvekilimiz tarafından köydeki çocuklara hediye edilmek üzere gönderilen 38 koli kitap ile tüm ihtiyacımız karşılandı. Yüklü bisikletle hareket etme noktasındaki zorluğu da bir iş adamımızın hediye ettiği römorkla çözmüş olduk. Kitapları daha güvenli ve daha rahat bir şekilde ulaştırır oldum.

Çevrenizden nasıl tepkiler alıyorsunuz?

İlk söylediğimde şaşkınlık oluyor, konuyu detaylıca anlatınca kutsal bir iş yaptığımdan bahsedip tebrik ediyorlar. Ardından da biz nasıl destek olabiliriz diyerek yardımcı olmak istiyorlar.

Kitapları nasıl temin ediyorsunuz, bağış kabul ediyor musunuz?

Yaptığım çalışma ulusal medyada yayınlandıktan sonra kütüphanem kolilerce kitap gönderildi. Bitlisli iş adamı Servet Yalçınkaya 300 kitap satın alarak ve herhangi bir köydeki en çok okuyan çocuğa hediye edilmek üzere 1 adet tablet bilgisayar hediye etti.

Kütüphanenizde ne kadar kitap var?

Bitlis İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitap sayısı 49.406'dır. Her sene koleksiyon güncellenmekte ve kullanıcılarımızın istekleri doğ-

rultusunda kitap satın alınmakta.

Çocuklara kitap okumayı sevdirmek için neler yapmalıyız?

Bu konuda en önemli anne ve baba düşüyor. Rol model olmaları nedeniyle aileden kitap okumayı görmeleri gerekmektedir. Kitap okumak için çocuğu kesinlikle zorlamamak gerektiğine inanıyorum. Kitap okuma eylemine anne karnında başlanmalı diyebiliriz. Dişleme kitapları, plastik kitaplar (banyo yaparken) kullanılabilir bebeklik çağında. Her an çocuğun elinde bulunmalı. Sonrasında ise çocuk ile birlikte kitap okunmalı. Günün belirli bir saat okunmalı ve bu alışkanlık haline getirilmeli. Okunacak kitapları çocuğun sevdiği konulardan seçmeli. Tüm aile bireyleri ile kütüphaneler ziyaret edilmeli ve raflar arasından çocuk özgürce dolaşabilmeli, tüm kitaplara göz atmalı ve kendi istediği

kitabı seçmelidir. Odasında mutlaka bir kitaplığı olmalıdır. Rahatça alabileceği boyutta tasarlanmalıdır. Eğer bu konular etkili olmazsa ödül sistemi ile sevdirmeye yoluna gidilebilir.

Kütüphanenizin üye sayısı kaçtır?

Üye sayımız aktif 4960'tır.

Kütüphanenizin üye profili nedir?

Kütüphane üye profilimizin büyük bir çoğunluğunu ilkökul, ortaokul ve lise çağındaki kullanıcılarımız oluşturmaktadır. Yetişkin kullanıcı sayımız az. Bunun yanında son iki yıldır ise, çocuklarıyla beraber kütüphanemize gelen ebeveyn sayısında gözle görülür bir artış olduğunu söyleyebilirim.

Kitap okuyucularını bir araya getirecek faaliyetleriniz oluyor mu?

Elbette bu konularda, özellikle çocuklara yönelik etkinliklerimize ağırlık veriyoruz. Geleceğim yetişkin okurları için çocuklara yönelik tiyatro etkinlikleri, sinema gösterileri, satranç turnuvaları, kâğıt-karton-el işi kâğıdı vb. malzemelerle yapılan etkinlikleri sayabiliriz. Yetişkinler için de konferanslar ve sinema gösterileri düzenliyoruz.

Çiftçilik ve hayvancılıkla geçinen üç çocuk annesi Bedriye Ergin, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne "sıra dışı okur" unvanıyla ödüllendirildi. Sizin de böyle sıra dışı bir okurunuz var mı?

Son iki yıldır Kütüphane Haftası kutlamalarımızda sıra dışı okur-

larımızı seçip ödüllendiriyoruz. 2016 yılında bir anneye bu ödülümüzü takdim etmiştik. Kendisi kızlarıyla beraber gelir kütüphanemizden faydalanırlardı. 2017 yılında ise köyden gelip liseyi bitirmiş olan kızı için kütüphanemizden kitap ödünç alıp kızına götüren bir babaya ödül vermiştik. Bunun dışından Ferhat Bozkurt isimli engelli kullanıcımız da Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan sıra dışı okurlar belgesi için ilk on arasında girmiştir. Bizim için ayrı bir gurur kaynağıdır.

Kitap alımlarında belli bir türe öncelik veriyor musunuz?

Kitap alımlarında kullanıcılarımızın isteklerine öncelik veriyoruz. Bunun dışında güncel ve çok satanlar listelerini de dikkate alarak satın alma işlemi gerçekleştiriyoruz.

Güncel dergi ve kitap alımlarını nasıl yapıyorsunuz?

Her yıl güncel dergiler, Kütüpha-

neler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından abonelikler adımıza gerçekleştirilerek, yayıncılar tarafından kütüphanemize gönderilmektedir. Kitap konusunda ise Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü materyal sağlama birimi tarafından farklı disiplinlere ait kitaplar, romanlar vb. kitaplar gönderilmektedir. Ayrıca her sene ödenek gönderilerek güncel yayınların alımı yapılmaktadır.

Yeni projeleriniz nelerdir?

Öncelikle mesleğim adına Bitlis'te çeşitli kazanımlar yapılmasını sağlamak istiyorum. En önemlisi de Zenginleştirilmiş Kütüphaneler (Z-Kütüphane) kurulmasına ön ayak olmak. Bununla ilgili çeşitli yerlerle görüşmeler yapıyorum. Eğer kabul edilirse ilkökul, ortaokul ve liselerde Z-Kütüphaneler kurulacak. Bunun yanında Bitlis İl Halk Kütüphanesinde kent arşivi kurulması çalışmalarına başlayacağız. Ayrıca kütüphane kuşakları bir araya getiren yegâne olgudur diyerek 35 yıl önceki kullanıcılarımız ve çocuklarıyla etkinlik düzenleyeceğiz. ■

Hakan Yücel 1986 yılında Ankara-Çubuk'ta doğdu. Aslen Kütahyalıdır. İlkokulu İzmir, ortaokulu Van, liseyi Sinop'ta tamamladı. 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Halk Kütüphanelerine farkındalık yaratmak amacıyla #halkkütüphanemiçinpedallıyorum adını verdiği etkinlik gerçekleştirdi. Bu etkinlik kapsamında Van Gölü çevresini bisikletiyle dolaştı. 29 Ağustos 2012'de kütüphaneci olarak atandığı Bitlis İl Halk Kütüphanesi'ndeki görevine devam etmektedir.

BIRAKIN ACILARIMIZ ORTAK KALSIN

T

oprak kokusu.

Vatanımın kokusu.

Fırıncı Ahmet Ağabey'in ekmekleri gibi taze, anneannemin kadife elleri gibi yumuşacık, babamın yiğit

göğsü gibi vakarlı...

Artık eskisi gibi kokmuyor.

"Kaç git öteye! Yağ damlayacak, yanacaksın!"

Bu toprak uğruna bir gün sen de

yanacaksın!

Geri çekildim.

"Ne zaman olur börekler?"

"De hayde! Hamurun yarısını yedin, doymadı mı gözün?"

**Bizde şehit arkasından
üzülmek ayıptır. Biz de
acımızı haklı bir gururla
salar, evimizin önüne,
sokaklarımıza Türk bay-
rakları asarız her şehit
haberinde. Dışarıdan
gelen acımızdan önce gu-
rurumuzu görsün diye...
Yine öyle yaptık.**

Kulağımın sağır olduğu sessizliğin içinde tiz bir ıslık sesi göğü yardı. Bilincimin parçaları üstüme dökülürken nenemin hâlen börek açan, una bulanmış elleri girdi görüş açıma. Gözlerim yavaşça yüzüne çıktı. İfadesi değişti, yüzü naaşını saracak olan gökkubbe gibi yer yer döküldü. Kıyamet koptu.

Uyandım.

"Az daha uyusan öldü bilecektik seni."

İfadesiz bir suratla baktım Döndü Ablaya. Geniş alnına yer yer çizgiler dökülmüştü. Henüz yirmilerinde idi, çok da güzeldi. Yüzünde asılı kalan mutsuzluk onda emanet gibi duruyordu. Ne var ki her insanın bir sınavı vardı şu hayatta. Onun sınavı ise Halil Ağabey'di.

"Öldü bilinmek için az daha uyumak gerekiyorsa, biz çok zaman uyuduk zaten! Çok... Çok ya..."

"Halil..."

Sustuk. Burada susmak adetten sayılırdı. Susmazsan, ölürdün. Çok sonradan öğrendik bugüne kadar sustuğumuz için öldüğümüzü. Halil Ağabey haklıydı. Sonradan uyandık, geç kalınmış bir kahramanlığı göğüsledik, öldük.

Annemin yüzü geldi gözlerimin önüne. Yoğun kahverengi gözleri hasretle kavrulmuştu. O da beni özlüyor muydu sahi? Acı bir te-bessüm perçinlendi dudaklarıma. Döndü abla bir şeyler hazırlayacağını söyleyerek çıktı odadan. Aradan birkaç dakika geçmeden Halil Ağabey konuştu.

"Bakma öyle yetim gibi kızcağzım, bir şeyler söyle."

Bir yetim nasıl bakardı? Düne kadar bilmezdim. Düne kadar insanın canı nasıl kopartılır, yaşarken nasıl ölünür bilmezdim. Düne kadar ben boyunca kana bulanana toprakta annenin, babanın, kardeşinin parçalarını aramak nedir bilmezdim. İçim doldu, gözlerimden tek damla yaş akmadı.

Halil Ağabey yanıma çöktü. "Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde yetişen siyah gülleri bilir misin?" Öylece yüzüne baktım. "Bu gülleri koparıp başka toprağa ekmeye kalkışırsan kırmızı rengini alırlar." Tepkimi ölçmek istercesine birkaç saniye boyunca kuzguni siyah gözleri çehremde gezindi. "İşte biz de o siyah güller gibiyiz kızcağzım. Başka toprakta kanarız. Bilirim, ruhun avaz avaz bağırır şimdi, ondan susarsın. Varsın sus. Ama söndürme kendini. Çünkü insan anası, babası öldüğünde değil, toprağından söküldüğünde yetim kalır."

Bana böylesine kucak açan insanların iki göz evlerinde verebilecekleri fazladan bir odası, bir somun ekmeği dahi yoktu. Açtık, açtıktaydık lakin paylaşmayı bilirdik. Ben bu vatani çok sevdim. Bu vatani sevdiğe üstündekileri daha çok sevdim. Nefrete boğulmadan önce bu milletin iki akciğerinden biriydi sevgi.

Bundan sonraki yıllar bir saatin

Gencecik hayatları, yeşermemiş umutları yediler, doydular mu gözleri?

"Doymadı."

Doymadı ya.

yelkovanına astı benliğini, akrebe ulaşmak arzusuyla vurdu her defasında saat başına. Geçmek bilmez diye nitelendirdiğim zaman geçti, kendi akrebimi kovalarken, soluksuz, kaçtığım yerde buldum kendimi.

“Sıcak gelişme! Diyarbakır’dan acı haber geldi. Çıkan çatışmada yirmi iki yaşındaki astsubay Halil Özdemir şehit düştü...”

Şehit düştü. Şehit, düşer miydi?

Üşüdüm. Onun bedeninden çekilen kan, benim bedenimi de terk ediyordu yavaş yavaş. Çünkü biz, aynı kandan olmasak bile aynı candandık. Yüreğimde yerini hiç kaybetmediğim o kor, damarlarımı yaktı. O haber kanalında, o yazının geçip giden son kelimesinde şehidim yükseldi, ben düştüm.

Öyle bir düştüm ki bir daha kal-kamam sandım. Annemin, babamın, kardeşimin yokluğunda bana anne, baba, kardeş olan insanlardan uzaktaydım artık. Bir daha göremeyeceğim yüzlerin sayısı arttıkça ben de siliniyordum hayattan. Çünkü insan ya onu sevenlerin hatıralarında yaşardı öldükten sonra ya da al bayrağa kanımı, hilale canını katarak. Kanım da canım da bende kaldı, çok utandım.

Halil Ağabey’i defnettik birkaç gün sonra. Herkes ağladı, ben sustum. Sonra gözlerimizdeki yaşları silip, gururla uğurladık onu. Döndü abla dolu dolu “Vatan sağ olsun!” dedi. Gözlerinde Halil Ağabey’in keskin bakışları... Ölürken her şeyini alıp gitmemişti demek ki. Milletine gurur, çocuklarına emanet, karısına dirayet bırakmıştı. Hasan, Hakan ve ben babamızın naaşını sırtlandığımız gibi sırtlandık emanetini.

Ölümün ve sevilen bir ölünün acımasız doğası gereği, insanın boğazına düğümlenip kalan o şey hiç geçmiyor. Yutkundukça hissediyorsun varlığını, nefes aldıkça kemiklerin batıyor. Acıtıyor, çok acıtıyor. Bizde şehit arkasından üzölmek ayıptır. Biz de acımızı haklı bir gururla sarar, evimizin önüne, sokaklarımıza Türk bayrakları asarız her şehit haberinde. Dışarıdan gelen acımızdan önce

Haftalar sonra, kendimi onun mezarının başında öylece dururken buldum. En uzun sessizliğimizi göğüsledik pas tutmaz bir kararlılıkla. Sonra eğildim, toprağına dokundum. Bu topraklar onu iyice bağrına basarken gökkubbe üstüme kapandı ve ağladı, kuru bir cenaze töreni gibi sonbaharda. O ağladı, ben sustum.

gururumuzu görsün diye... Yine öyle yaptık. Harabelerle bezenmiş bu köyde, bayrağın göğü böylesine kucaklayışına nefesimiz kesildi. Uzun zaman sonra her kimliğin ötesinde, yine bu şanlı bayrak altında bir bütündük.

“Toplumları birleştiren şey nedir bilir misin?” diye sormuştu bir defasında Halil Ağabey. Bizi birleştirecek olan tek şeyin ölüm olacağı

kanısındaydım o zamanlar. O kadar kopuk ve birbirimize karşı o kadar kin doluyduk ki. Birlikte acıların en ağırını paylaşan o insanlar, mutluluklarını paylaşmamışlardı. Ona baktım. Gözlerimde hiçbir soru yoktu. Fakat o yine beni gördü.

“Ortak acı.” Gözlerindeki ölü top-rağı savruldu.

“Paylaşmaya yettiremedik mutluluklarımızı. Öyleyse bırakın!” Derin bir nefes çekti içine. İnsanın içindeki zelzeleleri başkasıyla paylaşması zordu. Fakat Halil Ağabey sahip olduğu her şey gibi onu da benimle bir nefeste paylaştı.

“Bırakın acılarımız ortak kalsın.”

Haftalar sonra, kendimi onun mezarının başında öylece dururken buldum. En uzun sessizliğimizi göğüsledik pas tutmaz bir kararlılıkla. Sonra eğildim, toprağına dokundum. Bu topraklar onu iyice bağrına basarken gökkubbe üstüme kapandı ve ağladı, kuru bir cenaze töreni gibi sonbaharda. O ağladı, ben sustum. Sonra usulca toprağına oturdum. Soğuk mezar taşına bastırdım dudaklarımı, ardından alnımı koydum. O sustu, ben ağladım. Susturabilmek için içimdeki yangını.

Toprak kokusu.

Vatanımın kokusu.

Fırıncı Ahmet Ağabey’in ekmekleri gibi taze, anneannemin kadife eleri gibi yumuşacık, babamın yiğit göğsü gibi vakarlı, şehit Halil Ağabey’imin ak alnı gibi tertemiz.

Artık eskisi gibi kokmuyor. ■

ÖMRE BEDEL BİR GECE...

Karanlığın aydınlığa en yakın olduğu bir demdi. Bardaktan boşanırcasına yağmakta olan yağmur taneleri dahi vazgeçirememiştii onu bu karardan. Zira o yağmuru kendine yoldaş edinmiş, en yanık türkülerin yüreğe en dokunaklı sözcükleri gibi kalem kalem yazmıştı onu geceye. Zifiri karanlığa inat aydınlık türkülerini söyledi hep. Geceye aldırış etmeden yol aldı. Kararlıydı, azimliydii, inançlıydı. Âdem'i yasak meyveye götüren sözcüğü düşündü, evet dedi. Bu evet, cennet ehliyken sürgün kıldı onu dünya hayatına...

Sürgün dünyanın yükü dahi bu denli ağır gelmemiştii gencecik omuzlarına onun. Nice yüreklere korku salan gece, gökyüzünde beliren yıldızlarla sığınak olmuştu ona. Şimdi karanlığa haykırıyor, onunla dertleşiyordu. Attığı her adımda bir yanı acıyordu. Bastığı her taş, her diken, her çakıl yüreğinde yeşerttiği bir kardelendi aslında. Kışa inat, soğuya inat göğüs germeye çalışıyordu zorluklara, umut olmaya çalışıyordu mazlumuna... Kulaklarında yankılanan Nuh'un sesini duydu. Gecenin bu deminde seyre çıkacak gemiye binmeye var mısın? 'Evet' diyerek yol aldı nice aydınlık yarınlara...

Tevekkül merhemini sürdürdü kana-yan yaralarına. Sabır zırhına büründü. Şükür diyarlarından geçerken kor ateşlere düştü. Yanmak acı vermiyordu ona. Aksine karınca olup, mazlumuna su taşıyamamak kahrediyordu onu. Kör kuyulara atılmak değil, kardeş ehlinden

hançerlenmek yaralıyordu onu. Nice fitneye inat, aşkın ateşinde yanmaya meyletti o. Sabır dedi, tevekkül dedi, şükür dedi, imtihan dedi. İblis'in talim ettiği yola değil, Hüda'nın yoluna İsmailce bir 'evet' diyordu. Yansa da, yakılsa da...

Karanlıktı, zifiri karanlık. Aydınlığa en yakın andı. Yolunu aydınlatan yıldızlar da kaybolmaya başlamıştı. Gönlüne yoldaş yağmurlarda. Bir yol ayrımına girdi. Hangi yöne gitmeliydi. Hangi tarafa yönelmeliydi. Kader miydi bu? 'Kaderin üstünde bir kader vardır' dedi. Kızıldeniz'in sularına kapılan kardeşlerine yandı. Vakit, zifiri karanlıktı, aydınlığa en yakın andı. Yalnızlığını anladı. Yunus'ça yakardı. Sesi kısıldı, sustu. Dem o demdi, nice sesler duyuldu. Gecenin ıssızlığını unutturan seslerdi. Zifiri karanlığı aydınlığa ulaştıran seslerdi. 'Evet...', meydanları inleten, dosta güven veren, düşmanı tarumar eden seslerdi.

Adı Can'dı. Aşk Canan. Bir uçurumun kenarıydı. Gece aydınlanmış, yol çoktan tükenmişti. Nedir omuzlarını bu denli yoran senin... Uyku değil, hüznün kapladığı gözler nedendir senin... Yüreğini hicrana sürükleyen hangi aşktır senin... Zihnini ufuklarla saran hangi sevdadır senin... Menzile varmadan bu gidiş nedendir senin... 'Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır'... Derken nice eller tuttu o eli... Derken, kendisi için hüznülenen, dertlenen nice mazlumlar sardı o bedeni.. Aşkıma sadık mısın diye sordular hep birden? Ve cevap verdiler: Hep bir ağızdan, tek vücut ve tek yüreктen sevdamıza 'Evet' dediler... ■

MEKKE-İ MÜKERREME'DE YAĞAN RAHMET

“Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzânuma
Var ümîdüm ebr-i ihsânun sepe ol nâra su”

Fuzuli, Su Kasidesi

K

irkikindi yağmur-
larının kelimeleri-
ni kalbiyle işitenler
anlayacaktır Fuzu-

li'nin Su Kasidesi'ni. Aşkın şairi un-
vanyla, Leyla vü Mecnun'u çöllerde
hakikat aşkına susuz bırakan şair-
den, suyun hakikatine zülal olup
çağıldamış bu harikulâde kasideyi
okuyup fevk etmek de yine sinesi
hakikat aşkıyla hararetle kavrulan-
lara mahsus bir yakîniyet olacaktır.

Bu yüzden suyun olduğu yerde, bize
onun mahiyetinden bir nebzecek de
olsa nasiplenebilmek düşer.

Geçtiğimiz nisan ayının son günün-
de, bu kare fotoğraf makineme kay-
doldu. Mekke-i Mükerrerme'de, bir
fecir vakti ki ömrümün tüm susuz-
luğuna eştir. O sabah, öyle müthiş
bir yağmur yağmaya başlamıştı ki,
kaldığımız otel odasının pencere-
sinden gökyüzünün tüm serenca-

mı kalbimize iniyordu. Hafızama
çelikten bir işaret olarak kazınan
bu muhteşem hissiyatı, deklanşör
sesiyle elektronik aygıtlara hapsed-
tikten sonra, daha fazla vakit kay-
betmemek üzere koşarak çıktım
odadan.

Allah'ımızın ayetlerinden bir ayetti
şimşek ve yağmur. İkişiyile de olduk-
ça samimi birer dosttuk. Yağmura
ellerimi teslim edeli çocukluğum

kadar epey bir zaman geçmişti. Yağmurun bizzat ellerinden tutalı, yine geçen sene bu mübarek belde... Tavaf ederken kalbime ve ruhuma kadar ıslanmışım.

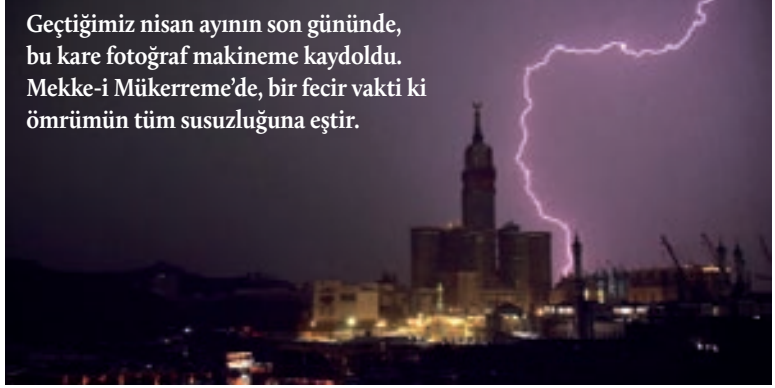
Nihayet ki, kırkikinci yağmurlarının dilini deşifre eden bir bahar ayının kutlu gününde; Kâbe-i Muazzama'ya koşuyordum, tavafa koşuyordum! Allah'ım! Ebu Kubey's dağının eteklerinde su aramak için koşan Hz. Hacer validemizin ayağının tozu misali, içimde harlayan susuzluğa bir rahmet ümidiyle koşuyordum.

Yağmurla herkes konuşurdu evet ve fakat yağmurun kelimelerini anlamak herkesçe bir dil değildi. Yağmur, rahmet olup göğün sadrından iniyor, ol Yüce Hâlık'ımızın bizi affettiğini müjdeliyordu. Hz. Allah (c.c.)'in Kelamullah'ta müjdelediği gökyüzü ayetlerinden bir anın içinde; orada bulunan müminler olarak nasiplenmeye çabılıyor, bu eşsiz lütfâ bizatihi tanıklık ediyorduk.

"(Mağfîret dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsın" Nûh suresi 11. ayet mealindeki bu muazzam hakikate, vasıl olabilir miyim acaba, ümidiyle koşuyordum.

Nasıl koşmazdım ki, nefesim kesilinceye kadar uçtum adeta! Safa tepesindeki kapılardan Harem-i Şerif'e bir yol... İçeriye girmeye çalışıyorum bir an evvel tavafa dâhil olabilmek için. Fakat görüyorum ki mermer merdivenlere yeşil bariyerler konmuş. O ân Kâbe'mizin siyah örtüsüne dokunamazsam yaşayacağım hicranı dökecek kelime bulamazdım. Harem-i Şerif'teki görevlilerin prensiplerini hac ve umre vazifesi yapanlar bilecektir; bir kere "La haci!" dediler mi mümkünü yok geri çeviremezsiniz uyguladıkları kararı. Ben ikinci katta mahsur kal-

Geçtiğimiz nisan ayının son gününde, bu kare fotoğraf makineme kaydoldu. Mekke-i Mükerrreme'de, bir fecir vakti ki ömrümün tüm susuzluğuna eştir.

mış bir hüthüt kuşu gibi Osmanlı revaklarının ortasından uçabilmenin tahayyülünde... Görevlilere bariyerleri açmaları için rica ediyorum. Mahreçlerin de bir karşılığı vardır kalpte; "Ya ahiii" diyorum o iki görevliye, mahreçler tekmili bir dökülüyorlar ısrarla! "Lütfen, ya ahi!" diyorum tekerrürle ve nasıl oluyor bilmiyorum, kimseyi oradan geçirmeyen bu iki görevli açıyor bariyerleri.

Birinci kattaki metaf alanına inen merdivenlerden öyle bir iniyorum ki, şahit oluyordu melekler, şahit oluyordu gökyüzü, şahit oluyordu yağın yağmurun kalbime inen her zerresi. Orada kendimi yağmurun yağmur oluşundaki sebepte buluyordum. Allah'ımız hiçbir gözyaşı tanesini karşılıksız bırakmıyordu. Teslim ediyordu en güzel yerde sayısızca katreleri, kendi misafirlerine ikram ediyordu affını, keremini... Kabul ediyorduk, başımızın gözümüzün üzerine.

Rahman'ın kullarının gözyaşlarıyla ıslanışını seyrediyordum tavafta... O hiçlik denizine karşıyordum tüm zerrelerimle. Kâbe'mizin kara örtüsüne dokunup affı ve keremi bol olana iltica edenlerin dualarını işitiyor, canıgönülden âmin diyordum; dilleri farklı ama dinimiz bir tüm kardeşlerimle. Tevhidin içinde eriyor, bir değirmende öğütülen

buğday tanesi oluyorduk metaf alanında. Pakistanlı bir mümin grubunun hıçkırıklarla yaptığı toplu duaya yanlarında el açıp "amin" diyerek dâhil oluyordum. Mültezem'in hizasında namaz kılan Afganistanlı yaşlı bir çiftin ezilmemeleri için set oluyor, ellerine sarıldığım yaşlı teyzenin namazını eda ederken sevinçten gazel gibi titrediğini görüyordum. Endonezyalı bir genç hanım kardeşimle göz göze geliyor, birbirimize tebessüm edip omuz omuza sarılıyorduk.

Sefine-i Muhammediyye'ye dâhil olabilmek için, göğün sinesinde açılmış rahmet kapısına dualarla münacaat ediyor, katrelerce aminlerimizle mukabelede bulunuyorduk.

Allah'ım biz şahittik ki Sen, misafirlerine ikram ve izzetinde keremi bol ve pek cömertsin.

Su, bidayettir. Su, yazgıdır. Âdemoğlu'nun mayasına fevç olunmuş, mütemmim cüzüdüdür yaratılışın. Kur'an-ı Kerim bize bir damla sudan yaratıldığımızı öğütürken, kendi kibrimizde boğulmamamız gerektiğini idrak etme noktasında bir rahmet olur vahyin ışığında. Bu yüzden biz yağmuru, Allah'ımızın en özel ayet-i kerimesi kabiliyle okuruz, en mübarek belde ruhumuza kadar ıslanarak. ■

1 KİŞİ = ?

Küçük bir çocukken ayın beni takip ettiğini sanırdım. Bu zaman ilkokul ikinci sınıfta bile devam etmişti. Bazen ışıklı beyaz bir top gibiydi ay. Bazen un kurabiyesine benzetiyordum şeklini. Gülümseyen bir yüz oluyordu bazen de. Beni takip etmekte işi gücü.

Akşam balkonda otururken gökyüzüne bakıp işte derdim. Yine ora-

da. Ben dışarı çıkınca o da çıkıyor.

Babamın kocaman elinden tutup misafirlğe giderken sık sık başımı kaldırıp gökyüzüne bakardım; benimle misafirlğe geliyor mu diye? Evet, geliyordu.

Sık sık bahçeye inip incir ağacından bahçe kapısına doğru yürürdüm. Ay da benimle yürürdü. Kapı ve ağaç arasında mekik dokurken ayı şaşırtmak için aniden dururdum.

Ay hiç şaşırmazdı o da benimle aynı anda dururdu. Ay benim hem oyuncuğım hem arkadaşım. En çok sevdiğim insan bendim.

Kendimle gurur duyuyordum. Gökyüzündeki en belirgin ve en büyük şey aydı ve beni takip ediyordu. Çok özeldim ben. Çok değerliydim. Eminim herkes benim yerimde olmak isterdi.

Sadece bir tane ay var ve bu kadar

çok insanın arasından beni seçti derdim. Yeryüzündeki en mühim insan bendim.

Onlu yaşlarımda öğrendim ki ay dünyanın uydusuymuş ve ne acı ki beni takip etmiyormuş. Dahası gökyüzünde çok büyük daha yıldızlar ve gezegenler varmış. Benim gözlerim onları göremiyormuş bile. Ne kadar küçük olduğumu anlamıştım. Ellerime baktım, sınıfa baktım... Ufacık bir şeyim ben. Çok üzülmüştüm; sıradan, önemsiz hissetmişim kendimi. Bir kişiydim, bir insancık. Ne ehemmiyetim olabilirdi ki? Kaybolmuş

gibiydim kocaman evrende. Ha varlığım, ha yokluğum.

Yirmili yaşlarımda bir insanın dünya için çok önemli olabileceğinden haberdardım.

Hız. Muhammed, Hz. İbrahim, Hz. Musa... Peygamberler: bu dünyadan göçüp gitmiş olanlar için yol göstericiydiler, yaşayanlara yol gösteriyorlar ve gelecek nesillere de... İki cihan saadetine ulaşmak her zaman onların ayak izlerini takip etmekle mümkün.

İbn Sina, Farabi, Yunus Emre, Piri Reis, El Kindi, Fatih Sultan Mehmet, İbn Haldun, Mimar Sinan, Selahaddin Eyyubi, Fuzuli, Mehmet Akif, Necip Fazıl, Aliya, Sait Faik, Cemil Meriç, Cahit Zarifoğlu... Ay bu insanları takip etmiyor evet, fakat onlar hayat yolunda insanlığa ışık tutuyorlar.

Şu anda emin olduğum bir şey var. Her insan tek başına çok önemli. Herkes için olmasa da en azından kendisini dünyaya gönderen ve dünyaya getiren için biricik.

Benim için annem, babam, sabahları selamlaştığım komşum, hastalandığımda çorba yapan arkadaşım çok mühim insanlar.

Cami, okul, kütüphane, hastane, yol yapan- yaptıran insanlar kıymetli.

Tarlaya tohum atan, meyve sebze satan, balık tutan insanlar değerli.

Bir kediyi besleyen, yeşili koruyan merhametli yürekler önemli.

Eşimiz bir kişidir ama bütün hayatımızı etkiler.

İki çocuk yetiştiren bir anne mühim üç kişi etmez mi?

50 öğrencisi olan bir öğretmen 51 kişi değil midir?

Tankın önüne yatan bir kişinin cesareti kaç milyon insanın cesaretine denktir?

15 Temmuz 2016 tarih kitaplarında anlatılırken, "bir kişi çok önemlidir" diye not düşülmeyecek mi? Ya her kişi "bir ben mi kaldım" deseydi?

Vatanına saldırılınca sokakta başka biri daha var mıdır diye düşünmeden evinden çıkan her bir kişi kaç yüz kişi için istiklalsiz istikbal olmayacağına kanıtıdır?

Vatanda birlik olsun diye şehit olan birinden sonra 79 milyon tek vücut olmak için nasıl çırpınır? Bir şehit, ülkedeki tüm iyi insanları nasıl kenetler?

İstiklal marşını söylerken vurulan bir insan kaç milyon insana istiklal marşını söyler?

Evlatsız olur vatansız olmaz diyen anne, yavrusu için kaç kişilik bir acı basmıştır bağrına taş niyetine?

Vatan için bir bacağı kaybetmiş ne önemi var diyen biri kaç hainin ferini söndürür?

Bir kişi çok önemlidir.

Evinin, şehrinin, ülkesinin, dünyanın çehresini değiştirebilir.

Bir kişi gülümseyerek ölüme kafa tutarken özgürlüğün candan kıymetli olduğunu ispat edebilir.

Bir kişi şahadete yürürken tüm dünyaya, konu vatansa gerisi teferuatır diye haykırabilir

Ay takip etmese de.

Dünya kulak tıkasa da... ■

TARİH SANDIĞINDA BEKLEYEN SULTAN

Devleti 33 yıl boyunca dirayetle idare eden Sultan II. Abdülhamit hakkında yayımlanan birçok çalışma olmasına rağmen ondan yaklaşık bir asır evvel tahta çıkan Sultan I. Abdülhamit ise adeta bir köşede hatırlanmayı beklemektedir. Oysa birincisi de ikincisi gibi hem devletin işleyişinde kadim bir geleneğin temsilcisi hem de devlet kurumlarının ıslahında yeniliğe açık bir portredir.

smanlı tarihi anlatılırken 'Sultan Abdülhamit' bahsi geçtiğinde hemen hemen herkesin

aklına II. Abdülhamit gelmektedir. Devleti 33 yıl boyunca dirayetle idare eden Sultan II. Abdülhamit hakkında yayımlanan birçok çalışma olmasına rağmen ondan yaklaşık bir asır evvel tahta çıkan Sultan I. Abdülhamit ise adeta bir köşede hatırlanmayı beklemektedir. Oysa birincisi de ikincisi gibi hem devletin işleyişinde kadim bir geleneğin temsilcisi hem de devlet kurumlarının ıslahında yeniliğe açık bir portredir.

I. Abdülhamit 1725 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası, Lale Devri'nde İstanbul'a birçok değerli eser kazandıran III. Ahmet, annesi ise Rabia Şermi Sultan'dır. III. Ahmet, 1730 yılında meydana gelen isyanın ardından, tahtı Sultan I. Mahmut'a bırakmak zorunda kalmış; oğlu Abdülhamit de yaklaşık kırk dört yıl sürecek kafes hayatına mecburen adım atmıştır.

Osmanlı devlet geleneğinde tahta çıkacak şehzadelerin vilayetlerde görevlendirilmelerini ifade eden 'sancağa çıkma uygulaması' XVII. yüzyılda kaldırıldığı için, I. Abdülhamit devletin başına geçeceği güne kadar Topkapı Sarayı'nda sırasını beklemiştir. Bu süreç içerisinde, şehzadelere verilen hususi eğitimi almasına rağmen Topkapı Sarayı'nın dışına çıkıp halkla temas edemediğinden dolayı 'kitlenin nabzını tutma' konusunda deneyim sahibi olamamıştır.

Sultanın yetişmesinde ve kişiliğinin oluşmasında hocaları ile kitapların önemli bir yeri vardır. Babasının Topkapı Sarayı'na bir

I. Abdülhamit Sebilii ile yanında Hamidiye İmaretini

Sultan 1774 yılında tahta çıktığında kucağında adeta saatli bir bomba gibi Rus savaşını bulmuş yine bir Rus savaşında 1789 yılında yaşanan bozgun ile birlikte Müslüman halkın katledildiğine dair haberler kendisine bildirilince, üzüntüsünden felç geçirmiş; kısa bir süre sonra da beyin kanaması geçirerek vefat etmiştir.

kütüphane yaptırarak vaktinin bir kısmını burada geçirmesi, oğluna da kitap ve kütüphane sevgisi olarak sirayet etmiştir. Sultan I. Abdülhamit'in İslam dini, tarih ve edebiyat hakkında oldukça bilgili oluşu onun hususî kütüphanesinde yer alan kitapların incelenmesiyle anlaşılabilir. Padişahın kendi adına yaptırdığı kütüphaneye 1550 civarında kitap bağışlamasının yanı sıra İstanbul'daki kimi kü-

tüphanelerin eksiklerini gidermesi onun kitap sevgisini göstermeye yeterlidir.

Sultan 1774 yılında tahta çıktığında kucağında adeta saatli bir bomba gibi Rus savaşını bulmuş yine bir Rus savaşında 1789 yılında yaşanan bozgun ile birlikte Müslüman halkın katledildiğine dair haberler kendisine bildirilince, üzüntüsünden felç geçirmiş; kısa bir süre sonra da beyin kanaması geçirerek vefat etmiştir. Halkına karşı oldukça merhametli olan padişahın saltanat yıllarının en önemli gündem maddesi, kuzeyde beliren Rus tehlikesi olmuştur. Bu yüzden onun döneminde üzerinde en çok durulan mesele de, beliren Rus tehlikesine karşı alınacak önlemleri tespit etmek ve ordunun modernize edilmesi çalışmaları olmuştur.

I. Abdülhamit 1774 yılında Osmanlı tahtına oturduktan kısa bir süre sonra Osmanlı Rus savaşını bitiren Küçük Kaynarca Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmanın

Sultan 1. Abdülhamit Türbesi ile sağ tarafta 4. Vakıf Hanı (1939 yılı)

hemen ardından 6 yıl boyunca savaşın yükünü omuzlarında taşıyan İstanbul halkı için hediye kabilinden Hamidiye Külliyesi'ni 1775-1780 yılları arasında inşa ettirmiştir. Padişah bu külliye'nin yanı sıra; annesi Rabia Şermi adına Beylerbeyi'nde, eşi Hümaşah ile oğlu Mehmet'in anısına da Emirgan'da birer cami inşa ettirmiştir.

Sultan'ın İstanbul'da aç insan kalmasını düşüncesiyle yaptırıp kendileriyle fakirlere, düşkünlere yemek dağıttığı imaret, fonksiyonunu yerine getiremediği düşüncesi ile 1911 yılında yıktırılmış, yerine gelir getirmesi ve bu kazancın hayır işlerinde kullanılması amacıyla 4. Vakıf Hanı inşa edilmiştir. İma-

Sultan I. Abdülhamit'in türbesinin cümle kapısının dış kısmı üzerinde Ankebüt suresinin 57. ayeti yazılıdır. Meali "Her nefis ölümü tadıcıdır. Sonra bize döndürüleceksiniz." olan bu ayete mukabil cümle kapısının iç kısmı üzerinde ise Müminun suresinin mealen, "Bugün mülk (hükümranlık) kimindir? Tek olan, her şeyi kudret ve hakimiyeti altında tutan Allah'ındır." ayeti yazılıdır.

reti daha estetik bir görüntüye kavuşturan sebül ile çeşmeler ise yerlerinden sökülerek Gülhane Parkı'nın karşısında yer alan Zeynep Sultan Camii'nin yola bakan kısmına yeniden kurulmuştur.

Sultanın türbesi

Sultan I. Abdülhamit son derece dindar, halkın kendisinin veli olduğuna inandığı bir padişah'tır. Kılıç kuşanma töreninde adet olduğu üzere Hz. Ömer'in kılıcını değil,

Peygamber Efendimiz'in kılıcını kuşanmış olduğu; vaktini sık sık Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saadet Dairesi'nde geçirdiği kaynaklarda yazılıdır. Padişahın tebdil-i kıyafet ile İstanbul'da gezeceği zaman seyit, şerif ya da derviş kıyafeti giyerek çarşığı pazarı gezmesi ve teftiş etmesi de sultanın İslami simgele-re verdiği önemi göstermeye yetmektedir.

Sultan, henüz hayattayken inşa

Sultan I. Abdülhamit Türbesi

ettirdiği türbesinde de İslami simgeleri çok canlı ve etkili bir şekilde kullanmıştır. Gerek türbenin girişi ile avlusunda yer alan ayetlerin seçimi gerekse de türbeyi bir baştan bir başa kuşatan ayetler ile birlikte Peygamber Efendimiz'in ayak izini ifade eden "Kadem-i Şerif" in türbeyi süslemesi, padişahın vermek istediği mesajın canlılığını gözler önüne sermektedir.

Sultan I. Abdülhamit'in türbesinin cümle kapısının dış kısmı üzerinde Ankebut suresinin 57. ayeti yazılıdır. Meali "Her nefis ölümü tadıcıdır. Sonra bize döndürüleceksiniz." olan bu ayete mukabil cümle kapısının iç kısmı üzerinde ise Müminun suresinin mealen, "Bugün mülk (hükümranlık) kimindir? Tek olan, her şeyi kudret ve hakimiyeti altında tutan Allah'ındır." ayeti yazılıdır.

Türbe İstanbul'da, Eminönü'ndedir. Türbenin ticaret hayatının yoğun bir şekilde yaşandığı ve her zaman kalabalık olan böylesi önemli bir yerde bulunması elbette bu ayetleri okuyanlara mesaj vermektedir. Padişahların da halkın da, zenginlerin de fakirlerin de aynı ortak paydada buluştuğunu, önemli

Sultanın türbesini süsleyen en değerli hediye ise Peygamber Efendimiz'in 'Kadem-i Şerif'i'dir. Hz. Peygamber'in ayak izinin üzerinde yer aldığı taşlara ismi verilen 'Kadem-i Şerif' İslam tarihinin çeşitli devirlerinde Hindistan'dan Mısır'a, Kudüs'ten İstanbul'a kadar geniş bir coğrafyada görülebilmektedir.

olanın yaptıklarının sorumluluğunu taşıyabilecek yapıda insan olmak gerektiğini ihtar etmektedir.

Türbenin giriş kapısının üzerinde ise Fecr suresinin 27 ila 30. ayetleri yer almaktadır. Meali "Ey gönül huzuruna ermiş ruh! Sen Rabb'inden razı, O senden razı olarak dön Rabb'ine. Sen de katıl has kullarımın içine, gir cennetime!" olan söz konusu ayetler, yeşil mermer üzerine altın varak kullanılarak yazılmıştır.

Sultanın türbesini süsleyen en de-

ğerli hediye ise Peygamber Efendimiz'in 'Kadem-i Şerif'i'dir. Hz. Peygamber'in ayak izinin üzerinde yer aldığı taşlara ismi verilen 'Kadem-i Şerif' İslam tarihinin çeşitli devirlerinde Hindistan'dan Mısır'a, Kudüs'ten İstanbul'a kadar geniş bir coğrafyada görülebilmektedir.

Sultan I. Abdülhamit, XVII. yüzyılın başlarında hüküm süren atası I. Ahmet gibi, Peygamber Efendimiz'in 'Kadem-i Şerif'ine büyük saygı göstermiş ve önem vermiştir. I. Ahmet Memluk Sultanı Kayıtbay'ın baş ucuna konulmasını vasiyet ettiği 'Kadem-i Şerif'i İstanbul'a getirtmiş fakat gördüğü bir rüya üzerine, izin bir kopyasını çıkarttıktan sonra aslını geri göndermek zorunda kalmıştı.

Muhammed Ziyat Efendi'ye atalarından kalan 'Kadem-i Şerif' I. Abdülhamit'in arzusu neticesinde Ziyat Efendi tarafından İstanbul'a getirilmiştir. Başkente gelen Muhammed Ziyat Efendi'ye Samatya yakınlarında Sadrazam Halil Hamid Paşa tarafından Kadem-i Şerif adıyla bir tekke yaptırılmıştır. Sultan I. Abdülhamit'in vefatının ardından padişahın türbesine yerleştirilen 'Kadem-i Şerif' in içinde bulunduğu mermer nişin üzerinde yazan beyitler padişahın tıpkı ataları gibi nasıl Peygamber Efendimiz'in sevgisi ile dolu olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

"Oldu resm-i kadem-i hazret-i fahr-i alem
Tâc-ı vehhac-ı ser-i cümle-i ehl-i iman
O kademdir ki edip tayy-ı semavat-ı a'lâ
Menzil-i sidreye bastı şeb-i esrada ayan
Sür yüzün acz ü niyaz ile istişfa
Olayım dersen eğer mazhar-ı afv u şüfran" ■

ARAMIZDAKİ HUKUK ARABULUCULUK

Harun Dündar KARAHAN | Ankara/Çankaya Vaizi

Ümmetini kendi canından çok seven Efendimizin, sahabelerin aralarındaki problemlere bigâne kalması elbette ki beklenemezdi. O (s.a.s.) çoğu kez problemlerin taraflar arasında karşılıklı rıza ile çözülmesi taraftarıydı. Bu sebeple bazen kendisi aracı olur, bazen de görevlendirdiği diğer sahabeler ile meseleleri tatlıya bağlamaya çalışırdı.

Toplum içinde sosyal bir varlık olarak yaşayan insan gerek yaşamını idâme ettirmesinde gerekse insanlarla olan ilişkilerinde mutlaka diğer insanlara ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaçlar zamanla birtakım ihtilafları ve uyuşmazlıkları da beraberinde getirecektir. İmtihan dünyasının ayrılmaz bir parçası olan ihtilaflı konuların çözümü ve bu meselelerin çözümü konusunda takınılacak tavırlar da Müslümanlar için ayrıca bir imtihan sebebi olmuştur.

Dünya nimetlerinin çekiciliği, insanın zaaf ve tutkuları, çıkar çatışmaları vs. insanları zaman içerisinde birbirine düşürmüştür. Tarih boyunca insanlar, aralarındaki problemlerin hallinde mahkeme haricinde de çözüm yolları aramışlardır. Böylelikle problemleri zorlamadan daha çok rızaya dayalı ikinci bir yol ile aşmak istemişlerdir.

Cenab-ı Hak, Nisa suresi 128. ayette “Uzlaşmak daha hayırlıdır. Nefisler ise kıskançlığa ve bencil tutkulara hazır (elverişli) kılınmıştır. Eğer iyilik eder ve Allah’a karşı gelmekten sakınırsanız, şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.” buyurarak, insanlar arasındaki kıskançlık ve bencilikten kay-

naklanan birtakım problemlerin büyütülmeden ve mahkeme safhasına vurdurulmadan sulh yöntemi ile çözülmesini tavsiye etmiştir.

Rasulullah (s.a.s.)’tan sonra Raşit Halifeleri de aynı yolu takip ederek Müslümanları, mahkemeye müracaat etmeden önce arabuluculuğa teşvik etmişlerdir. Nitekim Hz. Ömer’in Kûfe kadısı Ebu Musa el-Eş’ari’ye gönderdiği kaza (yargı) talimatnamesinde, “Hasımları arabuluculuk yapmaya yönlendirin. Çünkü davaların mahkeme kararıyla hükme bağlanması onlar arasında düşmanlık meydana getirir.” (Yusuf Şen, “İslâm Hukukunda Arabuluculuk.” Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 11.22 (2012): s. 105-135.) tavsiyesi de her meselenin mahkeme yolu ile çözümünün gerçekten problemleri ve altında yatan kırgınlıkları çözemeyeceği gerçeğini vurgulamaktadır. Arabuluculuk yönteminin doğasında yer alan taraflar arasındaki müzakerelerin gizliliği ve karşılıklı rıza, ilerde meydana gelebilecek muhtemel problemleri daha başından bertaraf etmektedir.

Arabuluculuk yöntemi sayesinde insanlar sadece karşılıklı problemlerini çözmekle kalmamış aynı zamanda aralarındaki hukuki problemleri de içlerinde bir kırgınlık

meydana gelmeden ve karşılıklı rıza ile çözebilmişlerdir. Zamanla arabuluculuk usulü, kurumsallaşarak hisbe teşkilatına dönüşüp İslam kurumlar tarihindeki yerini almıştır. (Geniş bilgi için bk. Abdurrahman b. Nasr Şeyzerî, İslâm Devletinde Hisbe Teşkilâtı, haz: Abdullah Tunca, Ma’rifet Yay., İstanbul 1993, ss.15-38.)

Arabuluculuk (ıslah-ı zati’l-beyn), taraflar arasındaki uyuşmazlıkların kendi istekleriyle, üçüncü bir kişi yardımıyla tavsiye ve telkinlerle (Süha Tanrıver, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, ss. 165-166; Şafak, Hukuk Terimleri Sözlüğü, Rehber Yayn. Ankara 1992, s. 34.) çözüme kavuşturulmasıdır. Kur’an’da “muslih” terimi ile de ifade edilen arabuluculuk müessesesi, aynı zamanda mahkeme sürecinin başlangıcında olan ve tarafların memnuniyeti esasına dayanan bir uyuşmazlık çözüm yoludur. (Hayreddin Karaman, Bağlayıcılık Bakımından Resûlullah’ın Davranışları, (Hz. Peygamber ve Aile Hayatı İçinde), İlimi Neşriyat, İstanbul 1989, s. 142.)

Arabuluculuk müessesesi kaynağı Kur’an ve sünnete dayanan bir yapıdır. İhtilafları çözüme kavuşturup toplumda birliği sağlamak ve ayrılığa düşmemek Kur’an’ın âmir hükümleri arasında yer almakta-

dır. Müminlerin kardeş olduğunu (Hucurat, 49/10.) beyan eden yüce Kitabımız, kardeşler arasındaki muhtemel kavga ve çatışmaların diğer kardeşler tarafından adâlet esasıyla çözüme kavuşturulmasını emretmektedir. Konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranın. Çünkü Allah, adaletli davrananları sever.” (Hucurat, 49/9.)

“O hâlde, tam müminler iseniz Allah'tan korkun, ihtilafa düşmeyip aranızı düzeltin; Allah'a ve peygamberine itaat edin.” (Enfal, 8/1.) şeklindeki âmir hükümler arabuluculuğun Kur'an'daki hukuki dayanaklarıdır.

Ümmetini kendi canından çok seven Efendimizin, sahabelerin aralarındaki problemlere bigâne kalması elbette ki beklenemezdi. O (s.a.s.) çoğu kez problemlerin taraflar arasında karşılıklı rıza ile çözülmesi taraftarıydı. Bu sebeple bazen kendisi aracı olur, bazen de görevlendirdiği diğer sahabeler ile meseleleri tatlıya bağlamaya çalışırdı. Rasulüallah (s.a.s.) Kimi zaman ölmüş bir sahabenin borcu

için aracı olur, kimi zaman ticari bir konudaki anlaşmazlık için aracı olur, kimi zamanda dargın olan eşlerin arasını düzeltmek için aracılık yapardı. Zira konu ne olursa olsun dargınlık ve kırgınlık onun sünnetinde uzun sürmemeliydi. Siyer kitaplarındaki birçok uygulama, Efendimiz (s.a.s.)'in bu konuda da ümmeti için örneklik teşkil etmiştir. Bir keresinde Kuba halkının birbirlerine taşlarla hücum ettiklerini duyunca, “Onları bize getirin, barıştıralım, aralarında sulh, arabuluculuk yapalım.” buyurmuştur. (Buhari, es-Sahîh, Sulh 1.)

Yine Efendimiz (s.a.s.) Ka'b b. Malik ile borçlusu arasındaki ihtilafı arabuluculuk yöntemi ile çözmüştür. (Buhari, es-Sahîh, Sulh 10, 14.)

İbn Übey ile İbn Revaha'nın sopalarla dövüşmeleri üzerine, Hz. Peygamber arabuluculuk yaparak onları barıştırmıştır. (Yazır, Hak Dîni Kur'an Dili, c. 6, s. 4462.)

Efendimiz (s.a.s.)'in hayatına baktığımızda daha kendisine peygamberlik gelmeden önce bile toplumda insanlar arasındaki ihtilafları gidermede hep gayretli olmuştur.

Peygamberimiz (s.a.s.) Hilful Fudul (Erdemliler İttifakı) cemiyeti diye de İslam târihi kaynaklarında meşhur olmuş bir kurumun gönlüllü üyesi idi. Bu kuruluş, cahiliye döneminde kabileler arasında meydana gelen ve yıllarca süren savaşlar sebebiyle ortaya çıkan anarşi ortamında, can ve mal emniyetinin sağlanması özellikle zayıf ve güçsüzlerin hukukunun korunması gibi gayelerle kurulmuş bir cemiyetti. Toplumun ileri gelen, saygın ve iyi niyetli kişilerinin önderliğinde kurulan bu cemiyet, cahiliye döneminde birçok anlaşmazlıkla-

rın hukuk çerçevesinde çözümüne katkı sağlamıştır. Efendimiz'in arabuluculuk ve hakemlik vasfı, o dönem Arapları arasında da bilinen ve takdir edilen bir özelliği idi. Nitekim Efendimiz'in (s.a.s.) gençlik yıllarında vuku bulan bir olay buna güzel bir örnek teşkil eder. Kâbe'nin onarımı tamamlanıp sıranın Hacerül-Esvet taşının yerleştirilmesine geldiğinde kabile hâlinde yaşayan o günkü toplumun ileri gelenleri bu şerefe nail olmak için bir ihtilafa düşerler. Hz. Peygamberden bu anlaşmazlığı çözmesini isterler. Hz. Peygamber hırkasını çıkarır yere serer. Hacerül-Esvet taşının, üzerine konulmasını ister. Her kabile lideri hırkadan tutarak taş Kâbe'deki yerine yerleştirilir. (Ebû Muhammed Abdülmelik b. Hişâm, es-Sîretü'n-nebevîyye, tahk: Mustafa es-Sakka, Kahire 1955, c. 1, ss. 192-197.) Peygamberimiz (s.a.s.) ilerde muhtemel bir çatışmaya dönüşecek bu meseleyi arabuluculuk yöntemi ile çözmüştür.

Asr-ı Saadet'te bunun gibi sayısız örnekler mevcuttur. Efendimiz (s.a.s.) sadece arabuluculuk yapmakla kalmamış aynı zamanda kendisine sulh ve arabuluculuk için müracaat eden her müminin de böylesi bir durumda görev almasının dini bir görev olduğunu beyan etmiştir. Nitekim bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: "Sizden herhangi birinize din kardeşi özür dileyip barışmak için gelirse, kabul etsin. Eğer kabul etmezse, bütün müminlerin etrafında toplanacağı Havz-ı Kevser'e gelemez." (Hâkim Nisâbü'rî, el-Müstedrek, c. 4, s. 154.)

Yine başka bir hadis-i şerifte: "Size oruç, namaz, hac ve sadakanın derecesinden daha faziletlisini söyleyeyim mi?" "Evet ya Rasulüllah denilince Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Kişilerin arasını bulup

barıştırmak (islâhu zâtî'l-beyn)." (Ebu Davud, es-Sünen, Edeb 50.)

Kur'an'da da Cenab-ı Hakk'ın "muslih"leri övmesi ve inananların bir vasfı olarak ortaya koyması arabuluculuk görevinde her Müslümanın elinden geldiğince gayretli olmasını istemesi bu işin her Müslümanın dini sorumluluğunun bir parçası olduğunu göstermesi bakımından manidardır.

Efendimiz (s.a.s.)'in tedrisatında yetişen sahabe-i kiram ise bu güzel emri ve sünneti devam ettirmişlerdir. Arabuluculuk konusunda sahabeler arasında âdeta bir icma meydana gelmiştir. Hemen hemen bütün halifeler döneminde konuyla ilgili birçok örnek mevcuttur.

Hz. Ömer'in Kûfe kadısı Ebu Musa el-Eş'ari'ye gönderdiği kaza (yargı) talimatnamesinde, "Hasımları arabuluculuk yapmaya yönlendirin. Çünkü davaların mahkeme kararıyla hükme bağlanması onlar arasında düşmanlık meydana getirir."; "İnsanlar arasında helâli haram, haramı helal etmemek şartıyla sulh/ıslah, arabuluculuk caizdir." (Serahsî, Mebsut, c. 20, s.134, c. 16, ss. 61-62; İbn el-Kayyim, l'İlâmü'l-muvakkîfîn, c.1, s. 85 vd.) buyurmuş, (Şen, a.g.m.:s;122.) Hz. Osman zamanında pek çok hukuki mesele arabuluculuk yöntemi ile çözülmüştür. (Mâverdî, el-Hâvî'l-kebir, c. 6, s.366.)

İslam tarihinde meşhur olan Siffin Savaşı'nın da arabuluculuk (tahkim) yöntemi ile çözülmesi (İsmail Yiğit, "Siffin Savaşı", DİA, İstanbul 2009, c. 37, s.108.) bu müessesenin ne kadar etkin kullanıldığının göstergesi olması bakımından önemlidir.

Öncelikli olarak arabulucunun, problemlerin çözümünde Kur'an ve sünnetin rehberliğinde meselelere bakması ve çözüm araması temel ilkedir. Efendimiz (s.a.s.)'in

Muaz b. Cebel'i kadı olarak tayin ettiğinde ona ne ile hükmedeceğini sorduğunda Muaz'ın verdiği cevap, arabulucuların mutlaka öncelikli olarak Kur'an ve sünnete dayanması gerektirdiğini göstermektedir. Hz. Peygamber Muaz b. Cebel'e: "Önüne bir uyuşmazlık geldiğinde ne ile hükmedeceksin?" Sorusuna "Allah'ın Kitabında olanlar ile" Sonra "Allah'ın Kitabında yoksa?" "Allah Rasulü'nün sünneti ile." Sonra "Allah Rasulü'nün sünnetinde de yoksa?" sorusuna ise "İçtihat ederim" diyerek cevap vermesi uyuşmazlık konularını çözme konumunda olanların da bu bilgilere de sahip olması gerektiğini göstermektedir. (Şen, a.g.m.:s;124.)

Arabuluculuk, özellikle bazı özel konularda iyi niyetin yanında birtakım ehliyet ve donanımı da gerektirmektedir. Zira kişiler arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde hiç şüphesiz ki hukukun içinde kalarak meseleyi çözmek esastır. Bunun için ise asgari hukuk bilgisine ve eda ehliyetine sahip olmak da arabulucuda bulunması gereken birtakım vasıflardandır. Zira kendi hak ve ehliyetini kullanamayan veya önüne gelen teknik bir problemle ilgili meselenin bilgilerine vakıf olmayan bir kişinin sadece iyi niyet ile konuyu âdil bir şekilde çözmesi beklenemez.

Arabulucuda bulunması mecburi olan hususlardan biri de adalettir. Adalet şartı ile kastedilen, arabulucunun haramlardan kaçınması, kendisine toplum içinde güven duyulması, emanet ehli ve şahitlik yapabilme vasıflarını taşımasıdır. Adalet taraflar arasında güven ortamının oluşmasında ve arabulucunun taraflar üzerindeki otoritesinin vazgeçilmez bir vasfıdır. Zira âdil bir kişinin vereceği hükme, taraflar içlerinde endişe duymadan tabi olacaklardır. ■

HZ. PEYGAMBER VE HAYATA POZİTİF BAKIŞI

Dr. Emine Gümüş BÖKE

Güler yüz, bütün insanların kolayca anlayabileceği ortak beden dilidir. Peygamberimizin özelliklerinden birisi de, onun güler yüzlü ve tatlı dilli olmasıdır. “Güzel söz bir sadakadır.” diyen Hz. Muhammed daima iyiyi, güzeli ve doğruyu söylemiş, lüzumsuz ve kırıcı konuşmalardan sakınmıştır. Peygamberimiz, insanlara karşı şefkat, merhamet ve hoşgörü ile muamele ederdi. Hoşgörü, Hz. Peygamber’in faaliyetlerinde önemli bir ilkedir. Bu ilkenin temelini de “Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız, müjdeleyiniz, korkutmayınız.” (Buhari, I, 15.) sözleriyle atmıştır. O, hoşgörünün cennete girmeye vesile olacağını bildirmiştir. Hz. Aişe, Peygamberimiz hakkında “Rasulullah (s.a.s.) iki şey arasında muhayyer bırakıldığı zaman, onlardan -günah olmadığı müddetçe- en kolay olanını alır...” (Buhari, Menâkıb, 23.) buyurmuştur.

Peygamberimiz, insanların yanlış davranışlarını gördüğünde, kimseyi incitmeden hataları düzeltirdi. Sert mizaçlı kimselere de hoşgörülü davranır, onların bu durumlarını anlayışla karşılardı. Yüzünden tebessüm hiç eksik olmazdı. En sıkıntılı olduğu anlarda bile üzüntüsünü belli etmez, yanındakilerin içini karartacak tavır sergilemezdi. Hâlbuki O, hayatı boyunca birçok saldırılara maruz kalmış ve sıkıntılarla karşılaşmıştır. Bütün bunların yanında altı defa evlat acısı yaşamıştır. Rasulullah karşılaştığı sıkıntılı anlarında “Biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz.” (Bakara, 2/156.) diyerek

sabır göstermiştir. Esasen Peygamberimizin bütün bir hayatı, gerçek bir sabır âbidesidir. Onun, hem peygamberlik öncesi hem de peygamberlik sonrası hayatında katlanmadığı sıkıntı kalmamıştır denilebilir.

Nübüvvetinin onuncu yılında, Rasulüallah amcası Ebu Talip ile çok kıymetli eşini kaybedince bu durumu fırsat bilen müşrikler düşmanlıklarını daha da artırdılar. Bunun üzerine, Allah’ın elçisi Taife’ye gitmeye karar verdi. Ancak Taifliler peygamberimize eziyet ettiler. Bir grup sahabe peygamberimize gelecek onlar hakkında beddua etmesini istediler. Peygamberimiz ise onlar hakkında Allah’tan hidayet istemiştir. O, başına gelen birçok sıkıntıdan dolayı dünyasını karartmamış aksine sabırla göğüs germiştir. Hayrın da şerrin de Allah’tan geldiğine inanan peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Ben müminin işine hayret ederim; çünkü onun her işi hayırdır. Bu durum, müminden başka hiç kimse için böyle değildir; Şayet ona sevinç verici bir şey isabet ederse şükreder; bu kendi lehine bir hayır olur. Eğer ona zarar verecek bir durum isabet ederse sabreder; bu da onun lehine bir hayır olur.” (Müslim, Zühd, 64.)

Kur’an-ı Kerim, Hz. Peygamberi bu noktada sık sık uyarmış, sabretmesini istemiş ve sabrın sonunun mutlaka hayırlı olacağını vurgulamıştır: “..O halde sabret, akıbet muhakkak muttakilereindir.” (Hüd, 11/49.), “Ve sabret! Çünkü Allah iyilik edenlerin mükâfatını zâyi etmez.” (Hüd, 11/115.), “Ey Muhammed! Sabret.

Şüphesiz Allah’ın va’di hakıdır. İmanında samimi olmayanlar sakın seni üzüntüye düşürmesin.” (Rum, 30/60.) Ahlakı Kur’an-ı Kerim olan Peygamberimiz sabır konusunda birçok imtihana tabi olduğu gibi müminleri de bu konuda uyarmıştır. Zira Rasulüallah bir hadisinde, başına en fazla bele gelen kişilerin peygamberler, sonra Allah dostları, daha sonra da derecelerine göre diğer insanların olduğunu bildirmiştir. (Tirmizi, Zühd, 57.)

Peygamberimiz yaşadığı sıkıntılara rağmen hiçbir zamana ümitsizliğe düşmediği gibi daima Allah’a güvenip dayanmıştır. Zira Yüce Allah’ın koyduğu kanunlar vardır. Mümin ancak bu kanunlara uymak zorundadır. Allah’ın verdiği nimetlere şükreden Peygamberimiz bu konuda da Allah’tan daima “zikreden bir dil ve şükreden bir kalbe” sahip olmayı dilemiştir.” (Ebu Davud, Vitr, 25-26.) Yüce Allah, “Eğer şükrederse- nize, elbette size (nimetimi) artıracam ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!” (İbrahim, 14/7.) buyurmuştur. Bu ilahî ikaza uyan peygamberimiz ümmetine en güzel şekilde örnek olmuştur.

Hz. Muhammed, hayata iyimser bakmış ve çevresindekilere de öyle bakmalarını tavsiye etmiştir. En sıkıntılı, zor anlarında bile üzüntüsünü belli etmeden tavır sergilemiştir. Üzüntü ve sıkıntı verici olaylar onun dünyasını karartmamış aksine metanetini daima muhafaza etmiştir. Hayata pozitif bakışı onun en önemli örnek davranışlarından ve özelliklerindedir. ■

KOSOVA NOTLARI

Sinan Paşa Camii ve Bistrica Nehri, Prizren

Kosova'ya gitmeden önce internet üzerinden bir ön araştırma yapmıştım. O bölgeye kara yoluyla gidildiğinde sınır geçişlerinde problem olduğunu okuduğum zaman hava yolunu tercih etmeyi düşündüm, fakat kara yolunun cazibesi daha ağır bastı ve otobüsle gitmeyi tercih ettim. İstanbul Üsküp arası otobüsle yaklaşık on iki saat sürüyor. Ortalama otobüs bileti fiyatları ise 30-40 avro civarında seyrediyor, şayet gidiş dönüş bileti alırsanız bilet ücreti yaklaşık 50 avroya kadar düşebiliyor. Esenler Otogan'ndan

her gün akşam saat 07.00'de Üsküp'e otobüs seferleri düzenleniyor. Bu seferler iki güzergâh üzerinden yapılıyor. Yunanistan ya da Bulgaristan güzergâhını seçebilirsiniz. Ben Bulgaristan üzerinden Üsküp'e gidip orada bir gece kalıp sonra da buradan Kosova sınırına giriş yapmayı planladım. Otobüse bindim, Bulgaristan sınır kapısına gelene kadar uyumuşum. Uyandığımda muavin Bulgar sınır kapısında olduğumuzu söyledi ve yolcuları aşağı indirdi. Bavulları çıkardık, polis Bulgarca bir şeyler sordu; onu anlamadığımı, İngilizce sormasını söyledim, fakat İngilizce bilmiyor-

du. Bu duruma alışık olan muavin kendince tercümanlık yaptı. Birkaç rutin sualden sonra bavullar yerine konuldu sonra yola revan olduk.

Sabah saat 06.30 gibi Üsküp'e indik. Üsküp yeni yapılaşmanın hızla sürdüğü şehirlerden bir tanesi, fakat bu hızlı yapılaşma -hatta buna Osmanlı silüetini yıkma da denilebilir- Üsküp için özel bir önem arz ediyor gibi. Şehirde Osmanlıyı simgeleyen tarihi mekânların önlerine yerleştirilen ucube heykeller ve Vardar Nehri boyunca sağlı sollu o dokuyu perdeleyen/kirleten binalar, maalessif hüznümü bir kat daha artırdı.

Üsküp'ün sembolü Taş Köprü'nün üzerinde 1990 yıllarına kadar bir mihrap bölümü varmış. Doksanlarda tamir edilecek bahanesiyle bu mihrap yıkılmış. Köprü dümdüz bir görünüm alınca Osmanlı mirasının yok edilmesiyle ilgili büyük tartışmalara neden olmuş. Şehrin hâkim tepesine yerleştirilen büyük bir haç adeta kalbimize saplanan bir hançer gibi. Her geçen gün, şehir bizden daha da uzaklaşmakta. Bu durum aklıma Yahya Kemal'in Kaybolan Şehir şiirinin dizelerini getirdi: "Üsküp ki Şar Dağ'ında devamıydı Bursa'nın / Bir lale bahçesiydi dökülmüş temiz kanın / Vaktiyle öz vatanda bizimken, bugün niçin / Üsküp bizim değil? Bunu duydum, için için." Şiirin son dizelerine sarılarak teselli buldum: "Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene, / Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene." O gün Üsküp'te kaldım ertesi gün Prizren'e doğru yola çıktım. Üsküp'ten Prizren'e saat 11.30 ve 16.00 olmak üzere günde iki defa otobüs seferi var. Yol yaklaşık üç saat kadar sürüyor. Bu süre Makedonya'dan Kosova'ya geçerken sınır geçişinde ne kadar takılacağınıza da bağlı. Bizim otobüsümüz sınırda çok beklemekten, çok şükür sağ salım Kosova sınırına girdik.

Kosova'nın nüfusu yaklaşık iki milyonu bulmaktadır. Bu nüfusun yaklaşık %90'ı Müslüman'dır. Müslümanların da %80'ini Arnavutlar oluşturmaktadır. Geriye kalan Müslümanların büyük çoğunluğu Türk'tür. Müslüman olmayanların ekseriyeti Sırp asıllı olmakla birlikte onlar, bu bölgeye sonradan yerleştirilmişlerdir. Bu sebeple köylerde Sırlara pek rastlanmaz.

Kosova, ekonomik yönden geri bırakılmış bir bölgedir. Kırsal kesimde tarım ve hayvancılıkla uğraşılır.

Şehirlerde işsizlik hâkimdir. Bu sebeple özellikle parklarda, cami bahçelerinde işsiz insanlara sıkça rastlarsınız.

Kosova'nın en önemli iki şehri başkent Priştine ve Türklerin çoğunluk olarak yaşadığı Prizrendir. Bu şehirlerin dışında Yakova, Ferizovik, İpek, Gilan, Puduyeva, Mitroviça Viçitrın şehirleri de bulunmaktadır.

Prizren, Şar Dağları'nın eteklerine kurulmuş, etrafı dağlarla çevrili yemyeşil bir şehirdir ve nüfusu yaklaşık 250.000 civarındadır. Kosova'da en fazla Türk'ün yaşadığı (takriben 35000) şehir Prizren'dir. Prizren şehrinin üç resmi dili var: Arnavutça, Türkçe, Sırpça. Tüm cadde vs. isimleri, tabelalar, üç dilde de mevcut. Bir ihtiyacınız olduğunda "İngilizce biliyor musunuz?" demek yerine "Türkçe biliyor musunuz?" diyebilirsiniz. Para birimi olarak Avro kullanılıyor.

Prizren'e girdiğiniz ilk andan itibaren hiç yabancılık çekmezsiniz. Öyle ki çevrenizde konuşulan Türkçe ve Bursa sokaklarını aratmayan mimarisi ile kendinizi Türkiye'de zannedebilirsiniz. Ara sokaklardan ilerleyerek meşhur Şadırvan'a gittim ve suyundan içtim. Zira bu şadırvandan su içen oraya bir daha gelirmiş şeklinde bir inanç var. Kaldığım yer ile Şadırvan arası yürüyerek üç dört dakikalık bir mesafe. Şehri ortadan ayıran Bistrica Nehri, içinde nehir geçen bütün şehirler gibi şehre canlılık vermekte. Bu nehrin sağında ve solunda bulunan oturma mekânları ve restoranlar bu canlılığın merkezleri konumundalar. O gün Üniversitede Öğretim üyesi olan arkadaşlarım Nuran Malta Muhaxheri, Soner Yıldırım ve Serdan Kervan ile görüştim. Prizrenliler şen insanlar. Genel olarak oldukça misafirperver,

Prizren

hoşsohbet güzel insanlar. Geçmişte yaşadıkları olumsuzluklar, farklılıklarına rağmen birbirlerini ve hayatı daha çok sevmelerini sağlamış.

Yemek kültürüne gelince; burada en meşhur ve en lezzetli yemeklerden biri köftedir. Prizren'de köfte, alışılmışın dışında büyüklüğü ve lezzetiyle oldukça nefis yapılıyor. Elbasantava, Haşlama böreği, Fulya böreği, yöreye özgü yemeklerden bazıları. Bu yemekler evlerde kesinlikle daha lezzetli ama dışarıda Fulya böreğini mutlaka denemelisiniz. Tespişte tatlısı mutlaka tatmanız gereken tatlılardan. Ayrıca son zamanlarda Türkiye'de popüler olan Trileçe'nin kaynağı burasıdır denilebilir. Aslında bu tatlı Arnavut tatlısı olarak bilinir. (Arnavutça: trileqe). Trileçe, üç sütü anlamındadır. Manda, keçi ve inek sütü birlikte kullanıldığı için bu ismi aldığı söylenir. Tıka basa yemek yerseniz bile,

Ulusal Halk Kütüphanesi, Prishtine

üzerine rahatlıkla Trileçe yiyebilirsiniz. Sinan Paşa Camii'nin yanındaki caddede yer alan Türk kahvesinde, kahve ya da çay içebilirsiniz. Bu kahvede çaylar içildikçe ucuzlayan cinsten. Bir çay içerseniz 0.5 avro ama daha fazla içerseniz fiyat 0.3 avroya kadar düşebiliyor.

Prizren'de Osmanlı mimarisinin izlerine her sokak başında rastlarsınız. Otobüs terminalinin hemen karşısında şehrin en eski Osmanlı yapısı olan (1455) Namazgâh bulunmaktadır. Halk arasında Kırık Cami diye bilinen bu namazgâh, Fatih'in 1455'te şehre gelişiyle inşa edildiği rivayet ediliyor.

Bistrica Nehri'nin yanındaki meydana bulunan Sinan Paşa Camisi, 1615 yılında devrin Bosna Valisi Sinan Paşa tarafından yaptırılmış fakat uzun zaman bakımsız kalmış,

2011 yılında TİKA tarafından restore edilmiştir. Balkanların en yüksek camisi olarak bilinen Sinan Paşa Camisi'nin iç tasarımı 19.yy. Barok üslubuyla ve manzara resimleriyle süslenmiştir.

Tarihi Prizren Kalesi'nin ilk hisarları Roma dönemine dayanıyor. Kale, etrafı geniş bir açıyla gören stratejik bir yerde kurulmuş. Kale, Osmanlı Devleti tarafından yapılan çeşitli eklemeler ve düzenlemelerle tekrar kullanılıyor. Osmanlı Devleti'nin 500 yıl boyunca kullandığı Prizren Kalesi'nde, hamamlar, hanlar ve bir de cami bulunuyor.

Yine Gazi Mehmet Paşa Hanı, Aziz Arhancel Manastırı, Terzi Baba Türbesi, Cuma Camii, Levişka Kilisesi, Suzi Çelebi Camii, Aziz Yorgos (St. George) Ortodoks Katedrali ve Arnavutluk Müzesi gezilecek yer-

lerden bazıları. Şehirde Saraçhane Camii ve Halveti Tekkesi'nin sizi 200-300 yıl öncesinin Osmanlı hayatına götüren avlusunu dolaşmayı, Maraş başlangıcındaki Vatrata Shqiptare'deki eski evleri görüp nehir boyu gezinti yapmayı, Sinan Paşa Camii müezzini ve ikinci imamı Ali'nin Kur'an okuyuşunu dinlemeyi unutmamak lazım.

Bunlar haricinde şehir dışına çıkmak isterseniz Mamuşa köyüne gidebilirsiniz. Prizren otobüs terminalinden otobüslerle, yarım saat sürüyor. Tarihi bir özelliği yok ama Mamuşa, hemen hepsi Türk olan nüfusuyla sizi Türkiye'ye geri dönmüş gibi hissettirecek. Köydekiler, 1850'lerde Tokat'tan gelip buraya yerleşen Türk ailelerin torunları.

Prizren'den Prishtine'e arası yaklaşık 84 km. Arkadaşım eğer otobüsle gi-

dersem yolun yaklaşık 2 saat sürebileceğini söyledi. Otobüsler birçok yerde indi bindi yapıyormuş. Onun önerisiyle bulduğum bir taksile uzun bir pazarlıktan sonra 20 avroya anlaşarak 45 dakikada Priştine'ye gittim. 2008'de henüz bağımsızlığını ilan eden Kosova'nın başkenti Priştine, Avrupa'nın en genç başkenti unvanını taşıyor. Uzun süre Osmanlı İmparatorluğu'na, sonrasında Sırbistan'a ve Yugoslavya Krallığı'na, devamında Yugoslavya'ya, bir dönem Birleşmiş Milletler'e ve son olarak da bağımsız Kosova'ya ev sahipliği yapmış olan Priştine'nin turistik bir özelliği bulunmuyor.

Bana göre Priştine'nin en önemli meselesi çarpık kentleşme ve altyapı yetersizliği. Bu sorun çok kolay çözülecek gibi de durmuyor. Şehrin her tarafında yeni inşaatlar yapılıyor, fakat bu yeni ve yüksek binalar bir düzene göre imşaa edilmiyor. Bununla birlikte şehirde 'Eski şehir' olarak adlandırılan kısımda Osmanlı dönemine ait birçok cami, saat kulesi ve konaklar aynı güzelliğiyle duruyor hatta sadece mimarisi değil kültürü de geçmişten izler taşıyor.

Sultan I. Murat Türbesi'nde (Meşhed-i Hüdevendigar) Sultan Murat'ın sadece iç organları yer almaktadır. Padişahın naaşı ilaçlanarak, Bursa Çekirge'de yapılan türbesine defnedilmiştir. Priştine'deki türbe uzun süre bakımsız kalmış, Sultan Reşat'ın 16 Haziran 1911'deki Kosova'yı ziyareti sırasında onarımdan geçmiştir. Yine uzun süre bakımsız kalan türbe, 2005 yılında Türk Diyanet Vakfı tarafından restore edilmiştir. Selamlık binası TİKA tarafından Sultan I. Murat, Kosova Savaşı ve Balkanlar'da Osmanlı Mirası konulu bir Kültür ve Tanıtım evine dönüştürülerek, 04 Kasım 2010 tarihinde resmî olarak hizmete açılmıştır.

Priştine

Bölgenin en önemli dini biri olan ünlü Arnavut Rahibe Teresa, yaşanan etnik ve dini çatışmalara rağmen Müslüman nüfusun çoğunlukta yaşadığı bu yerde saygı ile hatırlanıyor. Şehrin en önemli alışveriş ve yürüyüş caddesi onun adıyla yani 'Nena Tereze' adıyla anılıyor.

Newborn Anıtı, Avrupa'nın en genç başkenti olan Priştine'de, ülkenin bağımsızlığı sebebiyle 2008 yılında dikilmiş. Türkçe anlamı "yenidoğan."

Skanderbeu Anıtı, Mother Theresa Bulvarı'nın sonunda sol tarafta kalan bir anıttır. Skenderbeu, on yıllar boyunca Osmanlılara karşı savaşmış ve Osmanlıların Batı Avrupa'da fazla ilerleyememesinde büyük rolü olan Arnavutların önemli şahsiyetlerinden biridir.

Saat Kulesi XIX. yüzyılda Osmanlılar tarafından yapılmıştır.

Hünkâr Camii de denen Fatih Camii, 1460'lı yılların başında yapılmış. Saat Kulesi'nin tam karşısında bulunuyor. Caminin yan tarafında bir de hamam bulunmakta.

Yaşar Paşa Camii de Saat Kulesi ya-

kınlarında bulunuyor. 1834 yılında yapılmış. Yine bu caminin yakınlarında Priştine'nin en eski yapısı olan Çarşı Camii bulunuyor. 1389'daki I. Kosova Zaferi'nden sonra yapılmış.

Mother Theresa Katedrali, çok yeni diyebileceğimiz bu katedralin bir kısmı hala inşaat halinde ancak içine girilebiliyor.

Priştine'de bu yerlerin dışında St. Nicholas Kilisesi, Sırp Ortodoks Kilisesi, Kosova Müzesi, Etnoğrafya Müzesi, Bizans ve İslami mimariyi yansıtan Kosova Ulusal Kütüphanesi gidilebilecek yerlerden bazıları.

Priştine'de herkesin damak tadına uygun restoran ve kafeler mevcut. Özellikle burada Pljeskavica yemek lazım. Büyük ve yuvarlak şekilde olan Pljeskavica; içine biber, peynir vs. de katılarak hazırlanan bir tür köftedir. Genelde kemikli kuzu etinden yapılan Elbesan Tava da yoğurtlu bir sosla birlikte fırına verilir kızartılır. Yanında Lahana Salatası'yla birlikte güzel gider. Son bir not: bu bölgeyi ziyarete gelecekseniz Makedonya, Arnavutluk, Hırvatistan ve Bosna'yı birlikte düşünmelisiniz. ■

Prof. Dr. Ahmet Yaman'ın kaleme aldığı "Ahlak ve Hukuk Ekseninde Aile Hayatımız" isimli eser; beşeriyetin en önemli yapı taşı olan aile kurumunun inşasında kendimize düstur edinmemiz gereken en elzem hususları, yani aile tertibinde ahlakın ve aile hukukunun önemini ele alıyor.

AHLAK VE HUKUK EKSENİNDE AİLE HAYATIMIZ

Muhammed Kâmil YAYKAN

İnsanoğlu, yaratılışından ve dünya sahnesine gönderilişinden bu yana topluluklar hâlinde yaşamış ve uyarlık yürüyüşünü yine topluluklar içinde gerçekleştirmiştir. Yalnızlıktan ziyade birlikte yaşama ve beraber olma güdüsü de insanın fitraten doğasında vardır. Bir arada bulunan insanlardan mürekkep toplulukların ise intizamı ve ayakta kalarak gelişmesi ise yalnız ve ancak aile müessesesi ile mümkündür. İnsan gözünü açtığı ailesi ile bir topluma dâhil olur ve hayata tutunur. Yine insanın hayat sahnesindeki varlığını sürdürmesi de kendi inşa edeceği aile ile sağlanır. Aile ile toplumlar hem genetik hem de kültürel DNA'larını gelecek nesillere sağlıklı aktarabilir. Kısacası; aile, toplumun ve dolayısıyla insanlığın en temel özüdür.

Prof. Dr. Ahmet Yaman'ın kaleme aldığı "Ahlak ve Hukuk Ekseninde Aile Hayatımız" isimli eser; beşeriyetin en önemli yapı taşı olan aile kurumunun inşasında kendimize düstur edinmemiz gereken elzem hususları, yani aile tertibinde ahlakın ve aile hukukunun önemini ele alıyor.

Kitap, yazarın eser hakkındaki sebab-i telif izahını içeren ön söz ile başlıyor ve sırasıyla "Aile Kurulurken", "Ana Hatlarıyla Müslüman Ailenin Hukuku" ve "Eşler ve Cinsellik" bölümleri ile devam ediyor.

İlk bölümde aile kavramının ve ailenin öneminin üzerinde durularak Kur'ani perspektiften aileye düşen görev ve değerler masaya yatırılıyor. Farklı istatistikî bilgilerin de yer aldığı bölüm Müslüman bir ailede aranan temel niteliklerin ne olduğuna ve mutlu bir yuvanın temellerinin atıldığı zaman zar-

fında dikkat edilmesi gereken hususlara da değine- rek ailelerimizin kuruluş anından itibaren yanlış bir yol üzerinde olmaması gerektiğine dikkat çekiyor.

Eserin aile hukukunu ve bu hususta dikkat edilmesi gereken ince mevzuları ele aldığı ikinci bölümü ise genel olarak evlilikle ilgili engeller, şartlar, evlilik akdi, akit çeşitleri, doğum, doğumun getirdiği yükümlülükler ve sonuçlar, evliliğin sona ermesi, sona eren evliliklerle ilgili hususlar gibi evliliğe dair her türlü olay ve olguyu ele alıyor ve bu durumlara ne şekilde tepki vermemiz gerektiğini öğretiyor.

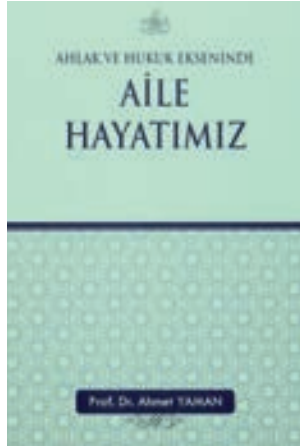
Son bölüm ise eşler ve cinsellik hakkında. Eşlerin birbirine karşı olan sorumluluğundan taşıyıcı annelik ve tüp bebeğe kadar gerek geçerliliğini hiç yitirmeyecek olan temel meseleleri gerekse de gelişen teknolojiyle hayatımıza giren güncel hususlar bu bölümde işleniyor.

İsmi ve içeriklerini zikrettiğimiz bu ana bölümlerden sonra kitap, yazarın genel değerlendirmesi ile nihayete eriyor. Dinî referanslarla desteklenen bu değerlendirmede; yazarımız Prof. Dr. Ahmet Yaman, aile yuvalarının Kur'an'ın ve Efendimizin gösterdikleri

istikamet doğrultusunda inşa edildiğinde her iki cihan saadetini kavuşulacağını söylüyor.

Kur'an-ı Kerim'de buyrulur: "Allah sizi bir tek nefisten yaratan ve kendisi ile huzur bulsun diye eşini de ondan var edendir." (A'raf, 7/189.) ayetinde de mevzubahis edilen huzurlu ve mutlu ailelerde bulunmak ve tüm aile fertleriyle birlikte mutmain bir hâlde Allah'ın rızasına erişebilmek duasıyla...

İyi okumalar... ■

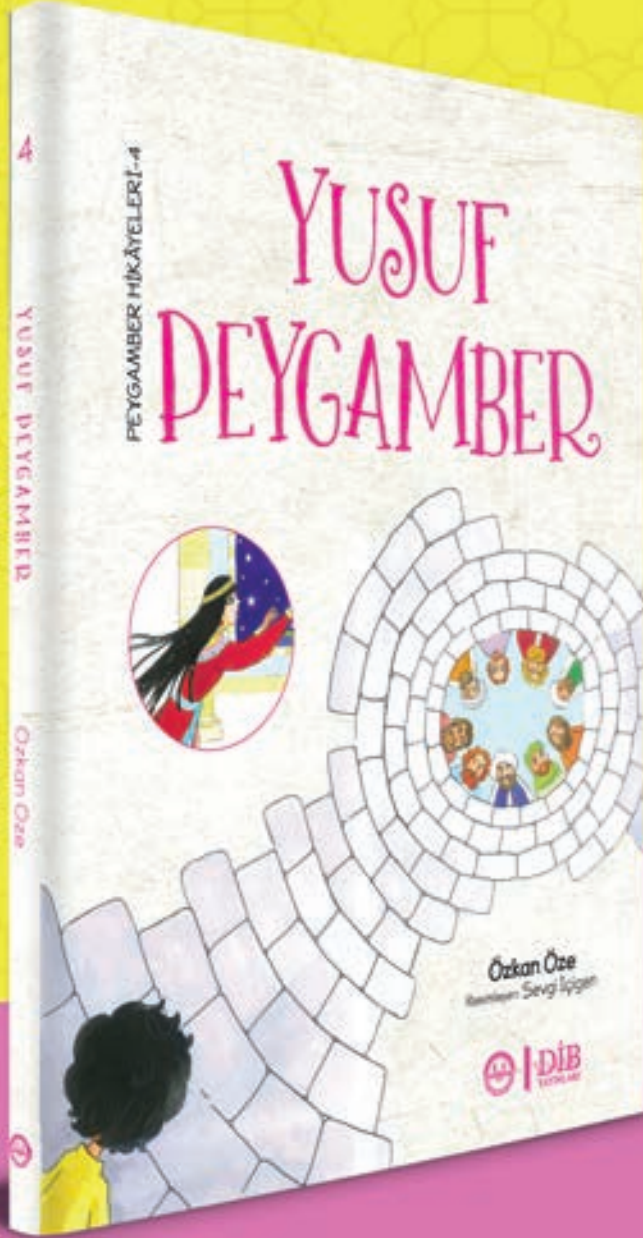

YENİ
YAYINLARIMIZ

{ YUSUF PEYGAMBER }

– Özkan Öze –

Yurt içinde Diyanet Yayınları satış yerlerinden, yurt dışında Müşavirlik ve Ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

Allah yolunda öldürülenleri sakın
ölüler sanma! Bilakis onlar diridirler;
Allah'ın, lütuf ve kereminden
kendilerine verdikleriyle sevinçli
bir halde rableri yanında rızıklara
mazhar olmaktadır. Arkalarından
gelecek ve henüz kendilerine
katılmamış olan şehit kardeşlerine
de hiçbir keder ve korku
bulunmadığı müjdesinin sevincini
duymaktadırlar.

(Âl-i İmran, 3/169-170.)

